

SŁOWNIK NA'VI - POLSKI v. 13.41

Tirea Aean (Corey McConlough) & Marki (Mark Miller)
Compiled and Translated by Kxrekorikus
www.LearnNavi.org

Ostatnia zmiana: 3.6.2017

Oto pełen słownik języka Na'vi, stworzonego przez Paula Frommera na potrzeby filmu Jamesa Camerona *Avatar*. Słowa w nim zawarte pochodzą bezpośrednio od, lub są utworzone na podstawie informacji, dr. Frommera.

Kilka uwag: Tradycyjna transkrypcja Na'vi używana przez dr. Frommera stosowana jest w całym dokumencie: zapis wymowy w IPA jest również dołączony. Złożone, nieodmienione słowa oraz zapożyczenia zostały dodane. Niektóre słowa zostały dodane do oficjalnej części z uwzględnioną lenicją. Niektóre odmienione słowa zostały dodane jeśli było to uznane za przydatne. Zauważ, że przyimki występują samodzielnie, przed elementem opisywanym, ale stają się przyroskami po nim.

Wytluszczenie oznacza słowo w Na'vi. *Kursywa* oznacza opis. Tekst niewyróżniony oznacza kategorię gramatyczną: nawiasy trójkątne jak «x» zaznaczają wrostek, na pozycjach *t«0»«1»ar«2»on*. Uwzględnione są kropki oznaczające w IPA granicę sylab oraz kropki środkowe do zaznaczenia pozycji wrostków (dla początkujących), na przykład [*t.a.r.on*]. Casowniki z nieregularnymi pozycjami wrostków oznaczone są (ii). Przechodniość jest zaznaczona jeśli jest znana: przechodniość czasownika oznaczonego cz. nie jest pewna, obie możliwości są dopuszczalne albo przechodniości nie da się ustalić. Znane czasowniki modalne oraz czasowniki używające składni modalną są oznaczone jako cz. np. mod., cz. prz. mod. lub cz. mod. w zależności od przechodniości. Zakładana jest znajomość zasad lenicji i innych zmian fonetycznych. W przypadku słów jednosylabowych akcent nie jest w IPA zaznaczony; W przypadku dodania enklityk zakłada się, że rdzeń zachowuje akcent. Zauważ, że alomorfy, choć zaznaczone, zależą wyłącznie od upodobań osobistych i nie podlegają zasadom składni czy morfologii. Dopisanych jest też kilka przydatnych dodatków podających więcej informacji.

Skróty

– = znacznik zrostka
+ = znacznik zrostka powodującego lenicję
« » = znacznik wrostka
przym. = przymiotnik
przyim. = przyimek
przysł. = przysłówek
spój. = spójnik
zł. = złożenie
zaim. wsk. = zaimek wskazujący
wykrz. = wykrzyknik
pyt. = pytajnik
rz. = rzeczownik

nl = nie o ludziach
licz. = liczebnik
tl = tylko odnośnie ludzi
part. = partykuła
zw. = zwrot
zaim. = zaimek
rz. wł. = nazwa własna
cz. = czasownik
cz. np. = stative intransitive verb
cz. prz. = czasownik przechodni
cz. np. = czasownik nieprzechodni
cz. prz. mod. = czasownim przechodni, mo-

dalny

chodni

cz. np. mod. = czasownik modalny, nieprze- sbd. = subordinated

Słownik angielski - Na'vi oraz Słownik pogupowany według części mowysą dostępne i mogą być użyteczne do szukania błędów. Są także dostępne tłumaczenia w językach: francuskim, estońskim, niemieckim, węgierskim, portugalskim i szwedzkim. Istnieją także niedokończone tłumaczenia na inne języki.

Źródła

Każde słowo jest sprawdzone tak dokładnie, jak tylko mogliśmy. Pochodzenie każdego słowa opisane jest w przypisie obok transkrypcji IPA. Pierwotnie słownik ten opierał się na liście około 500 słów dostarczonych przez dr. Frommera na początku marca 2010r. Wraz z rozwojem języka dodawane było więcej słownictwa jak tylko pojawiało się ono w informacjach od dr. Frommera na jego blogu lub w mailach. Dr Frommer poprosił społeczność LearnNavi.org o pomoc w tworzeniu nowego słownictwa przy pomocy **Lexical Expansion Project**. Projekt ten jest kontynuowany i obecnie wiele zaproponowanych słów weszło w obręb kanonu przedstawionego w tym słowniku. Inne słowa są utworzone przez dodanie niektórych zrostków i dodane tutaj jeśli tylko dr Frommer ich używał lub słowa o znaczeniu zmienionym przez dodanie zrostków. Kolejność istotności pochodzenia od najwyższej do najniższej:

- PF = Kanon Frommera
- M = Scenariusz filmowy
- JC = James Cameron
- G = Gry Avatar
- ASG = Tajny Raport
- PND = Pandorapedia.com

Tajny Raport o świecie Pandory, istotne, wczesne źródło słownictwa, zawiera wiele słów błędnych - wypisanych w dodatku. Jednak pieśni i nazwy roślin pochodzą od Frommera i dlatego są uwzględnione w słowniku jako poprawne. James Cameron sam stworzył wiele słów, które później dr Frommer uwzględnił. Dr Frommer zalegalizował też kilka błędów w wymowie popełnionych podczas kręcenia filmu jak choćby oïsss, które obecnie są uznawane za poprawne. Ostatecznie dr Frommer zaaprobował jako poprawne również kilka konstrukcji stworzonych przez osoby uczące się języka, tak więc czasami pojawiają się słowa z innych źródeł. Ich pochodzenie jest określone wtedy jako: CP od CCH Poundera, LA od Laza Alonzo, Prr od Prrtona, RL od Richarda Littuera, SW od Sigourney'a Weavera, ZS od Zoë Saldana'y, CM od Carla'i Mayer i Skxawng od Skxawnga. Skrót LN oznacza LearnNavi i używany jest gdy pochodzenie jest nieznanne lub niepewne.

Oprócz wymowy zapisanej w IPA możliwe są też inne. W sylabach otwartych 'u' jest zawsze wymawiane jako [u], ale w sylabach zamkniętych może być wymawiane zarówno jako [u] oraz jako [ʊ]. Nie ma reguł określających konkretną wymowę. Na przykład **tsun** może być wymawiane jako [tsun] albo [tsʊn], jednak **lu** zawsze jako [lu] nigdy zaś [lʊ]. Również alternatywna metoda transkrypcji dyftongów jest stosowana [ej], [aj], [ɛw] i [aw], a [ɛɪ], [aɪ], [ɛʊ] oraz [aʊ] nie są stosowane (gdyz Frommer woli pierwszą formę). W przypadku gdy podział sylab nie został wyjaśniony przez dr. Frommera, słowa podzielono na sylaby tak by osiągnąć możliwie długi nagłos. Zwróć także uwagę, że oznaczenia akcentu i efektywów mogą być trudne do rozróżnienia. Na przykład słowo **atxkxe**, którego wymowa jest zapisana jako [at'.k'ɛ].

Zwróć uwagę na niewielką różnicę między ' określającym efektyw, a ' określającym akcent.

Słownik ten nadal jest rozwijany, więc jest wysoce prawdopodobne, że zawiera błędy. **Rutxe**, jeśli znajdziecie jakieś, poinformujcie tutaj lub mailowo (mark@learnnavi.org), a zostaną one poprawione. Jeśli chodzi o numerowanie wersji pierwsza cyfra zmieniana jest w przypadku dużych modyfikacji, .0x0 w przypadku istotnych, ale niedużych oraz .00x określa pomniejsze korekty. Dział „Opis zmian” zawiera szczegółowe informacje na temat historii zmian.

Przy okazji warto wspomnieć o osobach, które przyczyniły się do stworzenia i rozwoju tego słownika. Przede wszystkim należy podziękować dr. Paulowi Frommerowi za jego olbrzymi wysiłek związany ze stworzeniem wspaniałego języka. Richardowi Littauerowi za stworzenie i zarządzanie tym dokumentem. Podziękowania należą się dla Tirea Aeana (Corey Scheideman) za śledzenie słownictwa wprowadzanego przez dr. Paula Frommera. Tuiqą, który poświęcił swój czas i zdolności by zautomatyzować zarządzanie tym dokumentem oraz tworzenie jego różnych wersji. Skrypt Tuiqą usprawnił także autorom przekładów proces aktualizacji. Na koniec podziękowania należą się **wszystkim** członkom społeczności Learn Na'vi, którzy pomagają językowi Na'vi rozkwitać!

- Mark Miller, et alia

Ta strona jest celowo pozostawiona pusta.

- 'a'aw: [ʔa.ʔaw] *PF* przym. *mało, trochę* (Stosowane z rzeczownikami policzalnymi w l. pojedynczej.)
- 'akra: [ʔak.ra] *PF* rz. *gleba (żywna)*
- 'aku: [ʔa.k.u] *PF* cz. prz. *zabierać, usuwać, zwolnić*
- 'al: [ʔ.al] *PF* vtr. *waste*
- 'ali'ä: [ʔa.'liʔ.æ] *PF* rz. *kołnierz, naszyjnik*
- 'ampi: [ʔ.am.p.i] *PF* cz. prz. *dotykać*
- 'ana: [ʔa.na] *PF* n. *hanging vine*
- 'ango: [ʔa.ŋo] *PF* przym. *łagodny (o dźwięku)*
- 'anla: [ʔ.an.l.a] *PF* cz. prz. *tęsknić*
- 'are: [ʔa.rɛ] *PF* rz. *narzuta, peleryna, szal*
- 'aw: [ʔaw] *PF* licz. *jeden*
- 'awkx: [ʔawk'] *PF* rz. *ściana skalna, klif*
- 'awlie: [ʔaw.'li.ɛ] *PF* przyim. *kiedyś (o przeszłości)*
- 'awlo: [ʔaw.lo] *PF* przysł. *(jeden) raz*
- 'awm: [ʔawm] *PF* rz. *obóz*
- 'awnim: [ʔaw.nim] *PF* cz. prz. *unikać (złożenie 'awn pozostać i alim daleko)*
- 'awpo: [ʔaw.po] *PF* pn. *one individual*
- 'awsiteng: [ʔaw.si.'tɛŋ] *PF* przysł. *razem, wspólnie (złożenie 'aw jeden i teng taki sam)*
- 'awstengyem: [ʔaw.stɛŋ.j'ɛm] *PF* cz. prz. *łączyć / dwie lub więcej rzeczy razem (ii) (złożenie 'awsiteng razem i yem kłaść)*
- 'awve: [ʔaw.vɛ] *PF* przym. *pierwszy (utworzone z 'aw jeden)*
- 'ä: [ʔæʔ] *PF* wykrz. *ojej*
- 'änsyem: [ʔæn.'sjɛm] *PF* przym. *całkowity, zupełny, kompletny, cały*
- 'ärip: [ʔæ.r'ip'] *PF* cz. prz. *ruszać, przemieszczać*
- 'e'al: [ʔɛ.ʔal] *PF* przym. *najgorszy*
- 'e'in: [ʔɛ.'ʔin] *PF* n. *pod, gourd*
- 'e'insey: [ʔɛ.'ʔin.'sɛj] *PF* n. *drinking gourd (złożenie 'e'in gourd i sey cup or bowl minimally modified from naturally occurring resources)*
- 'efu: [ʔɛ.f.u] *PF* cz. prz. *czuć, odczuwać, spostrzegać*
- 'eko: [ʔɛ.k.o] *PF* cz. prz. *atakować*
- 'ekong: [ʔɛ.koŋ] *PF* rz. *uderzenie (rytmiczne)*
- 'ekxin: [ʔɛ.'k'in] *PF* przym. *ciasny, obcisły*
- 'ekxinum: [ʔɛ.'k'i.num] *PF* rz. *stopień swobody (ciasność, luźność) (złożenie 'ekxin ciasny i*
- um luźny)*
- 'ekxinumpe: [ʔɛ.'k'i.num.pɛ] *PF* inter. *how tight, loose? (utworzone z 'ekxinum tightness, looseness)*
- 'em: [ʔɛm] *PF* cz. prz. *gotować*
- 'emyu: [ʔɛm.ju] *PF* rz. *kucharz (utworzone z 'em gotować)*
- 'en: [ʔɛn] *PF* rz. *domysł, przypuszczenie, intuicja, wyczucie*
- 'engeng: [ʔɛŋ.ɛŋ] *PF* przym. *równy*
- 'en si: [ʔɛn 's.i] *PF* cz. np. *zgadywać, strzelać (utworzone z 'en domysł)*
- 'eoio: [ʔɛ.o.i.o] *PF* przym. *ceremonialny*
- 'etnaw: [ʔɛt.naw] *PF* rz. *bark, ramię*
- 'evan: [ʔɛ.van] *PF* rz. *chłopak (potocznie) (utworzone z 'evengan chłopak)*
- 'eve: [ʔɛ.vɛ] *PF* rz. *dziewczyna (potocznie) (utworzone z 'evenge dziewczyna)*
- 'eveng: [ʔɛ.vɛŋ] *PF* rz. *dziecko*
- 'evengan: [ʔɛ.vɛ.ŋan] *PF* rz. *chłopak (utworzone z 'eveng dziecko)*
- 'evenge: [ʔɛ.vɛ.ŋɛ] *PF* rz. *dziewczyna (utworzone z 'eveng dziecko)*
- 'evi: [ʔɛ.vi] *PF* rz. *dzieciątko (zdrobnienie 'eveng dziecko)*
- 'ewan: [ʔɛ.wan] *PF* przym. *młody*
- 'ewll: [ʔɛ.w] *PF* rz. *roślina*
- 'ewrang: [ʔɛw.raŋ] *PF* n. *loom*
- 'eylan: [ʔɛj.lan] *PF* rz. *przyjaciel*
- 'eylanay: [ʔɛj.la.'naj] *PF* rz. *znajomość (z możliwością przyjaźni) (utworzone z 'eylan przyjaciel)*
- 'eyng: [ʔɛ.jŋ] *PF* cz. odpowiadać
- 'eyt: [ʔɛjt'] *PF* rz. *cyfra 8 (nie wartość)*
- 'i'a: [ʔi.'a] *PF* cz. np. *kończyć, doprowadzać do końca*
- 'ia: [ʔi.'a] *PF* cz. np. *zagubić się (w sensie duchowym)*
- 'ipu: [ʔi.pu] *PF* przym. *śmieszny, zabawny, dowcipny*
- 'it: [ʔit'] *PF* rz. *kawałek, cząstka*
- 'itan: [ʔi.tan] *JC,PF* rz. *syn*
- 'ite: [ʔi.tɛ] *JC,PF* rz. *córka*
- 'itetsyip: [ʔi.tɛ.'tsjip'] *PF* rz. *córeczka (zdrobnienie) (utworzone z 'ite córka)*
- 'i'awn: [ʔi.'ʔawn] *PF* cz. np. *zostać, pozostać*
- 'ihayu: [ʔi.'hɛ.ju] *PF* rz. *spirala*

- 'in: [ʔ·m] *PF* CZ. NP. *być zajęтым*
 'ip: [ʔ·ip] *PF* CZ. NP. *znikać*
 'llngo: [ʔʔ.ŋo] *PF* RZ. *biodro*
 'o': [ʔoʔ] *PF* przym. *zabawny, ekscytujący, dająca radość*
 'ok: [ʔokʔ] *PF* RZ. *wspomnienie*
 'okrol: [ʔok.'rol] *PF* RZ. *historia (starożytna) (utworzone z 'ok wspomnienie oraz rol śpiewać)*
 'okvur: [ʔok.'vur] *PF* RZ. *historia (nowożytna) (złożenie 'ok wspomnienie i vur opowieść)*
 'om: [ʔom] *PF* przym. *fioletowy, purpurowy, magenta*
 'ompin: [ʔom.pin] *PF* RZ. *fiolet, purpura, magenta (utworzone z 'om purpurowy)*
 'on: [ʔon] *PF* N. *shape, form*
 'ong: [ʔ·oŋ] *PF* CZ. *rozwijać, kwitnąć*
 'ongokx: [ʔ·o.ŋ·okʔ] *PF* CZ. NP. *rodzić się (złożenie 'ong rozwijać i nokx urodzić)*
 'ongop: [ʔo.ŋ·opʔ] *PF* VTR. *design (złożenie 'on shape, form i ngop create)*
 'ongopyu: [ʔo.ŋop.ju] *PF* N. *designer (utworzone z 'ongop design)*
 'opin: [ʔo.pin] *PF* RZ. *kolor*
 'ora: [ʔo.ra] *PF* RZ. *jezioro*
 'oratsyip: [ʔo.ra.tʃipʔ] *PF* N. *pond, pool (utworzone z 'ora lake)*
 'otxang: [ʔo.'t'aŋ] *PF* RZ. *instrument muzyczny (termin ogólny)*
 'rrko: [ʔ·r.k·o] *PF* VIN. *roll*
 'rrpxom: [ʔr.p'om] *PF* RZ. *grom*
 'u: [ʔu] *PF* RZ. *rzecz (przedmiot, fakt, pojęcie)*
 'ul: [ʔ·ul] *PF* CZ. NP. *zwiększać*
 'umtsa: [ʔum.tsa] *PF* N. *medicine*
 'uo: [ʔu.o] *PF* ZAIM. *coś*
 'upe: [ʔu.pɛ] *PF* PYT. *co (o rzecz) (złożenie 'u rzecz i pe pytajnik)*
 'upxare: [ʔu.'p'a.rɛ] *PF* RZ. *wiadomość*
 'ur: [ʔur] *PF* RZ. *wygląd*

A

- a: [a] *PF, LN* PART. *który, ten*
 akrrmaw: [a.'kɾ.maw] *PF* SPÓJ. *po (której to chwili) inna forma mawkrra zł. krr czas i maw po*
 akrrta: [a.'kɾ.ta] *PF* SPÓJ. *od (której to chwili) inna forma takrra zł. krr czas i ta od*
 akum: [a.'kum] *PF* SPÓJ. *ponieważ ... tak (bardzo) (utworzone z kum wynik) następuje po zdaniu podrzędnym stopnia i miary, np.: 'Lu poe sevin niŋtxan kuma yawne slolu oer' (Zakochałem się w niej, ponieważ była tak piękna.); patrz też 'kuma'*
 alaksi: [a.'lak.si] *PF* przym. *gotowy*
 alim: [a.'lim] *PF* przysł. *daleko (utworzone z lim być daleko)*
 alo: [a.lo] *PF* RZ. *raz, jedna z wielu powtarzających się czynności*
 alu: [a.lu] *PF* SPÓJ. *to jest, innymi słowy (utworzone z a który oraz lu być) (Używane z przydawkami.)*
 alunta: [a.'lun.ta] *PF* SPÓJ. *ponieważ, z tego powodu*
 am'a: [am.'ʔa] *PF* RZ. *wątpliwość*
 am'ake: [am.'ʔa.kɛ] *PF* przym. *pewny, zaufany (złożenie am'a wątpliwość i ke nie)*
 am'aluke: [am.'ʔa.lu.kɛ] *PF* przysł. *niewątpliwie (utworzone z am'ake pewny, zaufany)*
 apxa: [a.'p'a] *PF* przym. *duży nI*
 asim: [a.'sim] *PF* przysł. *pobliski (utworzone z sim blisko)*
 atan: [a.'tan] *JC* RZ. *światło*
 atanvi: [a.'tan.vi] *PF* RZ. *promień (światła) (utworzone z atan światło)*
 atanzaw: [a.'tan.zaw] *PF* RZ. *błyskawica zygawkowata (utworzone z atan światło oraz swizaw strzała)*
 atxar: [a.'t'aɾ] *PF* przym. *pachnący żywymi zwierzętami, jak przy wodopoju*
 atkxe: [at'.k'ɛ] *PF* RZ. *ziemia, grunt, stały ład*
 atkxerel: [at'.k'ɛ.rɛl] *PF* RZ. *mapa (złożenie atkxe ziemia i rel obraz)*
 au: [a.u] *JC* RZ. *bęben (zrobiony ze skóry)*
 au: [a.'u] *LA* wykrz. *okrzyk przerażenia*
 aungia: [a.'u.ŋi.a] *PF* RZ. *znak, wróżba*
 awnga: [aw.'ŋa] *PF* ZAIM. *my (utworzone z ayoeng my (włączające))*
 ayfo: [aj.'fo] or [aj.'fo] *PF* ZAIM. *oni, one (utworzone z po on, ona, ono)*
 aylaru: [aj.'la.ru] *PF* ZAIM. *do innychpołączenie ay+lahe-ru*

aynga: [aj. 'ŋa] *PF* zaim. *wy wszyscy, wy (l.mn.)*
(utworzone z **nga ty**)
ayoe: [aj. 'o.ɛ] *PF* zaim. *my, nas (wyłączające)*
(utworzone z **oe ja**)
ayoeng: [aj. 'wɛŋ] *PF* zaim. *my, nas (włączające)*
(utworzone z **oe ja**) **ayoenga-** baza dla su-

fiksów
ayu: [a. 'ju] *PF* rz. *rzeczy* (utworzone z 'u
rzecz) forma l. mnogiej nigdy **u**

Ä

äie: [æ. 'i.ɛ] *PF* rz. *wizja (duchowa)*
äo-: [æ. o] *PF* przym. *poniżej*
ätxäle: [æ. 't'æ.lɛ] *PF* rz. *prośba, żądanie*

ätxäle si: [æ. 't'æ.lɛ 's.i] *PF* cz. np. *prosić (zda-
nie podrzędne przyłączone spójnikiemtsni)* (ut-
worzone z **ätxäle** prośba)

E

eampin: [ɛ.am.pin] *PF* rz. *niebieski, zielony* (ut-
worzone z **ean** niebieski, zielony)
ean: [ɛ.an] *PF* przym. *niebieski, zielony*
ekxan: [ɛ. 'k'an] *PF* rz. *barykada, przeszkoda*
ekxtxu: [ɛk'. 't'u] *PF* przym. *szorstki, nierówny*
eltu: [ɛl.tu] *PF* rz. *mózg*
eltu lefngap: [ɛl.tu lɛ. 'fɲap^ɿ] *PF* rz. *komputer*
(złożenie **eltu** mózg i **lefngap** metalowy)
eltur tixen si: [ɛl.tur ti. 't'ɛn s-i] *PF* cz. np.
być interesującym, intrugującym (utworzone
z **eltu-r** mózgowi oraz **tixen** czujność)
eltu si: [ɛl.tu s-i] *PF* cz. np. *zwracać uwagę* (ut-
worzone z **eltu** mózg)
emrey: [ɛm. 'r.ɛj] *PF* cz. np. *przetrwąć, przeżyć,*
ocaleć
emza'u: [ɛm. 'z.a.ʔ.u] *PF* cz. prz. *zdać (test, eg-
zamin), pokonać (przeszkodę)* (pochodzi od
za'u przyjsć)
eo-: [ɛ.o] *PF* przysł. *przed (o miejscu)*
ep'ang: [ɛp. 'ʔaŋ] *PF* przym. *złożony, trudny*

epxang: [ɛ. 'p'aŋ] *PF* rz. *kamienny dzban do trzy-
mania jadowitych pajęczaków*
etrɪp: [ɛt.ɪp^ɿ] *PF* przym. *korzystny, łaskawy,*
pomyślny
ewktswo: [ɛwk.tswɔ] *PF* rz. *smak (zmysł)* (ut-
worzone z **ewku** odczuwać smak)
ewku: [ɛw.k.u] *PF* cz. prz. *odczuwać smak (cze-
goś)*
eyawr: [ɛ. 'jawɾ] *PF* przym. *poprawny, właściwy*
eyawrfya: [ɛ. 'jawɾ.fya] *PF* n. *right way (of doing
something), correct path* (utworzone z **eyawr**
correct, right oraz **fya'o** path, way, manner)
eyk: [ɛjk^ɿ] *JC,PF* cz. prz. *przewodzić, prowadzić*
eyktan: [ɛjk.tan] *JC* rz. *przywódca* (utworzone
z **eyk** przewodzić)
eyktanay: [ɛjk.ta. 'naɲ] *JC,PF* rz. *zastępca wod-
za, delegat, poseł* (utworzone z **eyktan** przy-
wódca)
eykyu: [ɛjk.ju] *PF* rz. *dowódca, kapitan (na-
jczęściej chwilowy, małej ilości osób jak grupa
mysłiwych)* (utworzone z **eyk** przewodzić)

F

fa-: [fa] *PF* przym. *przy pomocy*
fahew: [fa. 'hɛw] *PF* rz. *zapach*
faoi: [fa.o.i] *PF* przym. *łagodny, gładki*
fayluta: [faj. 'lu.ta] *PF* rz. *te słowa* (skrótowiec
fay+l'i'u-t a, forma biernika)
fäkä: [fæ. 'k.æ] *PF* cz. np. *wejść* (złożenie **fäpa**
góra i **kä** *iść*)
fäpa: [fæ.pa] *PF* rz. *wierzchołek, góra*
fäza'u: [fæ. 'z.a.ʔ.u] *PF* cz. np. *wejść* (złożenie
fäpa *góra* i **za'u** *przyjsć*)
fe': [fɛʔ] *PF* przym. *zły* *nl*

fe'lup: [fɛ.lup^ɿ] *PF* adj. *tacky, in poor taste*
(złożenie **fe'** *bad* i **lupra** *style*)
fe'ran: [fɛʔ.ran] *PF* rz. *wypaczenie, coś od
początku niewłaściwego* (złożenie **fe'** *zły* i **ran**
esencja, sedno)
fe'ranvi: [fɛʔ.ran.vi] *PF* rz. *skaza, wada, defor-
macja* (utworzone z **fe'ran** *wypaczenie*)
fe'ul: [fɛ.ʔ.ul] *PF* cz. np. *pogarszać się* (złożenie
fe' *zły* i **ul** *zwiększać*)
fekem: [fɛ.kɛm] *PF* rz. *wypadek* (złożenie **fe'**
zły i **kem** *czynność, dokonanie*)

- fekum:** [fɛ.kum] *PF* n. *disadvantage, drawback, downside* (złożenie **fe'** *bad* i **kum** *result*)
- fekumnga':** [fɛ.kum.ŋaʔ] *PF* adj. *disadvantageous* (utworzone z **fekum** *disadvantage, drawback, downside*)
- few–:** [fɛw] *PF* przyim. *przez, na drugą stronę*
- fewi:** [fɛ.wi] *PF* cz. prz. *gonić*
- fewtusok:** [fɛw.tu.sokʔ] *PF* przym. *przeciwny, znajdujący się po przeciwnej stronie* (utworzone z **few–** *przez*)(w mowie potocznej, **fewtsok** (few.tʂok))
- fi'u:** [fi.'ʔu] *PF* zaim. *ta (rzecz)* (utworzone z 'u *rzecz*)
- fifya:** [fi.'fja] *PF* przysł. *w ten sposób* (utworzone z **fya'o** *sposób, droga*)
- fikem:** [fi.'kɛm] *PF* zaim. *ten, ta, to* (o czynności) (utworzone z **kem** *czynność, dokonanie*)
- fipo:** [fi.po] *PF* zaim. *ta (osoba lub rzecz)* (utworzone z **po** *on, ona, ono*)
- fitrr:** [fi.'tɾ] *PF* przysł. *dziś* (utworzone z **trr** *dzień*)
- fitsap:** [fi.'tsapʔ] *PF* przysł. *wzajemnie* (złożenie **fipo** *ta (osoba)* i **tsapo** *tamta (osoba)*)
- fitseng(e):** [fi.'tsɛŋ(ɛ)] *PF* przysł., rz. *tutaj, w tym miejscu* (utworzone z **tseng** *miejsce*)
- fitxan:** [fi.'t'an] *PF* przysł. *tak, tak bardzo* (utworzone z **txan** *duży*)
- fitxon:** [fi.'t'on] *PF* przysł., rz. *dziś w nocy, dzisiejsza noc* (utworzone z **txon** *noc*)
- fkan:** [fk.an] *PF* cz. np. *zdawać się, być odczuwanym przez zmysły*
- fkarut:** [fk'a.r.utʔ] *PF* cz. *obierać*
- fkay:** [fka.j] *PF* przym. *zniechęcony, nie-nawistny*
- fkew:** [fkɛw] *PF* przym. *potężny*
- fkeytok:** [fkej.t.okʔ] *PF* cz. np. *istnieć* (utworzone z **kifkeyti tok** *być na świecie*)
- fkíp–:** [fkípʔ] *PF* przyim. *pośród*
- fko:** [fko] *PF* pn. *one, they* (*singular usage*) (*unspecified agent*)
- fkxake:** [fk'a.k.ɛ] *PF* cz. *swędzieć*
- fkxen:** [fk'ɛn] *PF* rz. *warzywo*
- fkxile:** [fk'i.lɛ] *PF* rz. *kolia*
- flawkx:** [flawkʔ] *PF* rz. *skóra (wyprawiona)*
- flawm:** [flawm] *PF* rz. *policzek*
- flä:** [fl.æ] *PF* cz. np. *udać się, powieść się*
- flew:** [flɛw] *PF* rz. *gardło*
- fli:** [fli] *PF* przym. *ciemny; ni*
- fłnutx:** [fli.'nutʔ] *PF* rz. *grubość* (złożenie **fli** *ciemny* i **nutx** *gruby*)
- fłrr:** [flɾ] *PF* przym. *łagodny, subtelny, delikatny* (*odnośnie ludzi lub rzeczy*)
- fmal:** [fm.al] *PF* cz. prz. *podtrzymywać*
- fmawn:** [fmawn] *PF* rz. *informacja, nowina, coś do ogłoszenia*
- fmawnta:** [fmawnta] *PF* rz. *wiadomość, która* (skrócenie **fmawn–it a**)
- fmetok:** [fɛ.mɛ.t.okʔ] *PF* cz. *sprawdzać, badać*
- fmi:** [fm.i] *PF* cz. prz. mod. *próbować* (z trybem łączącym)
- fmokx:** [fmokʔ] *PF* rz. *zazdrość, zawzięcie*
- fman:** [fm.an] *PF* cz. prz. *być dobrym w czymś*
- fnawe':** [fna.'wɛʔ] *PF* przym. *tchurzliwy*
- fnawe'tu:** [fna.'wɛʔ.tu] *PF* rz. *tchurz* (utworzone z **fnawe'** *tchurzliwy*)
- fnel:** [fnɛl] *PF* rz. *rodzaj, typ*
- fnepɛ:** [fnɛ.pɛ] *PF* pyt. *jakiego rodzaju* inna forma **pefnel**
- fnetxum:** [fnɛ.'t'um] przym. *uczulony* (utworzone z **txum** *trucizna*)
- fngap:** [fŋapʔ] *PF* rz. *metal*
- fngä':** [fŋ.æʔ] *PF* cz. np. *wypróżnić się; (na Ziemi) skorzystać z toalety*
- fngä'tseng:** [fŋ.æʔ.tɛŋ] *PF* n. *restroom* (*on Earth*) (złożenie **fngä'** *relieve oneself* i **tseng** *place*)
- fngo':** [fŋ.oʔ] *PF* cz. prz. *wymagać, porzebować, żądać*
- fnu:** [fn.u] *PF* cz. np. *być cicho*
- fo:** [fo] *PF* zaim. *oni, one* (utworzone z **ay+** *po-* *minięty przedrostek* l. *mnogiej* *powodujący* *lenicję* oraz **po** *on, ona, ono*)
- fpak:** [fp.akʔ] *PF* cz. *wstrzymywać, opóźniać*
- fpɛ':** [fp.ɛʔ] *PF* cz. prz. *wysłać*
- fpɛio:** [fpɛ.'i.o] *PF* rz. *wyzwanie (ceremonialne)*
- fpi+:** [fpi] *PF* przyim. *dla, na korzyść* (czegoś)
- fpil:** [fp.il] *PF* cz. prz. *myśleć*
- fpilfya:** [fpi.l.fja] *PF* rz. *sposób myślenia* (złożenie **fpil** *myśleć* i **fya'o** *ścieżka, droga*)
- fpom:** [fpom] *PF* rz. *dobrobyt, spokój, radość*
- fpomron:** [fpom.'ron] n. *health or well-being* (*mental*) (utworzone z **fpom** *well-being* oraz **ronsem** *mind*) ofp.
- fpomronga':** [fpom.'ro.ŋaʔ] *PF* adj. *healthful* (*mentally*) (złożenie **fpom** *well-being, peace, happiness* i **ronsem** *mind*) nfp.

- fpomtokx**: [fpom.'tok'] *PF* rz. zdrowie (złożenie **fpom** dobrobyt i **tokx** ciało)
- fpomtokxnga'**: [fpom.'tok'.ŋaʔ] *PF* adj. *healthful* (*physically*) (złożenie **fpom** well-being, peace, happiness i **tokx** body) nfp.
- fpäxikim**: [f'p'·æ.k'im] *PF* cz. np. *wchodzić*
- fra'u**: [f'ra.'ʔu] *PF* zaim. *wszystko* (utworzone z 'u rzecz)
- fracya**: [f'ra.fja] *PF* przysł. *w każdy sposób* (złożenie **fra'u** wszystko i **fya'o** sposób, droga)
- frakrr**: [f'ra.kr] *PF* przysł. *zawsze, cały czas* (utworzone z **krr** czas)
- fralo**: [f'ra.lo] *PF* przysł. *zawsze, za każdym razem* (utworzone z **alo** raz)
- frapo**: [f'ra.po] *PF* zaim. *każdy* (utworzone z **po** on, ona, ono)
- frato**: [f'ra.to] *PF* part. znacznik stopnia najwyższego *niz wszystko* (zachowuje się jak przym.)
- fratrr**: [f'ra.'tr] *PF* przysł. *codziennie, każdego dnia* (utworzone z **trr** dzień)
- fratseng**: [f'ra.'tsɛŋ] *PF* przysł. *wszędzie* (utworzone z **tseng** miejsce)
- fratxon**: [f'ra.'t'on] *PF* przysł. *każdej nocy* (utworzone z **txon** noc)
- frawzo**: [f'ra.'zo] *PF* intj. *all is well, everything is fine or OK* (utworzone z **fra'u** everything oraz **zo** wszystko) być w dobrym stanie
- fr̥ip**: [fr̥.'ip] *PF* cz. prz. *gryźć*
- fr̥rfen**: [f'fr̥.f'ɛn] *PF* cz. prz. *odwiedzać*
- fr̥rtu**: [f'fr̥.'tu] *PF* rz. *gość, odwiedzający*
- fta**: [fta] *PF* rz. *węzeł*
- ftang**: [ft̥.'aŋ] *PF* cz. np. mod. *zaprzestać*
- fta si**: [fta s-i] *PF* cz. np. *wiązać* (utworzone z **fta** węzeł)
- ftawnemkrr**: [ftaw.'nɛm.kr] *PF* rz. *przeszłość* (złożenie **ft<awn>em** minięty i **krr** czas)
- ftär**: [ft̥æf] *PF* przym. *lewy* (*nie prawy*)
- ftärpa**: [f't̥æf.pa] *PF* rz. *lewa* (*strona*) (złożenie **ftär** lewy i **pa'o** strona)
- fte**: [ft̥ɛ] *PF* spój. *żeby, po to aby* (z orzeczeniem w trybie łączącym w zdaniu podrzędnym)
- fteke**: [f't̥ɛ.ke] *PF* spój. *aby nie* (złożenie **fte** żeby i **ke** nie) (z orzeczeniem w trybie łączącym w zdaniu podrzędnym)
- ftem**: [ft̥.'ɛm] *PF* cz. prz. *mijać* (coś)
- ftia**: [ft̥.'i.'a] *PF* cz. prz. *studiować, uczyć się*
- ftu-**: [ftu] *PF* przym. z (*kierunku*)
- ftue**: [f'tu.ɛ] *PF* przym. *łatwy, prosty*
- ftumfa-**: [f'tum.fa] *PF* przym. *na zawnątrz, z wewnątrz* (utworzone z **mifa** wnątrze, wewnątrz)
- ftxavang**: [f't'a.vaŋ] *PF* przym. *gorący, żarliwy*
- ftxey**: [ft̥.'ɛj] *PF* cz. prz. *wybierać*
- ftxey**: [ft̥.'ɛj] *PF* spój. *czy, czy też*
- ftxi**: [ft̥.'i] *PF* rz. *język* (*część ciała*)
- ftxilor**: [ft̥.'i.'lor] *PF* przym. *pyszny, wyśmienity* (złożenie **ftxi** język i **lor** piękny)
- ftxivä'**: [ft̥.'i.'væʔ] *PF* przym. *niesmaczny* (złożenie **ftxi** język i **vä'** przykry)
- ftxozä**: [ft̥.'o.'zæ] *PF* rz. *świętowanie, święto*
- ftxozä si**: [ft̥.'o.'zæ s-i] *PF* cz. np. *świętować, obchodzić święto* (utworzone z **ftxozä** świętowanie)
- ftxuli'u**: [ft̥.'u.'li.'ʔu] *PF* cz. np. *przemawiać, wygłaszać mowę* (złożenie **täftxu** tkać i **li'u** słowo)
- ftxuli'uyu**: [ft̥.'u.'li.'ʔu.ju] *PF* rz. *mówca* (utworzone z **ftxuli'u** przemawiać)
- fu**: [fu] *PF* spój. *lub*
- fuke**: [fu.'kɛ] *PF* spój. *lub nie* (złożenie **fu** lub i **ke** nie)
- fula**: [f'u.la] *PF* spój. *który* (*forma ergatywu*) (złożenie **fi'ul** ten, ta, to (*forma ergatywu*) i **a** który)
- furia**: [f'u.ri.a] *PF* spój. *który* (*jeśli chodzi o tego, którego*) (złożenie **fi'uri** ten, ta, to (*jesli chodzi o tego*) i **a** który)
- futa**: [f'u.ta] *PF* spój. *którego* (złożenie **fi'u-t** tego, tej i **a** który)
- fwa**: [fwa] *PF* spój. *który* (złożenie **fi'u** ten, ta, to i **a** który)
- fwang**: [fwaŋ] *PF* przym. *savory, umami, rich*
- fwefwi**: [f'wɛ.fw-i] *PF* cz. np. *gwizdać*
- fwel**: [fwɛl] *PF* przym. *złamany, rozbity*
- fwem**: [fwɛm] *PF* przym. *tępy, stępiony*
- fwep**: [fwɛp] *PF* n. *dust* (*on a surface*)
- fwew**: [f'wɛw] *PF* cz. prz. *szukać*
- fwi**: [f'w-i] *PF* cz. np. *ślizgać się, sunąć*
- fwopx**: [fwop] *PF* n. *dust* (*in the air*) (utworzone z **fwep** dust oraz **piwopx** cloud)
- fya'o**: [f'ja.'ʔo] *PF* rz. *sposób, zwyczaj, ścieżka*
- fyan**: [fjan] *PF* n. *constructed device for keeping something off the ground and clean*
- fyanyi**: [fjan.ji] *PF* n. *shelf* (złożenie **fyan** constructed device for keeping something off the

ground and clean i **yi** shelf, ledge, level, step, rung)
fyanyo: [ˈfjan.jo] *PF* n. table, elevated utilitarian surface (złożenie **fyanyo** constructed device for keeping something off the ground and clean i **yo** surface) Note: colloquially, **yo** can be used in place of **fyanyo**.
fyape: [ˈfja.pe] *PF* pyt. jak inna forma **pefya**
fyawintxu: [ˈfja.w.m.ˈt̪.ˈu] *PF* cz. np. prowadzić, przewodzić (obiekt przewodzony, prowadzony w formie celownika) (złożenie **fyawo** sposób, droga i **wintxu** pokazywać)
fyel: [fy.ɛl] *PF* cz. prz. zapieczętować, zaimpregnować
fyep: [fj.ɛp̪] *PF* cz. prz. trzymać, chwycić

H

ha: [ha] *PF* przysł. więc, w takim razie
ha': [h.aʔ] *PF* cz. np. pasować, uzupełniać, dopełniać
ha'ngir: [haʔ.ˈŋir] *PF* rz. popołudnie
hahaw: [ˈh.a.h.aw] *PF* cz. np. spać
ham: [ham] *PF* przym. poprzedni
hamalo: [ha.ˈma.lo] *PF* przysł. poprzedim razem (złożenie **ham** poprzedni i **alo** raz)
hangham: [ˈh.aŋ.h.am] *PF* cz. np. śmiać się
hangvur: [ˈhaŋ.vur] *PF* rz. żart, dowcip, zabawna historia (złożenie **hangham** śmiać się i **vur** opowieść)
hapxi: [ha.ˈp̪i] *PF* rz. część
hapxitu: [ha.ˈp̪i.tu] *PF* rz. członek (utworzone z **hapxi** część)
hasey: [ha.ˈsej] *PF* przym. zrobiony, skończony
hasey si: [ha.ˈsej ˈs-i] *PF* cz. np. zrealizować, osiągnąć (utworzone z **hasey** zrobiony)
hawl: [h.aʷl] *PF* cz. prz. szykować
hawmpam: [ˈhawm.pam] *PF* n. noise. sound that is excessive, unnecessary, inappropriate, unexpected or startling (utworzone z **hawng** overabundance oraz **pam** sound)
hawng: [hawŋ] *PF* rz. nadmiar
hawngkrr: [ˈhawŋ.kr̪] *PF* przysł. późno, za późno (złożenie **hawng** nadmiar i **krr** czas)
hawntsyoxx: [hawn.ˈtsjok̪] *PF* rz. rękawiczka (złożenie **hawnu** chronić, osłaniać i **tsyoxx** ręka)
hawnu: [ˈh.aʷ.n.u] *PF* cz. prz. chronić, osłaniać

fyeyn: [fjɛjn] *PF* przym. dorosły, dojrzały, gotowy
fyeyntu: [ˈfjɛjn.tu] *PF* rz. pełnoletni, dorosły (osoba dorosła) (utworzone z **fyeyn** dorosły, dojrzały)
fyin: [fjin] *PF* przym. prosty
fyinep'ang: [fjin.ɛp.ˈʔaŋ] *PF* rz. złożoność (złożenie **fyin** prosty i **ep'ang** złożony)
fyinep'angpe: [fjin.ɛp.ˈʔaŋ.pe] *PF* pyt. jak trudny (utworzone z **fyinep'ang** złożoność) alomorf **pefyinep'ang**
fyole: [ˈfjo.lɛ] *PF* przym. wzniosły, wspaniały
fyolup: [ˈfjo.lup̪] *PF* adj. exquisite, sublime in style (złożenie **fyole** sublime i **lupra** style)

hawven: [hawn.ˈvɛn] *PF* rz. but (złożenie **hawnu** chronic, osłaniać i **venu** stopa)
hawre': [haw.ˈreʔ] *PF* rz. czapka, kapelusz (złożenie **hawnu** chronić, osłaniać i **re'ow** głowa)
hawtsyip: [ˈhaw.tsjip̪] *PF* rz. drzemka (utworzone z **hahaw** spać)
hay: [haj] *PF* przym. następny
hayalo: [ha.ˈja.lo] *PF* przysł. następnym razem, innym razem (złożenie **hay** następny i **alo** raz)
hän: [hæn] *PF* n. net, web
hefi: [ˈh.ɛ.f.i] *PF* cz. prz. czuć (zapach)
hefitswo: [hɛ.fɪ.ˈtswo] *PF* rz. zapach (zmysł z apachu) (utworzone z **hefi** czuć zapach)
hek: [h.ɛk̪] *PF* cz. np. być dziwnym, niezwykłym, dziwacznym, niespodziewanym, osobliwym
hena: [ˈh.ɛ.n.a] *PF* vtr. carry
hermeyp: [hɛr.ˈmejp̪] *PF* rz. pruszenie śniegu (utworzone z **herwi** śnieg oraz **meyp** słaby)
hertxayo: [ˈhɛr.t̪.a.jo] *PF* n. snow field (utworzone z **herwi** snow oraz **txayo** field)
herwi: [ˈhɛr.wi] *PF* rz. śnieg
herwiva: [ˈhɛr.wi.va] *PF* rz. płatek śniegu (utworzone z **herwi** śnieg oraz **ilva** drobina)
hewne: [ˈhɛw.nɛ] *PF* przym. miękki
heyn: [h.ɛjn] *PF* cz. np. siadać
heyr: [hɛjɛ] *PF* n. chest
hifwo: [ˈh.i.fw.o] *PF* cz. np. uciec
hiup: [ˈhi.up̪] *PF* vin., vtr. spit, spit out

- hiyik:** [ˈhi.jikʰ] *PF* przym. *zabawny, dziwny*
- hi'ang:** [ˈhi.ʔaŋ] *PF* rz. *robak, owad* (złożenie **hi'i** *mały* i **ioang** *zwierzę*)
- hi'i:** [ˈhi.ʔi] *PF* przym. *mały, niewielki* *rozmiarem*
- hikrr:** [ˈhi.kʰr] *PF* rz. *chwila, sekunda* (złożenie **hi'i** *mały*, **nieduży** i **krr** *czas*)
- him:** [him] *PF* przym. *nieliczny, mały*
- himpxi:** [him.ˈpʰi] *PF* rz. *mniejść, mała część*
- hìmtxampe:** [him.ˈtʰam.pɛ] *PF* pyt. *jak dużo* *inna* forma **pìmtxan**
- hìmtxan:** [him.ˈtʰan] *PF* rz. *ilość* (złożenie **hìm** *mały* i **txan** *duży*)
- hìmtxew:** [him.ˈtʰɛw] *PF* rz. *minimum* (złożenie **hìm** *mały* i **txew** *granica, koniec*)
- hìmtxewvay:** [him.ˈtʰɛw.vaɰ] *PF* przysł. *najmniej, minimalnie* (utworzone z **hìmtxew** *minimum*)
- hìno:** [hi.ˈno] *PF* przym. *szegółowy, dokładny, zawiły*
- hìpey:** [ˈhi.p.ɛj] *PF* vin. *hesitate, hold back for a short time* (utworzone z **hi'i** *small* oraz **pey** *wait*)
- hìtxoa:** [hi.ˈtʰo.a] *PF* wykrz. *przepraszam* (utworzone z **hi'i** *mały* oraz **txoa** *przebaczenie*)
- hoan:** [ˈho.an] *PF* n. *comfort*
- hoet:** [ˈho.ɛtʰ] *PF* przym. *rozległy, obszerny, wielowny, niezmierny*
- hol:** [hol] *PF* przym. *nieliczny*
- holpxay:** [hol.ˈpʰaj] *PF* rz. *liczba* (złożenie **hol** *kilka* i **pxay** *wiele*)
- holpxaype:** [hol.ˈpʰaj.pɛ] *PF* pyt. *ile* (złożenie **holpxay** *liczba* i **pe** *jak*)
- hona:** [ˈho.na] *PF* przym. *czarujący, ujmujący, słodki*
- hrrap:** [ˈhr.apʰ] *PF* rz. *niebezpieczeństwo, zagrożenie*
- hu-:** [hu] *PF* przyim. *z* (o *towarzyszeniu*)
- hufwa:** [hu.ˈfwa] *PF* spój. *choć, aczkolwiek, pomimo*
- hufwe:** [hu.ˈfwɛ] *PF* rz. *wiatr*
- hufwetsyip:** [hu.ˈfwɛ.tʰsjipʰ] *PF* rz. *wiaterek, bryza* (utworzone z **hufwe** *wiatr*)
- hultstxem:** [h.ul.ˈtʰstʰ.ɛm] *PF* cz. prz. *utrudniać*
- hum:** [h.um] *PF* cz. np. *odchodzić, opuszczać*
- huru:** [ˈhu.ru] *PF* n. *cooking pot*

I

- i'en:** [iʔ.ɛn] *JC* rz. *instrument strunowy*
- ikut:** [i.kutʰ] *PF* n. *large pestle (grinding tool); meal-mashing pole*
- il:** [i.l] *PF* cz. np. *zginać*
- inan:** [i.ˈn.an] *PF* cz. prz. *czuć, rozumieć, czytać* (np.: *las*), *zdobyć wiedzę przez obserwację* (akcent przesuwany na pierwszą sylabę z wrostkiem)
- inanfya:** [i.ˈnan.fja] *PF* rz. *zmysł* (złożenie **inan** *czuć* i **fya'o** *sposób, droga*)
- ingyen:** [iŋ.jɛn] *PF* rz. *poczucie tajemnicy, braku rozumienia*
- ingyenga':** [iŋ.jɛ.ŋaʔ] *PF* przym. *tajemniczy, niezrozumiały, zagadkowy* (utworzone z **ingyen** *poczucie tajemnicy*)
- ingyentsim:** [iŋ.jɛn.tʰsim] *PF* rz. *tajemnica, zagadka* (złożenie **ingyen** *poczucie tajemnicy* i **tsim** *źródło*)
- ingyentsyip:** [iŋ.jɛn.tʰsjipʰ] *PF* rz. *sztuczka, sposób, naciągnięcie, podstęp, chwyt* (utworzone z **ingyen** *poczucie tajemnicy*)
- io-:** [i.o] *PF* przyim. *ponad*
- ioang:** [i.ˈo.aŋ] *PF* rz. *zwierzę*
- ioi:** [i.ˈo.i] *PF* rz. *ozdoba lub uroczyście szaty*
- ioi si:** [i.ˈo.i s.i] *PF* cz. np. *pryzdabiać, stroić się* (utworzone z **ioi** *ozdoba*)
- ionar:** [i.o.naɰ] *PF* n. *banshee rider visor*
- irayo:** [i.ˈra.jo] *JC* rz., wykrz. *podziękowanie, dzięki*
- irayo si:** [i.ˈra.jo s.i] *PF* cz. np. *dziękować* (utworzone z **irayo** *podziękowanie*)

ì

ìì: [i:] *PF* przerywnik *yyy...*

ìlä+: [i.læ] or [i.'læ] *PF* przym. *przez, podążając za, zgodnie z*

K

ka-: [ka] *PF* przym. *poprzez*

kakpam: [kak.'pam] *PF* adj. *deaf* (utworzone z **pam** *sound*)

kakrel: [kak.'rɛl] *PF* przym. *ślepy* (utworzone z **rel** *obraz*)

kalin: [ka.'lin] *PF* przym. *słodki w smaku*

kaltxi: [kal.'t'i] *PF* wykrz. *cześć*

kaltxi si: [kal.'t'i 's:i] *PF* cz. np. *pozdrowić, witać* (utworzone z **kaltxi** *cześć*)

kam-: [kam] *PF* przym. *od* (*o czasie*)

kame: [k.a.m.ɛ] *PF* cz. prz. *widzieć, rozumieć, zaglądać, wiedzieć* (*w sensie duchowym*)

kan: [k.an] *PF* cz. prz. mod. *zamierzać*

kan'in: [k.an.'i.m] *PF* cz. prz. *skupiać się, specjalizować się, być szczególnie zainteresowanym* (złożenie **kan** *być zajęтым* i **'in** *be busy*)

kanfpil: [k.an.fp.il] *PF* cz. np. *skupać się, koncentrować się* (złożenie **kan** *zamierzać* i **fpil** *myśleć*)

kangay: [ka.'ŋaj] *PF* przym. *obowiązujący, właściwy* (pochodny od **ngay** *prawdziwy*)

kangay si: [ka.'ŋaj s:i] *PF* cz. np. *zatwierdzić, potwierdzić* (utworzone z **kangay** *właściwy*)

kanom: [k.a.n.om] *PF* cz. prz. *nabywać, zdobywać, nabierać*

kanu: [ka.nu] *PF* przym. *sprytny, inteligentny* *tl*

kar: [k.aɾ] *PF* cz. prz. *uczyć* (*kogoś*)

karyu: [kaɾ.ju] *PF* rz. *nauczyciel* (utworzone z **kar** *uczyć*)

karyunay: [kaɾ.ju.'naj] *PF* rz. *początkujący nauczyciel* (utworzone z **karyu** *nauczyciel*)

kato: [ka.to] *PF* rz. *rytm*

kavuk: [ka.'vukʷ] *PF* rz. *zdrada*

kavuk si: [ka.'vukʷ 's:i] *PF* cz. np. *zdradzać* (utworzone z **kavuk** *zdrada*)

kaw'it: [kaw.'itʷ] *PF* przysł. *wcale nie* (*patrz ke...kaw'it wcale nie...*) (złożenie **ke** *'aw nie jeden* i **'it** *kawatek, cząstka*)

kawrr: [kaw.kɾ] *PF* przysł. *nigdy* (złożenie **ke** *'aw żaden* i **krr** *czas*)

iley: [i.'lɛj] *LA* wykrz. *okrzyk bojowy*

ilva: [i'l.va] *PF* rz. *płatki, kropla, drobina*

ipxa: [i.'p'a] *RL,PF* rz. *paproc*

kawng: [kawŋ] *PF* przym. *niedobry, zły*

kawnglan: [k'kawŋ.lan] *PF* przym. *nikczemny, złośliwy* (złożenie **kawng** *niedobry, zły* i **txe'lan** *serce*)

kawngsar: [k'kawŋ.s.aɾ] *PF* cz. prz. *wyzyskiwać, nadużywać*

kawtseng: [kaw.tɕɛŋ] *PF* przysł. *nigdzie* (złożenie **ke** *'aw żaden* i **tseng** *miejsce*)

kawtu: [k'kaw.tu] *PF* zaim. *nikt* (złożenie **ke** *'aw żaden* i **tute** *człowiek, osoba*)

kay-: [kaj] *PF* przym. *za, od teraz* (*o przyszłości*)

kaym: [kajm] *PF* rz. *późne popołudnie*

kä: [k.æ] *PF* cz. np. *ić*

kä'ärìp: [k.æ.'ʔ.æ.r.ìpʷ] *PF* cz. prz. *pchać* (złożenie **kä** *ić* i **'ärìp** *ruszać*)

kämakto: [k.æ.'m.ak.t.o] *PF* cz. *wyruszać* (złożenie **kä** *ić* i **makto** *jechać*)

käpxì: [k.æ.'p'ì] *PF* rz. *tył* (złożenie **kä** *ić* i **hapxi** *część*)

käsatseng: [k.æ.'sa.tɕɛŋ] *PF* przysł. *daleko* (złożenie **kä** *ić* i **tseng** *miejsce*)

käsri:n: [k.æ.'sɾ.m] *PF* cz. prz. *pożyczać* (*komuś*) (utworzone z **sri:n** *przenieść tymczasowo od jednej osoby do drugiej*)

käteng: [k'k.æ.tɛŋ] *PF* cz. np. *spędzać czas ze sobą, spotykać się*

ke: [kɛ] *PF* przysł. *nie*

ke'aw: [kɛ.'ʔaw] *PF* przym. *podzielony, rozerwany* (złożenie **ke** *nie* i **'aw** *jeden*)

ke'u: [kɛ.'ʔu] *PF* zaim., przysł. *nic, nijak, w żaden sposób* (złożenie **ke** *nie* i **'u** *rzecz*)

kea: [kɛ.a] *PF* przym. *żaden*

kefpomronga': [kɛ.fpom.'ro.ŋaʔ] *PF* adj. *unhealthy* (*mentally*) (złożenie **ke** *not* i **fpomronga'** *healthy* (*mentally*)) nfp.

kefpomtongxa': [kɛ.fpom.'tok'.ŋaʔ] *PF* adj. *unhealthy* (*physically*) (złożenie **ke** *not* i **fpomtongxa'** *healthy* (*physically*)) nfp.

keftxo: [kɛ.'ft'o] *PF* przym., wykrz. *nieszczęśliwy, przykry, 'Niedobrze!'*

- kefyak:** [kɛ.ˈfjakʰ] *PF, PRT* part. *czyż nie* (złożenie **ke fya** w inny sposób i **srak** pytajnik)
- kehe:** [ˈkɛ.hɛ] *PF* part., wykrz. *nie*
- kekem:** [ˈkɛ.kɛm] *PF* zaim., przysł. *żadna (czy- ność), bez (żadej czynności)* (złożenie **ke nie** i **kem** *czynność, dokonanie*)
- kelemweypey:** [kɛ.lɛm.ˈwɛj.pɛj] *PF* adj. *impatient* (utworzone z **ke not** oraz **lemweypey patient**)
- kelfpomron:** [kɛl.fpɔm.ˈrɔn] *PF* adj. *unhealthy (mentally)* (złożenie **ke not** i **lefpomron healthy (mentally)**) ofp.
- kelfpomtokx:** [kɛl.fpɔm.ˈtokʰ] *PF* przym. *nie- zdrowy* (złożenie **ke nie** i **fpomtokx zdrowie**)
- kelhoan:** [kɛl.ˈho.an] *PF* adj. *uncomfortable* (ut- worzone z **hoan comfort**)
- kelkin:** [kɛl.ˈkin] *PF* przym. *niepotrzebny, zbęd- ny*
- kelku:** [ˈkɛl.ku] *PF* rz. *dom*
- kelku si:** [ˈkɛl.ku ˈs:i] *PF* cz. np. *mieszkać* (ut- worzone z **kelku dom**)
- kelsar:** [kɛl.ˈsar] *PF* przym. *bezużyteczny, nie- przydatny* (złożenie **ke nie** i **lesar użyteczny**)
- keltsun:** [kɛl.ˈtsun] *PF* przym. *niemożliwy* (złożenie **ke nie** i **tsun** *móc, być w stanie*)
- kem:** [kɛm] *PF* rz. *czynność, dokonanie*
- kemli’u:** [ˈkɛm.li.ʔu] *PF* rz. *czasownik* (złożenie **kem** *czynność, dokonanie* i **li’u** *słowo*)
- kemli’uvi:** [ˈkɛm.li.ʔu.vi] *PF* rz. *wrostek* (ut- worzone z **kemli’u** *czasownik*)
- kempe:** [ˈkɛm.pɛ] *PF* pyt. *jaka* (*czynność*) inna forma **pehem** (zł. **kem** *czynność, dokonanie*)
- kem si:** [ˈkɛm ˈs:i] *PF* cz. np. *robić* (utworzone z **kem** *czynność, dokonanie*)
- ken’aw:** [kɛn.ˈʔaw] *PF* adv. *not only* (złożenie **ke not** i **ni’aw only**)
- keng:** [kɛŋ] *PF* przysł. *natwet, aż*
- kenong:** [ˈkɛ.ɛ.n.ɔŋ] or [ˈkɛ.n.ɔŋ] *PF* cz. *demon- strować, reprezentować (ii)* (złożenie **ke nie** i **nong** *podążać*)
- kenzen:** [kɛn.ˈzɛn] *PF* adv. *not necessarily* (złożenie **ke not** i **nižen** *necessarily*)
- kerusey:** [ˈkɛ.ru.sɛj] *PF* przym. *martwy* (złóże- nie **ke nie** i **«rus»ey** *żyjący*)
- kesran:** [kɛ.ˈsran] *PF* przym. *kiepski, mierny, li- chy, pośledni, taki sobie* (złożenie **ke nie** i **sran tak**) (Pochodzenie tego słowa nie jest jasne¹.)
- Możliwe, iż pierwotnie brzmiało ono kes- rankekehe dosł. ‘nie tak, nie nie’ w odnie- sieniu, że dana akcja nie została dokonana ani właściwie, ani niewłaściwie, a z biegi- em czasu uległo skręceniu do kesran oraz znaczenie uległo rozszerzeniu do opisywa- nia ostatniej jakości)
- keteng:** [ˈkɛ.tɛŋ] *PF* przym. *inny* (złożenie **ke nie** i **teng** *taki sam*)
- ketsran:** [kɛ.ˈtsran] *PF* przym., spój. *bez znacze- nia, bez względu na* (złożenie **ke nie** i **tsran- ten** *liczyć się, być istotnym*)
- ketsuktiam:** [kɛ.t͡suk.ˈti.am] *PF* adj. *un- countable, infinite* (utworzone z **ketsuk– not able to do** oraz **tiam count**)
- ketsuktswa’:** [kɛ.t͡suk.ˈtswaʔ] *PF* przym. *nieza- pominalny* (utworzone z **ketsuk– zapomnieć** oraz **tswa’** *forget*)
- ketuwong:** [ˈkɛ.tu.woŋ] *PF* rz. *obcy*
- kew:** [kɛw] *PF* licz. *zero*
- kewan:** [ˈkɛ.wan] *PF* n. *age* (utworzone z **koak old** oraz **ewan** *young*)
- kewong:** [ˈkɛ.woŋ] *PF* przym. *obcy*
- key:** [kɛj] *PF* rz. *twarz*
- keyawr:** [kɛ.ˈjawr] *PF* przym. *niepoprawny, zły, błędny* (złożenie **ke nie** i **eyawr** *poprawny*)
- keye’ung:** [kɛ.ˈjɛ.ʔuŋ] *PF* rz. *szaleństwo, głupo- ta, błąd*
- keyrel:** [ˈkɛy.rɛl] rz. *wyraz twarzy* (złożenie **key** *twarz* i **rel** *obraz*)
- kezemplltxe:** [kɛ.zɛm.pɫ.ˈtʰɛ] *PF* przysł. *oczy- wiście, nie trzeba dodawać (że)* (skrótowiec **ke+zene+pivlltxe**)
- ki:** [ki] *PF* spój. *ale raczej, ale zamiast*
- kifkey:** [ki.ˈfkɛj] *PF* rz. *świat* (*fizyczny*)
- kilvan:** [kil.ˈvan] *PF* rz. *rzeka*
- kin:** [k.in] *PF* cz. prz. *potrzebować*
- kinam:** [ki.ˈnam] *PF* rz. *noga*
- kinamtil:** [ki.ˈnam.til] *PF* rz. *kolano* (złożenie **kinam** *noga* i **til** *staw*)
- kinä:** [ˈki.næ] *PF* licz. *siedem*
- kintrr:** [ˈkin.tɾ] *PF* rz. *tydzień* (utworzone z **kinä** *siedem* oraz **trr** *dzień*)
- kintrram:** [ˈkin.tɾam] *PF* rz. *poprzedni tydzień* (utworzone z **kintrr** *tydzień*)
- kintrray:** [ˈkin.tɾaj] *PF* rz. *następny tydzień* (ut- worzone z **kintrr** *tydzień*)
- kip–:** [kipʰ] *PF* przym. *wśród*

¹Polskiemu czytelnikowi zwrot „nie tak” jest jednak znajomy (przyp. tłum.)

- kive:** [ˈki.vɛ] *PF* przym. *siódmy* (utworzone z **kinä** siedem)
- kì'ong:** [ki.ˈʔoŋ] *PF* przym. *wolny, powolny*
- kìm:** [k.ɪm] *PF* CZ. prz. *wirować, obracać* (czymś)
Pol rumit kolim *Obracał piłkę*
- kimar:** [ki.ˈmaɪ] *PF* przym. *sezonowy* (o jedzeniu, roślinach lub zwierzętach)
- kìng:** [kiŋ] *PF* RZ. *nić, wątek*
- kìte'e:** [ki.te.ˈʔɛ] *PF* RZ. *służba, usługa*
- kìte'e si:** [ki.te.ˈʔɛ ˈs-i] *PF* CZ. np. *służyć, usługiwać* (utworzone z **kìte'e** służba, usługa)
- klifro':** [kɪ.ˈfr.ɔʔ] *PF* CZAS. *być odpowiedzialnym*
- klkã:** [kɪ.ˈk.æ] *PF* CZ. np. *zejść* (złożenie **klkpa** spód i **kã** iść)
- klkukat:** [kɪ.ˈk.u.l.atʔ] *PF* CZ. prz. *wykopać*
- klkxem:** [kɪ.ˈk.ɛm] *PF* CZ. np. *stać*
- klkpa:** [kɪ.ˈpa] *PF* RZ. *dno, spód*
- klkpã:** [kɪ.ˈp.æ] *PF* CZ. np. *lądownać, spadać na ziemię* (złożenie **klkte** ziemia i **pãhem** przybywać)
- klkpxiltu:** [kɪ.ˈp'il.tu] *PF* RZ. *terytorium*
- klkriks:** [kɪ.ˈrikʔ] *PF* n. *earthquake* (złożenie **klkte** ground i **riks** move)
- klkte:** [kɪ.te] *PF* RZ. *ziemia, grunt*
- klktseng:** [kɪ.tɕɛŋ] *PF* RZ. *pozycja* (utworzone z **tseng** miejsce)
- klktxay:** [kɪ.tʔ.aj] *PF* CZ. np. *leżeć na ziemi* (złożenie **klkte** ziemia i **txay** leżeć)
- klktxeykay:** [kɪ.tʔ.ɛj.ˈk.aj] *PF* CZ. prz. *kłaść* (coś) *na ziemi* (złożenie **klkte** ziemia i **txay** kłaść) forma przechodnia *klktxay*
- klkvawm:** [kɪ.vawm] *PF* przym. *brązowy* (złożenie **klkte** ziemia i **vawm** ciemny)
- klkwo:** [kɪ.ˈw.ɔ] *PF* CZ. np. *lądownać* (złożenie **klkte** ziemia i **wo** sięgać)
- klkyem:** [kɪ.j.ɛm] *PF* CZ. prz. *grzebać* (kogoś) (złożenie **klkte** ziemia i **yem** kłasc)
- klkza'u:** [kɪ.ˈz.a.ʔ.u] *PF* CZ. np. *zejść* (złożenie **klkte** ziemia i **za'u** przyjsć)
- ko:** [ko] *PF* part. *solicit agreement*
- ko'on:** [ˈko.ʔon] *PF* n. *ring, oval, closed shape roughly circular* (utworzone z **koum** rounded, curved oraz **'on** shape)
- koak:** [ˈko.akʔ] *PF* przym. *stary* (o istotach żywych)
- koaktan:** [ˈko.ak.tan] *PF* RZ. *staruszek* (utworzone z **koak** stary)
- koakte:** [ˈko.ak.tɛ] *PF* RZ. *staruszka* (utworzone z **koak** stary)
- koaktu:** [ˈko.ak.tu] *PF* RZ. *starzec* (osoba stara) (utworzone z **koak** stary)
- kolan:** [ko.ˈlan] *PF* intj. *I mean, rather* (self-correcting) (utworzone z **kan** aim, intend)
- kop:** [kopʔ] *PF* przysł. *też, również, także*
- kop:** [kopʔ] *PF* conj. *and also*
- koren:** [ko.ˈrɛn] *PF* RZ. *zasada, wytyczna, wskazówka*
- kosman:** [ko.ˈsman] *PF* przym. *wspaniałe, cudowne, fantastyczne*
- koum:** [ˈko.um] *PF* adj. *rounded, curved*
- krr:** [kɪ] *PF* RZ. *CZAS*
- krra:** [ˈkɪ.a] *PF* spój. *kiedy, w chwili w której* (utworzone z **krr** czas)
- krrka-:** [ˈkɪ.ka] *PF* adp. *during* (utworzone z **krr** time)
- krrnekx:** [kɪ.ˈn.ɛkʔ] *PF* CZ. np. *zajmować czas* (ii) (złożenie **krr** czas i **nekx** pochłaniać)
- krrpe:** [ˈkɪ.pɛ] *PF* pyt. *kiedy* inna forma **pehrr** (zł. **krr** czas)
- ku'up:** [ˈku.ʔupʔ] *PF* przym. *ciężki* (fizycznie)
- kulat:** [ˈk.u.l.atʔ] *PF* CZ. prz. *odstaniać, ujawniać, odkrywać* (dosłownie i w przenośni)
- kum:** [kum] *PF* RZ. *wynik, rezultat*
- kuma:** [ˈkum.a] *PF* spój. *tak* (bardzo)... *że* (utworzone z **kum** wynik) poprzedza zdanie podrzędne stopnia i miary, np.: 'Lu poe sevin niftxan kuma yawne slolu oer' (*Była tak piękna, że się w niej zakochałem.*); patrz też 'akum'
- kur:** [k.uɪ] *PF* CZ. np. *wisieć*
- kurakx:** [k.u.ˈɪ.akʔ] *PF* CZ. prz. *wypędzać*
- kurfyan:** [ˈkur.fjan] *PF* n. *hamper or suspended rack* (złożenie **kur** hang i **fyan** constructed device for keeping something off the ground and clean)
- kurfyavi:** [ˈkur.fja.vi] *PF* n. *hook* (for hanging or suspending an item) (utworzone z **kurfyan** hamper or suspended rack)

Kx

- kxa:** [k'a] *PF* rz. *usta*
- kxakx:** [k'·ak'] *PF* cz. np. *łamać, przelamać na pół*
- kxam:** [k'am] *PF* rz. *środek, połowa*
- kxamlä-:** [k'am.læ] *PF* przym. *poprzez (przez środek)* (złożenie z **kxam** *środek*)
- kxamtrr:** [k'am.tr] *PF* rz. *południe* (złożenie **kxam** *środek* i **trr** *dzień*)
- kxamtrrmaw:** [k'am.tr.maw] *PF* rz. *wczesne popołudnie* (złożenie **kxamtrr** *południe* i **maw** *po*)
- kxamtseng:** [k'am.tseŋ] *PF* rz. *centrum, miejsce w środku* (złożenie **kxam** *środek* i **tseng** *miejsce*)
- kxamtxomaw:** [k'am.t'o.maw] *PF* rz. *po północy* (złożenie **kxamtxon** *północ* i **maw** *po*)
- kxamtxon:** [k'am.t'on] *PF* rz. *północ* (złożenie **kxam** *środek* i **txon** *noc*)
- kxamyi:** [k'am.ji] *PF* rz. *średni poziom* (złożenie **kxam** *środek* i **yi** *poziom*)
- kxangangang:** [k'aŋ.aŋ.aŋ] *PF* wykrz. *bum* (*onomatopeja*)
- kxani:** [k'a.ni] *PF* przym. *zabroniony*
- kxap:** [k'ap'] *PF* n. *threat*
- kxapnga':** [k'ap.ŋaʔ] *PF* adj. *threatening* (utworzone z **kxap** *threat*) nfp.
- kxap si:** [k'ap s-i] *PF* vin. *threaten* (utworzone z **kxap** *threat*)
- kxawm:** [k'awm] *PF* przysł. *może, być może*
- kxayl:** [k'ajl] *PF* przym. *wysoki*
- kxaylyi:** [k'ajl.ji] *PF* rz. *wysoki poziom* (złożenie **kxayl** *wysoki* i **yi** *poziom*)
- kxänäng:** [k'æ.næŋ] *PF* przym. *pachnący gnijącym mięsem, rozkładem*
- kxeltek:** [k'·el.t·ek] *PF* cz. prz. *podnieść*
- kxem:** [k'·em] *PF* cz. np. *być pionowym*
- kxemyo:** [k'em.jo] *PF* rz. *ściana, powierzchnia pionowa* (złożenie **kxem** *być pionowym* i **yo** *powierzchnia*)
- kxener:** [k'ε.nεr] *PF* rz. *dym*
- kxetse:** [k'ε.tse] *PF* rz. *ogon*
- kxeyey:** [k'ε.jej] *PF* rz. *błąd, pomyłka*
- kxitx:** [k'it'] *PF* rz. *śmierć*
- kxim:** [k'im] *PF* vtr. *command, order, assign a task*
- kximyu:** [k'im.ju] *PF* n. *commander, one with authority over another* (utworzone z **kxim** *command, order, assign tasks*)
- kxll:** [k'l] *PF* rz. *szarża*
- kxll si:** [k'l 's-i] *PF* cz. np. *szarżować* (utworzone z **kxll** *szarża*)
- kxor:** [k'or] *PF* rz. *zespół potężnych wodospadów charakteryzujących się olbrzymią siłą i ogłuszającym hukiem* (rzadko traktowany jako policzalny)
- kxu:** [k'u] *PF* rz. *krzywda*
- kxuke:** [k'u.ke] *PF* przym. *bezpiecznie* (złożenie **kxu** *krzywda* i **ke** *nie*)
- kxukx:** [k'·uk'] *PF* cz. prz. *przełknąć*
- kxum:** [k'um] *PF* adj. *viscous, gelatinous, thick*
- kxumpay:** [k'um.paj] *PF* n. *viscous liquid, gel* (utworzone z **kxum** *viscous, gelatinous, thick*)
- kxutu:** [k'u.tu] *PF* rz. *wróg* (utworzone z **kxu** *krzywda*)

L

- lahe:** [la.he] *PF* przym. *inny*
- lal:** [lal] *PF* adj. *old* (*opposite of mip*) nfp.
- lam:** [l.am] *PF* cz. np. *wydawać się, wyglądać*
- lang:** [l.aŋ] *PF* vtr. *investigate, explore*
- lapo:** [la.po] *PF* zaim. *inny* (*osoba lub rzecz*) (złożenie **lahe** *inny*, **drugi** i **po** *on, ona, ono*)
- laro:** [la.ro] *PF* przym. *czysty*
- laro si:** [la.ro s-i] *PF* vin. *clean, make free of dirt* (utworzone z **laro** *clean*)
- latem:** [l.a.t·em] *PF* cz. np. *zmieniać* (**l«eyk»atem**) cz. prz. *zmieniać* (*coś*)
- latsi:** [l.a.ʔs-i] *LA* cz. *pozostawać w kontakcie*
- law:** [law] *PF* przym. *jasny, pewny, oczywisty, wyraźny*
- lawk:** [l.awk'] *PF* cz. prz. *rozmawiać, dyskutować, rozprawiać*
- lawnoł:** [law.noł] *PF* n. *great joy*
- lawr:** [lawr] *PF* rz. *melodia*
- law si:** [law 's-i] *PF* cz. np. *wyjaśniać* (utworzone z **law** *jasny*)
- layompin:** [la.'jom.pin] *PF* rz. *czern* (utworzone z **layon** *czarny*)

- layon:** [la.'jɔn] *PF* przym. czarny
- lätxayn:** [l̥.æ.'t̥.aj̯n] *PF* cz. prz. pokonać, podbić
- le'al:** [le.'ʔal] *PF* adj. wasteful (utworzone z 'al waste) nfp.
- le'aw:** [le.'ʔaw] *PF* przym. jedyńy
- le'en:** [le.'ʔɛn] *PF* przym. spekulatywny, intuicyjny, oparty na domysłach (utworzone z 'en domysł) nl
- lefkrr:** [le.'fk̯r̥] *PF* przym. obecny (utworzone z fikrr ten czas)
- lefnagap:** [le.'fn̩ap̯] *PF* przym. metalowy (utworzone z fnagap metal)
- lefpom:** [le.'fpom] *PF* przym. szczęśliwy, spokojny, radosny, przyjemny (utworzone z fpom dobrobyt) nl
- lefpomron:** [le.'fpom.'ron] *PF* adj. healthy (mentally) (utworzone z fpomron health or well-being (mentally)) ofp.
- lefpomtɔkx:** [le.'fpom.'tɔk̯] *PF* przym. zdrowy (utworzone z fpomtɔkx zdrowie)
- lehawmpam:** [le.'haw̩m.pam] *PF* adj. noisy (utworzone z hawmpam noise)
- lehawng:** [le.'haw̩ŋ] *PF* przym. nadmierny (utworzone z hawng nadmiar)
- lehawngkrr:** [le.'haw̩ŋ.k̯r̥] *PF* przym. późny, spóźniony (utworzone z hawngkrr za późno)
- lehipɛy:** [le.'hi.pɛj̯] *PF* adj. hesitant, in a state of hesitation (utworzone z hipɛy hesitate)
- lehoan:** [le.'ho.an] *PF* adj. comfortable (utworzone z hoan comfort)
- lehr̩rap:** [le.'hr̩.ap̯] *PF* przym. niebezpieczny (utworzone z hr̩rap niebezpieczeństwo)
- leioae:** [le.i.o.'a.ɛ] *PF* rz. szacunek
- leioae si:** [le.i.o.'a.ɛ s-i] *PF* cz. np. szanować, darzyć szacunkiem (utworzone z leioae szacunek)
- lek:** [l̥.ɛk̯] *PF* cz. prz. brać pod uwagę, przestrzegać
- lekin:** [le.'kin] *PF* przym. potrzebny, niezbędny (utworzone z kin potrzebować)
- lekoren:** [le.ko.'rɛn] *PF* przym. prawny (utworzone z koren zasada)
- lekye'ung:** [l̥k̯.'je.'ʔuŋ] *PF* przym. szalony, obłąkany (utworzone z keye'ung szaleństwo)
- leli'fya:** [le.'liʔ.'fja] *PF* przym. językowy, dotyczący języka (utworzone z li'fya język)
- lemrey:** [l̥m.'rɛj̯] *PF* przym. ocalały (np.: pojedyncze jednostki z grupy, w której kilku zginęło) (utworzone z emrey przetrwać)
- lemweyɛy:** [l̥m.'wɛj̯.pɛj̯] *PF* przym. cierpliwy (utworzone z maweyɛy być cierpliwym)
- len:** [l̥.ɛn] *PF* cz. np. stać się, zdarzyć się
- leNa'vi:** [le.'naʔ.'vi] *PF* przym. jak Na'vi, Ludzie (utworzone z Na'vi Ludzie)
- leno:** [le.'no] *PF* przym. skrupulatny, skupiony na szczegółach (o osobie)
- lenomum:** [le.'no.mum] *PF* przym. ciekawski (utworzone z newomum być ciekawskim)
- lenrra:** [le.'nr̩.a] *PF* przym. dumny (utworzone z nr̩ra duma)
- lepɔy:** [le.'paj̯] *PF* przym. wodny (utworzone z pɔy woda)
- lepɔpɔx:** [l̥p̯.'wɔp̯] *PF* przym. pochmurny (utworzone z p̩wɔpɔx chmura)
- ler:** [l̥ɛr̩] *PF* adj. steady, smooth (for motion)
- lereyfya:** [le.'rɛj̯.'fja] *PF* adj. cultural (utworzone z reyfya way of living)
- lerik:** [le.'r̩k̯] *PF* przym. liściasty (utworzone z r̩k̯ liść)
- leronsrel:** [le.'ron.sr̩ɛl] *PF* przym. wyimaginowany, urojony (utworzone z ronsrelngop wyobrażać)
- lertu:** [l̥ɛr̩.tu] *PF* rz. kolega, koleżanka
- lesar:** [le.'sar] *PF* przym. użyteczny, przydatny (utworzone z sar używać)
- leskxir:** [le.'sk̯'ir̩] *PF* przym. ranny (utworzone z skxir rana)
- lesngä'i:** [le.'sŋ̩æ.'ʔi] *PF* przym. pierwotny, istniejący od początku, rozpoczynający (utworzone z sngä'i zaczynać)
- lesnonrra:** [le.sno.'nr̩.a] *PF* przym. pyszny (pełen pychy) (utworzone z snonrra pycha)
- leso'ha:** [le.'soʔ.'ha] *PF* przym. zainteresowany, zapalony, rozentuzjasmowany (utworzone z so'ha emocjonować się) tl
- letam:** [le.'tam] *PF* przym. wystarczający (utworzone z tam wystarczać)
- letokx:** [le.'tɔk̯] *PF* przym. cielesny, fizyczny (utworzone z tokx ciało)
- letrr:** [le.'tr̩] *RL* przym. dzienny (utworzone z trr dzień)
- letrrrtrr:** [le.'tr̩.tr̩] *PF* przym. zwykły, codzienny (utworzone z trr dzień)
- letsim:** [le.'tsim] *PF* przym. wyjątkowy, jedyńy, oryginalny, niepowtarzalny (utworzone z tsim źródło)

- letsranten:** [lɛ.ʰtsran.tɛn] *PF* przym. *istotny* (utworzone z **tsranten** *liczyć się*)
- letsunslu:** [lɛ.ʰtsun.slu] *PF* przym. *możliwy* (utworzone z **tsunslu** *móc, być możliwym*)
- letwan:** [lɛt.'wan] *PF* przym. *przebiegły, cwany* (utworzone z **tute** *osoba* oraz **wan** *chować*)
- letxi:** [lɛ.'tʰi] *PF* przym. *nagły, gwałtowny* (utworzone z **txi** *pośpiech*)
- letxiluke:** [lɛ.'tʰi.lu.kɛ] *PF* przym. *niespieszny* (złożenie **txi** *pośpiech* i **luke** *bez*)
- lew:** [lɛw] *PF* rz. *pokrywa, wieko*
- lewäte:** [lɛ.wæ.'tɛ] *PF* przym. *kłótkiwy, sporny* (utworzone z **wäte** *klócić się*)
- lew si:** [lɛw 's:i] *PF* cz. np. *przykrywać* (utworzone z **lew** *przykrycie*)
- ley:** [lɛj] *PF* vin. *be of value, have some positive value, be worth something*
- leyapay:** [lɛ.'ja.pa.j] *PF* przym. *mglisty* (utworzone z **yapay** *mgła*)
- leye'krr:** [lɛ.'jɛʔ.kɾ] *PF* przym. *wczesny* (utworzone z **ye'krr** *wcześniej*)
- leyewla:** [lɛ.'jɛw.la] *PF* przym. *rozczarowujący* (utworzone z **yewla** *rozczarowanie*)
- leym:** [lɛ.jɪm] *PF* vim. *call, cry out, exclaim*
- leyn:** [lɛ.jɪn] *PF* cz. prz. *powtarzać*
- lezeswa:** [lɛ.'zɛ.swa] *PF* przym. *trawiasty* (utworzone z **zeswa** *trawa*)
- li:** [li] *PF* przysł. *już*
- lie:** [li.ɛ] *PF* rz. *doświadczenie, praktyka*
- lini:** [li.ni] *PF* rz. *młode zwierząt, ptaków, ryb, owadów*
- lisre+:** [li.sɾɛ] *PF* przyim. *do, przed, aż do, ale nie później* (złożenie **li** *już* i **sre+** *przed*)
- litx:** [litʰ] *PF* przym. *ostrzy*
- li'fya:** [liʰ.fja] *PF* rz. *język* (złożenie **li'u** *słowo* i **fya'o** *sposób, droga*)
- li'fyaolo':** [liʰ.fja.o.'loʔ] *PF* rz. *grupa językowa, użytkownicy języka* (złożenie **li'fya** *język* i **olo'** *klan*)
- li'fyavi:** [liʰ.fja.vi] *PF* rz. *wyrażenie* (utworzone z **li'fya** *język*)
- li'u:** [li.ʔu] *PF* rz. *słowo*
- li'upam:** [li.ʔu.pam] *PF* rz. *akcent, wymowa* (złożenie **li'u** *słowo* i **pam** *dźwięk*)
- li'upe:** [li.ʔu.pɛ] *PF* pyt. *jakie, które* (*słowo, wyrażenie, zwrot*) inna forma **pelì'u**
- li'upuk:** [li.ʔu.pukʰ] *PF* n. *dictionary* (złożenie **li'u** *word* i **puk** *book (English loan word)*)
- li'uvan:** [li.ʔu.van] *PF* rz. *gra słów* (złożenie **li'u** *słowo* i **uvan** *gra*)
- lim:** [li.m] *PF* cz. np. *być daleko*
- ling:** [li.ŋ] *PF* cz. np. *unosić się w powietrzu, dryfować*
- lo'a:** [lo.ʔa] *PF* n. *totem, amulet*
- loi:** [lo.i] *PF* n. *egg*
- lok:** [lo.kʰ] *PF* cz. prz. *zbliżać się*
- lok-:** [lo.kʰ] *PF* przyim. *blisko*
- lom:** [lom] *PF* przym. *utęskniony* (*osoba za którą się tęskni*)
- lomtu:** [lom.tu] *PF* rz. *osoba utęskniona* (utworzone z **lom** *utęskniony*)
- lonu:** [lo.o.'n.u] *PF* cz. prz. *uwolnić, osowobodzić*
- lopx:** [lo.pʰ] *PF* cz. np. *panikować*
- lor:** [loɾ] *PF* przym. *piękny, przyjemny dla zmysłów*
- loran:** [lo.ran] *PF* rz. *gracja, elegancja* (złożenie **lor** *piękny* i **ran** *esencja, sedno*)
- lrrtok:** [lɾ.tokʰ] *PF* rz. *uśmiech*
- lrrtok si:** [lɾ.tokʰ 's:i] *PF* cz. np. *usmiechać się* (utworzone z **lrrtok** *uśmiech*)
- lu:** [lu] *PF* cz. np. *być* (*łącznik, kopuła*) (połączony z rzeczownikiem w bierniku oznacza posiadanie)
- luke-:** [lu.kɛ] *PF* przyim. *bez*
- lukpen:** [luk.'pɛn] *PF* przym. *nagi, bez ubrań* (złożenie **luke** *bez* i **pen** *ubrania (l. mnoga)*)
- lumpe:** [lum.pɛ] *PF* pyt. *dłaczego* inna forma **pelun**
- lun:** [lun] *PF* rz. *powód*
- lupra:** [lup.ra] *PF* n. *style*

M

- ma:** [ma] *PF* part. *O!* (*partykuła wołacza*)
- makto:** [ˈm.ak.t.o] *PF* cz. prz. *jechać* (*wierzchem*)
- mal:** [mal] *PF* przym. *godny zaufania, wzbudzający ufność*
- masat:** [ˈma.sat] *PF* rz. *napiersnik (pancerz)*
- mauti:** [ˈma.u.ti] *PF* n. *fruit*
- maw-:** [maw] *PF* przym. *po* (*o czasie*)
- mawey:** [ma.ˈwɛj] *CM* przym. *spokojny*
- maweypey:** [ma.ˈwɛj.pɛj] *PF* svin. *być cierpliwym (ii)* (złożenie **mawey** *spokojny* i **pey** *czekać*)
- maweypeyyu:** [ma.ˈwɛj.pɛj.ju] *PF* rz. *osoba cierpliwa* (utworzone z **maweypey** *być cierpliwym*)
- mawfwa:** [ˈmaw.fwa] *PF* conj. *after* (złożenie **maw** *after* i **fwa** *that*)
- mawkrr:** [ˈmaw.kr] *PF* przysł. *później* (złożenie **maw** *po* i **krr** *czas*)
- mawkrra:** [maw.ˈkr.a] *PF* spój. *po* (*chwili, która*) inna forma **akrrmaw** zł. **krr** *czas* i **maw** *po*
- mawl:** [mawl] *PF* rz. *połowa*
- may':** [m.ajʔ] *PF* cz. prz. mod. *próbować, usiłować, starać się*
- mäxku:** [m.æ.ˈk'u] *PF* cz. prz. *przerywać, wyprowadzać z równowagi* (utworzone z **kxu** *rańić*)
- me'em:** [mɛ.ˈʔɛm] *PF* przym. *harmonijny, zgodny*
- mefo:** [ˈmɛ.fo] *PF* zaim. *ta dwójka, tych dwoje* (utworzone z **me+** *przedrostek l. podwójnej* oraz **po** *on, ona, ono*)
- mek:** [mɛkʔ] *PF* przym. *pusty, w przenośni: bezwartościowy*
- mekre:** [ˈmɛk.rɛ] *PF* rz. *zaopatrzenie*
- mektseng:** [ˈmɛk.tɕɛŋ] *PF* rz. *przerwa, szczelina* (złożenie **mek** *pusty* i **tseng** *miejsce*)
- melo:** [ˈmɛ.lo] *PF* przysł. *dwukrotnie* (utworzone z **me+** *przedrostek l. podwójnej* oraz **alo** *raz*)
- menari:** [mɛ.ˈna.ri] *PF* rz. *oczy (para)* (utworzone z **me+** *l. podwójna* oraz **nari** *oko*)
- meoaniaea:** [mɛ.o.a.u.ni.a.ˈɛ.a] *PF* rz. *harmonia, życie w zgodzie z naturą*
- merki:** [mɛr.ki] *PF* n. *ground rack* (*for smoking meats*)
- mesrram:** [mɛ.sr.ˈam] *PF* rz., przysł. *przedwczoraj* (utworzone z **trr** *dzień*)
- mesrray:** [mɛ.sr.ˈaj] *PF* rz., przysł. *pojutrze* (utworzone z **trr** *dzień*)
- meuia:** [mɛ.ˈu.i.a] *PF* rz. *honor*
- meuianga':** [mɛ.ˈu.i.a.ŋaʔ] *PF* przym. *honorowy* (utworzone z **meuia** *honor* oraz **nga'** *zawierać*)
- meyam:** [m.ɛ.ˈy.am] *PF* cz. prz. *tulić, obejmować, trzymać kogoś za rękę*
- meyp:** [mɛjpʔ] *PF* przym. *słaby*
- mi:** [mi] *PF* przysł. *jeszcze, ciągle, nadal*
- miklor:** [mik.ˈloʔ] *PF* adj. *pleasant sounding, beautiful sounding* (utworzone z **mikyun** *ear* oraz **lor** *beautiful*)
- miktsang:** [ˈmik.tsaŋ] *PF* rz. *kolczyk (w uchu)* (złożenie **mikyun** *ucho* i **tsang** *przekłucie*)
- mikvä':** [mik.ˈvæʔ] *PF* adj. *bad-sounding* (utworzone z **mikyun** *ear* oraz **vä'** *unpleasant to the senses*)
- mikyun:** [ˈmik.jun] *JC* rz. *ucho*
- mip:** [mipʔ] *PF* przym. *nowy*
- mì+:** [mi] *PF* przym. *w, na*
- mifa:** [ˈmi.fa] or [mi.ˈfa] *PF* rz., przysł. *wnętrze, wewnątrz*
- miftxele:** [mi.ˈft'ɛ.lɛ] *PF* przysł. *odnosnie, w stosunku do*
- mikam-:** [mi.ˈkam] *PF* przym. *między*
- mìn:** [m.in] *PF* cz. np. *skręcać, obracać* **Min ne ftärpa** *Skręć w lewo*
- mìnyu:** [ˈmim.ju] *PF* rz. *tokarz* (utworzone z **mìn** *obracać*)
- mìso:** [mi.ˈso] *PF* przysł. *daleko* (utworzone z **mì** *w*)
- ml'an:** [m.ˌ.ˈʔ.an] *PF* cz. prz. *akceptować*
- mllte:** [m.ˌ.t'ɛ] *PF* cz. np. *zgadzać się*
- mo:** [mo] *PF* rz. *otwarta przesterzeń*
- mo'ara:** [mo.ˈʔa.ra] *PF* n. *gathering place*
- mo a fngä':** [ˈmo a ˈfŋæʔ] *PF* n. *restroom* (*on Earth*) (złożenie **mo** *space, enclosed open area* i (**a**) **fngä'** *relieve oneself*)
- moe:** [ˈmo.ɛ] *PF* zaim. *nas dwoje, nasza dwójka* (*exclusivus*) (utworzone z **me+** *l. podwójna* oraz **oe** *ja*)
- mok:** [m.okʔ] *PF* cz. prz. *sugerować*
- mokri:** [ˈmok.ri] *PF* rz. *głos*
- momek:** [ˈmo.mɛkʔ] *PF* adj. *hollow, not solid*

mong: [m·oŋ] *PF* CZ. prz. *zależec od, polegać na, ufać*
mowan: [mo.'wan] *PF* przym. *przyjemny, miły (fizycznie, seksualnie)*
mowar: [mo.'war] *PF* n. *advice, bit or piece of advice*
mowar si: [mo.'war s-i] *PF* vin. *advise* (utworzone z **mowar** *advice*)
mowarsiyu: [mo.'war.si.ju] *PF* n. *advisor* (utworzone z **mowar** *advice*)
mrr: [mr̩] *PF* licz. *pięć*
mrrrr: [mr̩.t̩] *PF* RZ. *tydzień roboczy (pięciodniowy)* (utworzone z **mrr** *pięć* oraz **trr** *dzień*)
mrrve: [mr̩.vɛ] *PF* przym. *piąty* (utworzone z **mrr** *pięć*)
muiä: [mu.'i.æ] *PF* przym. *właściwy, poprawny, odpowiedni, sprawiedliwy*
mun'i: [m·un.'i] *PF* CZ. *ciąć*
mune: ['mu.nɛ] *PF* licz. *dwa*
munge: ['m·u.ŋ.ɛ] *PF* CZ. prz. *brać, zabierać*
mungwrr-: [muŋ.'w̩r̩] *PF* przym. *z wyjątkiem*
munsna: ['mun.sna] *PF* RZ. *para* (utworzone z **mune** *dwa* oraz **sna'o** *zbiór, grupa*)

N

na-: [na] *PF* przym. *jak*
na'ring: ['naʔ.rɪŋ] *PF* RZ. *las*
naer: [na.'ɛr] *PF* RZ. *napój, coś dającego się wypić*
nafi'u: [na.fi.'u] *PF* przym. *taki* (złożenie **na** *jak* i **fi'u** *to*)
nam'ake: [nam.'ʔa.ke] *PF* przysł. *pewnie* (utworzone z **am'ake** *pewny, zaufany*)
nang: [naŋ] *PF* part. *zaskoczenie, wykrzyknik, zachęta* (tryb wyrażający zaskoczenie)
nari: ['na.ri] *PF* RZ. *oko*
nari si: ['na.ri s-i] *PF* CZ. np. *uważać* (utworzone z **nari** *oko*)
narlor: [nar.'lor] *PF* adj. *beautiful visually* (utworzone z **nari** *eye* oraz **lor** *beautiful, pleasant to the senses*)
narvä: [nar.'væʔ] *PF* adj. *ugly, unsightly* (utworzone z **nari** *eye* oraz **vä** *unpleasant to the senses*)
natkenong: [nat.'kɛ.noŋ] *PF* spój. *przykładowo, na przykład* (złożenie **na** *jak* i **tikenong** *przykład*)
nawfwe: [naw.'fwɛ] *PF* adj. *fluent (for speech)*
 Contraction of **na hufwe**

muntr: ['mun.t̩r̩] *PF* RZ. *weekend* (utworzone z **mune** *dwa* oraz **trr** *dzień*)
muntrram: ['mun.t̩r̩.am] *PF* RZ. *poprzedni weekend* (utworzone z **muntr** *weekend*)
muntrray: ['mun.t̩r̩.aj] *PF* RZ. *następny weekend* (utworzone z **muntr** *weekend*)
muntxa: [mun.'t'a] *PF* przym. *żonaty, zamężna, związany z kimś*
muntxa si: [mun.'t'a 's-i] *PF* CZ. np. *związać się (z kimś), ożenić się, wyjść za mąż* (utworzone z **muntxa** *żonaty, zamężna*)
muntxatan: [mun.'t'a.tan] *PF* RZ. *mąż* (utworzone z **muntxatu** *współmałżonek*)
muntxate: [mun.'t'a.tɛ] *PF* RZ. *żona* (utworzone z **muntxatu** *współmałżonek*)
muntxatu: [mun.'t'a.tu] *PF* RZ. *współmałżonek* (utworzone z **muntxa** *żonaty, zamężna*)
muve: ['mu.vɛ] *PF* przym. *drugi* (utworzone z **mune** *dwa*)
muwintxu: [mu.w·m.'t'u] *PF* CZ. prz. *przedstawiać, prezentować* (utworzone z **wintxu** *pokazywać*)

nawm: [nawm] *PF* przym. *wielki, szlachetny*
nawmtu: ['nawm.tu] *PF* RZ. *wielka osoba* (utworzone z **nawm** *wielki, szlachetny*)
nawri: ['naw.ri] *PF* adj. *talented*
nayn: [najn] *PF* RZ. *cyfra 9* (*nie wartość*)
näk: [n·ækʔ] *PF* CZ. prz. *pić*
nän: [n·æn] *PF* CZ. np. *zmniejszać*
ne-: [nɛ] *PF* przysł. *do, w kierunku*
ne'im: [nɛ.'im] *PF* przysł. *wstecz*
nefä: [nɛ.'fæ] *PF* przysł. *w górę*
nekll: [nɛ.'kl] *PF* przysł. *w dół*
neks: [n·ɛkʔ] *PF* CZ. prz. *palić, pochłaniać*
nemfa-: ['nem.fa] *PF* przym. *do, do wewnątrz* (złożenie **ne** *do, w kierunku* i **mifa** *wnętrze, wewnątrz*)
nemrey: [nem.'reɪ] *PF* przysł., wykrz. *jak walcząc o życie* (utworzone z **emrey** *przetrawić*)
neni: ['ne.ni] *PF* n. *sand*
neto: [nɛ.'to] *PF* adv. *away (direction)* (utworzone z **ne** *to*)
netrip: ['net.rɪpʔ] *PF* przysł. *szczęśliwie, wesole*
new: [n·ɛw] *PF* CZ. prz. mod. *chcieć*

- newomum:** [n·ɛw.'o.mum] *PF* svin. *być ciekawskim* (złożenie **new** *chcieć* i **omum** *wiedzieć*)
- neypin:** ['nɛjm.pin] *PF* rz. *jasny kolor* (utworzone z **neyn** *jasny, jasnokolorowy*)
- neyn:** [nɛjn] *PF* przym. *jasnokolorowy, odcień białego*
- niä:** [n·i.'æ] *PF* cz. prz. *chwycić*
- nik:** [nik⁷] *PF* adj. *convenient, usable without much expenditure of effort*
- nikre:** ['nik.rɛ] *PF* rz. *włosy*
- nikroi:** [nik.'ro.i] *PF* rz. *ozdoba włosów* (złożenie **nikre** *włosy* i **ioi** *ozdoba*)
- niktsyey:** ['nik.tʃjɛj] *PF* n. *food wrap* (*food items wrapped in edible leaves or vines*) (złożenie **nik** *convenient* i **tsyey** *snack, light meal*)
- nim:** [nim] *PF* przym. *nieśmiały, wstydlivy*
- ninan:** ['ni.nan] *PF* przysł. *czując, dzięki wyczućiu* (utworzone z **inan** *czuć*)
- ningyen:** ['niŋ.jɛn] *PF* przysł. *tajemniczo, w niezrozumiały sposób* (utworzone z **ingyen** *poczucie tajemnicy*)
- nip:** [n·ip⁷] *PF* vin. *become stuck, get caught in something*
- nitram:** [nit.'ram] *PF* przym. *radosny* (o ludziach)
- nivi:** ['ni.vi] *PF* n. *sleeping hammock* (*general term*)
- nì-:** [ni] *PF* adverbial zrostek słowotwórczy
- nì'al:** [ni.'ʔal] *PF* adv. *wastefully* (utworzone z **'al** *waste*)
- nì'aw:** [ni.'ʔaw] *PF* przysł. *jedynie* (utworzone z **'aw** *jeden*)
- nì'awtu:** [ni.'ʔaw.tu] *PF* przysł. *samotnie* (w pojedynkę) (złożenie **'aw** *jeden* i **tute** *człowiek, osoba*)
- nì'awve:** [ni.'ʔaw.vɛ] *PF* przysł. *najpierw* (utworzone z **'awve** *pirwszy*)
- nì'en:** [ni.'ʔɛn] *PF* przysł. *intuicyjnie, na podstawie wyczućia* (utworzone z **'en** *domysł*)
- nì'eng:** [ni.'ʔɛŋ] *PF* przysł. *równy, identycznie, tak samo* (utworzone z **'engeng** *równy*)
- nì'eoio:** [ni.'ʔɛ.o.i.o] *PF* przysł. *ceremonialnie* (utworzone z **'eoio** *ceremonialny*)
- nì'eveng:** [ni.'ʔɛ.vɛŋ] *PF* przysł. *niedojrzałe, jak dziecko* (utworzone z **'eveng** *dziecko*)
- nì'eyng:** [ni.'ʔɛjŋ] *PF* przysł. *w odpowiedzi* (utworzone z **'eyng** *odpowiadać*)
- nì'í'a:** [ni.'ʔiʔ.a] *PF* przysł. *w końcu* (utworzone z **'í'a** *kończyć*)
- nì'it:** [ni.'ʔit⁷] *PF* przysł. *odrobina, mała ilość* (utworzone z **'it** *kawałek, częśćka*)
- nì'o':** [ni.'ʔoʔ] *PF* przysł. *przyjemnie, w sposób dający przyjemność* (utworzone z **'o'** *ekscytujący*)
- nì'ul:** [ni.'ʔul] *PF* przysł. *więcej*
- nì'ul'ul:** [ni.'ʔul.ʔul] *PF* przysł. *zwiększająco, coraz więcej i więcej* (utworzone z **'ul** *zwiększać*)
- niawnomum:** [ni.aw.'no.mum] *PF* przysł. *w znany sposób, tak ajk jest znany* (utworzone z **«awn»** *wrostek imiesłowu przymiotnikowego biernego* oraz **omum** *wiedzieć*)
- niayoeng:** [ni.aj.'wɛŋ] *PF* przysł. *jak my, po naszymu* (w wymowie potocznej [naj.'wɛŋ]) (utworzone z **ayoeng** *my* (włączające))
- nife':** [ni.'fɛʔ] *PF* przysł. *źle* (utworzone z **fe'** *zły*)
- nifkeytongay:** [ni.fkɛj.to.'ŋaj] *PF* adv. *actually, as a matter of fact* (złożenie **tifkeytok** *situation* i **ngay** *true*)
- nifkrr:** [ni.'fkɾ] *PF* przysł. *obecnie, ostatnio* (utworzone z **fikrr** *ten czas*)
- niflrr:** [ni.'flɾ] *PF* przysł. *łagodnie, delikanie* (utworzone z **flrr** *łagodny*)
- nifmokx:** [ni.'fmok⁷] *PF* przysł. *zazdrośnie, zawistnie* (utworzone z **fmokx** *zazdrość*)
- nifnu:** [ni.'fnu] *PF* przysł. *cicho* (utworzone z **fnu** *być cicho*)
- nifrakrr:** [ni.'fra.kɾ] *PF* przysł. *jak zawsze* (utworzone z **frakrr** *zawsze*)
- niftär:** [ni.'ftæɾ] *PF* adv. *to the left* (utworzone z **ftär** *left*)
- niftue:** [ni.'ftu.ɛ] *PF* przysł. *łatwo* (utworzone z **ftue** *łatwy*)
- niftxan:** [ni.'ft'an] *PF* przysł. *tak, tak bardzo* (utworzone z **fitxan** *tak, tak badzo*)
- niftxavang:** [ni.'ft'a.vaŋ] *PF* przysł. *żarliwie, całym sercem* (utworzone z **ftxavang** *żarliwy*)
- nifwefwi:** [ni.'fwɛ.fwi] *PF* przysł. *gwizdząc* (utworzone z **fwefwi** *gwizdać*)
- nifya'o:** [ni.'fja.ʔo] *PF* przysł. *w sposób* (utworzone z **fya'o** *ścieżka, droga*)
- nifyeyntu:** [ni.'fjɛj.n.tu] *PF* przysł. *dojrzałe, dorosłe* (utworzone z **fyeyntu** *pełnoletni*)

- nìhawmpam:** [ni.'hawm.pam] *PF* adv. *noisily* (utworzone z **hawmpam** *noise*)
- nìhawng:** [ni.'hawŋ] *PF* przysł. *nazbyt, nadmiernie* (utworzone z **hawng** *nadmiar*)
- nìhay:** [ni.'haj] *PF* przysł. *następnie* (utworzone z **hay** *następny*)
- nìhek:** [ni.'hɛkʰ] *PF* przysł. *dziwne* (utworzone z **hek** *być dziwnym, niezwykłym*) (wyraża zaskoczenie mówiącego, nie służy do opisywania czynności)
- nìhìpey:** [ni.'hi.pɛj] *PF* adv. *hesitantly* (utworzone z **hìpey** *hesitate*)
- nìhoan:** [ni.'ho.aŋ] *PF* adv. *comfortably* (utworzone z **hoan** *comfort*)
- nìhoet:** [ni.'ho.ɛtʰ] *PF* przysł. *wylwnie, wnikliwie* (utworzone z **hoet** *rozległy, obszerny*)
- nìhol:** [ni.'hol] *PF* przysł. *nielicznie* (utworzone z **hol** *nieliczny*)
- nìhona:** [ni.'ho.na] *PF* przysł. *uroczo, czarująco* (utworzone z **hona** *czarujący*)
- nìk'ärìp:** [nik.'æ.ɾipʰ] *PF* przysł. *statycznie* (utworzone z **ke ärìp** *nie ruszać*) dosł. 'nie ruszając'
- nìk'ong:** [nik.'ʔoŋ] *PF* przysł. *powoli* (utworzone z **kì'ong** *wolny*)
- nìkanu:** [ni.'ka.nu] *PF* przysł. *sprytnie, inteligentnie* (utworzone z **kanu** *sprytny, inteligentny*)
- nìkeftxo:** [ni.kɛ.'ftʰo] *PF* przysł. *nieszczęśliwie, przykro* (utworzone z **keftxo** *nieszczęśliwy*)
- nìkelkin:** [ni.kɛl.'kin] *PF* przysł. *niepotrzebnie, zbednie* (utworzone z **kelkin** *niepotrzebny*)
- nìkemweypey:** [ni.kɛm.'wej.pɛj] *PF* adv. *impatiently* (utworzone z **ke** *not* oraz **lemweypey** *patient*)
- nìklonu:** [nik.lo.'nu] *PF* przysł. *solidnie, trwale, dokładnie* (utworzone z **ke lonu** *nie uwolnić*) dosł.: 'nie wypuszczając'
- nìkmar:** [nik.'maɾ] *PF* przysł. *dogodnie, w odpowiedniej porze* (utworzone z **kìmar** *sezonowy*)
- nìksman:** [nik.'sman] *PF* przysł. *wspaniale, cudownie, fantastycznie* (utworzone z **kosman** *wspaniały*)
- nìksran:** [nik.'sran] *PF* przysł. *miernie, lichy, kiepsko, nie tak* (utworzone z **kesran** *kiepski*)
- nìktungzup:** [nik.tuŋ.'zupʰ] *PF* przysł. *ostrożnie* (utworzone z **ke tungzup** *nie upuszczać*) dosł. 'nie pozwalając spaść'
- nìkx:** [nikʰ] *PF* n. *gravel*
- nìkxap:** [ni.'k'apʰ] *PF* adv. *threateningly* (utworzone z **kxap** *threat*)
- nìkxem:** [ni.'k'ɛm] *PF* przysł. *pionowo* (utworzone z **kxem** *być pionowym*)
- nìlam:** [ni.'lam] *PF* przysł. *widocznie, chyba, najwyraźniej* (utworzone z **lam** *wydawać się*)
- nìlaw:** [ni.'law] *PF* przysł. *jasno, wyraźnie* (utworzone z **law** *jasny*)
- nìler:** [ni.'lɛɾ] *PF* adv. *steadily* (utworzone z **ler** *steady, smooth*)
- nìli:** [ni.'li] *PF* przysł. *z góry* (utworzone z **li** *już*)
- nìlkeftang:** [ni.l.kɛ.'ftaŋ] *PF* przysł. *ciągle, nieustannie, bez przerwy* (złożenie **luke** *bez* i **ftang** *zaprzestać*)
- nìltsan:** [ni.l.'tsan] *PF* przysł. *dobrze, porządnie* (utworzone z **sìltsan** *dobry*)
- nìlun:** [ni.'lun] *PF* przysł. *logicznie, sensownie*
- nìmal:** [ni.'maɩ] *PF* przysł. *ufnie, bez wahania* (utworzone z **mal** *godny zaufania*)
- nìmeyp:** [ni.'mɛjpʰ] *PF* przysł. *słabo, luźno* (utworzone z **meyp** *słaby*)
- nìmun:** [ni.'mun] *PF* przysł. *znów, znowu*
- nìmwey:** [nim.'wej] *PF* przysł. *spokojnie, pokojowo* (utworzone z **mawey** *spokojny*)
- nìmweypey:** [nim.'wej.pɛj] *PF* przysł. *cierpliwie* (utworzone z **maweypey** *być cierpliwym*)
- nìn:** [n.m] *PF* cz. prz. *patrzeć na, spoglądać*
- nìNa'vi:** [ni.'naʔ.vi] *PF* przysł. *jak Na'vi, Na'vijsko* (utworzone z **Na'vi** *Lud*)
- nìnäk:** [ni.'nækʰ] *PF* przysł. *płynnie, w stanie ciekłym* (utworzone z **näk** *pic*)
- nìnän:** [ni.'næn] *PF* przysł. *mniej* (utworzone z **nän** *zmniejszać*)
- nìnänän:** [ni.'næn.næn] *PF* przysł. *coraz mniej* (utworzone z **nän** *zmniejszać*)
- nìngay:** [ni.'ŋaj] *PF* przysł. *naprawdę, rzeczywiście* (utworzone z **ngay** *prawdziwy*)
- nìngong:** [ni.'ŋoŋ] *PF* przysł. *apatycznie, ospale* (utworzone z **ngong** *leniwy*)
- nìno:** [ni.'no] *PF* przysł. *szczegółowo, gruntownie, wylewnie*
- nìnrra:** [ni.'nr̩.a] *PF* przysł. *dumnie* (utworzone z **nrra** *duma*)
- nìnu:** [ni.'nu] *PF* przysł. *bez powodzenia, zawodnie, bez osiągnięcia zamierzonych lub oczekiwanych rezultatów* (utworzone z **nui** *zawieść*,

- pnieść porażkę*)
- nìolo'**: [ni.o.'lo?] *PF* przysł. (razem) jak członkowie klanu (utworzone z **olo'** klan)
- nìprte'**: [ni.'pɾ.tɛʔ] *PF* przysł. przyjemnie, z radością, z przyjemnością (utworzone z **prte'** przyjemny)
- nìpxay**: [ni.'p'aɪ] *PF* przysł. licznie, głównie (utworzone z **pxay** wiele)
- nìpxi**: [ni.'p'i] *PF* przysł. dokładnie, jednoznacznie (utworzone z **pxi** dokładny)
- nìpxim**: [ni.'p'im] *PF* przysł. właściwie, poprawnie (utworzone z **pxim** właściwy, poprawny)
- nìran**: [ni.'ran] *PF* przysł. zasadniczo, podstawowo, przede wszystkim (utworzone z **ran** esencja, sedno)
- nìrangal**: [ni.'ra.ŋal] *PF* przysł. gdyby tylko (wyrażenie nierealnych marzeń, poprzedza czasownik w trybie łączącym) (utworzone z **rangal** mieć nadzieję)
- nìronsrel**: [ni.'ron.sɾɛl] *PF* przysł. w wyobraźni, w sposób urojony (utworzone z **ronsrelnogop** wyobrazić)
- nìsilpey**: [ni.sil.'pej] *PF* przysł. z nadzieją, ufnie (utworzone z **silpey** mieć nadzieję)
- nìskien**: [ni.'ski.ɛn] *PF* adv. to the right (utworzone z **skien** right)
- nìslele**: [ni.'slɛ.lɛ] *PF* przysł. wplaw (utworzone z **slele** płynąć)
- nìsngä'i**: [ni.'sɲæ.ʔi] *PF* przysł. pierwotnie, na początku (utworzone z **sngä'i** zaczynać)
- nìsngum**: [ni.'sɲum] *PF* przysł. niepokojąco, niespokojnie (utworzone z **sngum** obawa)
- nìso'ha**: [ni.'soʔ.ha] *PF* przysł. z zapalem, entuzjastycznie (utworzone z **so'ha** emocjonować się)
- nìsoaia**: [ni.so.'a.i.a] *PF* przysł. rodzinnie, razem jako członkowie jednej rodziny (utworzone z **soaia** rodzina)
- nìsteng**: [ni.'stɛŋ] *PF* przysł. podobnie (utworzone z **steng** podobny)
- nìsti**: [ni.'sti] *PF* przysł. gniewnie (utworzone z **sti** gniewać się)
- nìsung**: [ni.'suŋ] *PF* przysł. dodatkowo (utworzone z **sung** dodać)
- nìswey**: [ni.'swɛj] *PF* przysł. najlepiej, optymalnie (utworzone z **swey** najlepszy)
- nìsyayvi**: [ni.'sjaɪ.vi] *PF* przysł. przypadkiem, przez przyadek (utworzone z **syayvi** szczęście)
- nìsyen**: [ni.'sjɛn] *PF* przysł. na koniec, wreszcie (utworzone z **syen** ostatni)
- nìsyep**: [ni.'sjɛp'] *PF* przysł. w potrzasku (utworzone z **syep** łapać) dosł. 'jak w pułapce'
- nìtam**: [ni.'tam] *PF* przysł. dostatecznie (po przym.) (utworzone z **tam** wystarczać)
- nìteng**: [ni.'tɛŋ] *PF* przysł. też, tak samo, podobnie (utworzone z **teng** taki sam)
- nìtengfya**: [ni.'tɛŋ.fja] *PF* przysł. równie, jak, tak jak, tak samo (utworzone z **tengfya** jak, tak jak, równie, tak samo (spój.))
- nìtkan**: [nit.'kan] *PF* przysł. celowo, świadomie (utworzone z **tikan** cel, zamiar)
- nìtkanluke**: [nit.'kan.lu.ke] *PF* przysł. przypadkiem, nieświadomie (złożenie **nìtkan** celowo, świadomie i **luke**- bez)
- nìtrrrr**: [ni.'tɾ.tɾ] *PF* przysł. codziennie, regularnie (utworzone z **trr** dzień)
- nìtsim**: [ni.'tsim] *PF* przysł. wyjątkowo, jedynie, oryginalnie, niepowtarzalnie (utworzone z **tsim** źródło)
- nìtsisyi**: [ni.'tsi.syi] *PF* przysł. szeptem (utworzone z **tsisyi** szeptać)
- nìtson**: [ni.'tson] *PF* adv. dutifully, as an obligation (utworzone z **tson** duty, obligation)
- nìtsyil**: [ni.'tsjil] *PF* przysł. wspinając się (utworzone z **tsyil** wspinać się)
- nìtut**: [ni.'tut'] *PF* przysł. ciągle, nieustannie (utworzone z **tut** oznaczenie kontynuacji)
- nìtxan**: [ni.'t'an] *PF* przysł. bardzo, dużo (utworzone z **txan** duży)
- nìtxay**: [ni.'t'aj] *PF* przysł. płasko, poziomo, horyzontalnie (utworzone z **txay** być poziomym)
- nìtxi**: [ni.'t'i] *PF* przysł. nagle, gwałtownie (utworzone z **txi** pośpiech)
- nìtxiluke**: [ni.'t'i.lu.kɛ] *PF* przysł. niespiesznie (złożenie **txi** pośpiech i **luke** bez)
- nìvingkap**: [ni.'viŋ.kap'] *PF* przysł. przy okazji, a propos, nawiasem mówiąc (utworzone z **vingkap** przyjść do głowy)
- nìwan**: [ni.'wan] *PF* przysł. tajemniczo, sekretnie, w tajemnicy (utworzone z **wan** chować)
- nìwawe**: [ni.wa.'wɛ] *PF* przysł. istotnie, znaczenie (utworzone z **wawe** znaczenie, istotność)
- nìwä**: [ni.'wæ] *PF* przysł. przeciwnie, odwrotnie
- nìwäte**: [ni.wæ.'tɛ] *PF* przysł. kłóliwie (utworzone z **wäte** kłócić się)

- nìwin:** [ni.'win] *PF* przysł. *szybko* (utworzone z **win** *szybki*)
- nìwok:** [ni.'wokʷ] *PF* przysł. *głośno* (utworzone z **wok** *głośny*)
- nìwotx:** [ni.'wotʷ] *PF* przysł. *całkowicie, zupełnie, w całości, w ogóle* (utworzone z **wotx** *całość*)
- nìyawr:** [ni.'jawr] *PF* adv. *correctly, rightly* (utworzone z **eyawr** *correct, right*)
- nìyewla:** [ni.'jɛw.la] *PF* przysł. *rozczarowująco, powodując zawód* (utworzone z **yewla** *rozczarowanie*)
- nìyey:** [ni.'jɛj] *PF* adv. *directly, straight to the point* (utworzone z **yey** *straight*)
- nìyeyfya:** [ni.'jɛj.fja] *PF* adv. *straight ahead, in a straight line* (utworzone z **yeyfya** *straight line*)
- nìyll:** [ni.'jɪ] *PF* przysł. *razem, wspólnie* (utworzone z **yll** *wspólny*)
- nìyoʷ:** [ni.'joʷʔ] *PF* przysł. *doskonale* (utworzone z **yoʷ** *być doskonałym*)
- nìyol:** [ni.'jɔl] *PF* przysł. *krótco, zwięźle* (utworzone z **yol** *krótki* (o czasie))
- nìyrr:** [ni.'jɾ] *PF* przysł. *naturalnie, bez dodatków czy zmiany natury* (utworzone z **yrr** *naturalny*)
- nìzawnong:** [ni.'zaw.noŋ] *PF* przysł. *bezpiecznie* (utworzone z «**awn**» *wrostek imiesłowu przymiotnikowego biernego oraz zong* *bronić, ratować*)
- nìzen:** [ni.'zɛn] *PF* adv. *necessarily* (utworzone z **zene** *must*)
- nokx:** [n-okʷ] *PF* cz. prz. *urodzić*
- nong:** [n-oŋ] *PF* cz. *podążać* (za)
- nopx:** [n-opʷ] *PF* vtr. *put away, store*
- nrr:** [n-ɾ] *PF* cz. np. *świecić, lśnić*
- nrra:** [nɾ.a] *PF* rz. *duma, uczucie dumy*
- nuä+:** [ʰnu.æ] *PF* przyim. *poza, w dużej odległości od*
- nui:** [ʰn-u.i] *PF* cz. np. *zawieść, ponieść porażkę, nie osiągnąć zamierzonych lub oczekiwanych rezultatów*
- nulkrr:** [nul.kɾ] *PF* przysł. *dłużej (o czasie)* (utworzone z **krr** *czas*)
- nulnew:** [nul.'n-ɛw] *PF* cz. prz. mod. *woleć, preferować* (ii) (utworzone z **new** *chcieć*)
- nume:** [ʰn-u.m-ɛ] *PF* cz. *uczyć*
- numeyu:** [ʰnu.mɛ.ju] *PF* rz. *uczeń, student* (utworzone z **nume** *uczyć*)
- numtseng:** [ʰnum.tɕɛŋ] *PF* rz. *szkoła* (złożenie **nume** *uczyć* i **tseng** *miejsce*)
- numtsengvi:** [ʰnum.tɕɛŋ.vi] *PF* rz. *klasa, oddział szkoły* (utworzone z **numtseng** *szkoła*)
- numultxa:** [nu.mul.'t'a] *PF* rz. *klasa* (grupa ludzi uczących się) (złożenie **nume** *uczyć* i **ultxa** *spotkanie*)
- numultxatu:** [nu.mul.'t'a.tu] *PF* rz. *kolega z klasy, członek klasy* (utworzone z **numultxa** *klasa*)
- nutx:** [nutʰ] *PF* przym. *gruby*

Ng

- nga:** [ŋa] *PF* zaim. *ty*
- ngaʷ:** [ŋaʷ] *PF* cz. prz. *zawierać*
- ngam:** [ŋam] *PF* rz. *echo*
- ngampam:** [ʰŋam.pam] *PF* rz. *rym* (złożenie **ngam** *echo* i **pam** *dźwięk*)
- ngampam si:** [ʰŋam.pam s-i] *PF* cz. np. *rymować* (utworzone z **ngampam** *rym*)
- ngatsyɪp:** [ʰŋa.tɕjɪpʷ] *PF* zaim. *ty* (*zdrobniale*) (utworzone z **nga** *ty*)
- ngawng:** [ŋawŋ] *PF* rz. *robak*
- ngay:** [ŋaj] *PF* przym. *prawdziwy*
- ngaytxoa:** [ŋaj.'t'o.a] *PF* wykrz. *przepraszam, proszę o wybaczenie* (potwierdzenie winy czy żalu) (złożenie **ngeyä** *twój* i **txoa** *przebaczenie*)
- ngäʷän:** [ŋ.æ.'ʔ.æn] *PF* cz. np. *cierpieć psychicznie lub emocjonalnie, być przybitym*
- ngäng:** [ŋæŋ] *PF* rz. *brzuch, żołądek*
- ngäzik:** [ʰŋæ.zikʷ] *PF* przym. *trudny*
- ngenga:** [ŋɛ.'ŋa] *PF* zaim. *ty* (*forma grzecznościowa, zaszczytna*) (utworzone z **nga** *ty*)
- ngɛp:** [ŋɛpʷ] *PF* rz. *pępek*
- ngɛt:** [ŋɛtʷ] *PF* przym. *pachnący zbutwiałym drewnem lub gnijącymi liśćmi*
- ngeyn:** [ŋɛjn] *PF* przym. *zmęczony*
- ngian:** [ŋi.'an] *PF,SW* przysł. *jakkolwiek*
- ngim:** [ŋim] *PF* przym. *długi* (fizyczna długość)
- ngimpup:** [ŋim.'pupʷ] *PF* rz. *długość* (utworzone z **ngim** *długi* oraz **pup** *krótki*)
- ngip:** [ŋipʷ] *PF* n. *space, open or borderless area*
- ngoa:** [ʰŋo.a] *PF* n. *mud*

ngong: [ŋoŋ] *PF* przym. *ociężały, ospały, apatyczny, leniwy*

ngop: [ŋop̚] *PF* CZ. prz. *tworzyć*

ngopyu: [ʔŋop̚.ju] *PF* RZ. *twórca* (utworzone z **ngop** *tworzyć*)

ngrr: [ŋr̥] *PF* RZ. *korzeń*

O

oe: [ʔo.ɛ] *PF* zaim. *ja*

oeng: [ʔwɛŋ] *PF* zaim. *my dwaj, nas dwoje* (*inclusivus*), *ty i ja* (utworzone z **oe** *ja*)

oetsyip: [ʔwɛ.tʃjip̚] *PF* zaim. *ja* (*zdrobniale*) (utworzone z **oe** *ja*)

oeyk: [o.ʔɛjk̚] *PF* RZ. *przyczyna, powód*

oeykting: [o.ʔɛjk̚.t-ŋ] *PF* CZ. *wyjaśnić* (*ii*) (złożenie **oeyk** *przyczyna* i **ting** *dać*)

ohakx: [o.ʔhak̚] *PF* przym. *głodny*

ohe: [ʔo.hɛ] *PF* zaim. *ja* (*forma pełna szacunku lub ceremonialna*)

oïsss: [o.ʔïsss] *LA* wykrz. *wyrażenie gniewu, 'uważaj!'*

oïsss si: [o.ʔïsss s-i] *PF* CZ. np. *syczeć* (utworzone z **oïsss** *wyrażenie gniewu*)

P

pa'o: [ʔpa.ʔo] *PF* RZ. *strona*

pak: [pak̚] *PF* part. *określenie zaskoczenie, niedowierzania*

pam: [pam] *PF* RZ. *dźwięk*

pamrel: [pam.ʔrel] *PF* RZ. *pismo* (złożenie **pam** *dźwięk* i **rel** *obraz*)

pamrelfya: [pam.ʔrel.fja] *PF* RZ. *pisownia* (utworzone z **pamrel** *pismo* oraz **fya'o** *ścieżka, droga*)

pamrel si: [pam.ʔrel 's-i] *PF* CZ. np. *pisać* (utworzone z **pamrel** *pismo*)

pamrelsiyu: [pam.ʔrel.si.ju] *PF* n. *writer* (utworzone z **pamrel** *writing*)

pamrelvi: [pam.ʔrel.vi] *PF* RZ. *litera* (utworzone z **pamrel** *pismo*)

pamtseo: [ʔpam.tʃɛ.o] *PF* RZ. *muzyka* (złożenie **pam** *dźwięk* i **tseo** *sztuka*)

pamtseongopyu: [pam.tʃɛ.o.ʔŋop̚.ju] *PF* n. *music creator, composer* (złożenie **pamtseo** *mu-sic* i **ngopyu** *creator*) eg. James Horner

ngrrpongu: [ŋr̥.po.ŋu] *PF* RZ. *inicjatywa oddolna* (złożenie **ngrr** *korzeń* i **pongu** *gropa*)

ngul: [ŋul] *PF* przym. *szary, bury, bezbarwny*

ngulpin: [ʔŋul.pin] *PF* RZ. *szarość* (utworzone z **ngul** *szary*)

nguway: [ʔŋu.waj] *PF* RZ. *wycie, płacz wężowilka* (utworzone z **way** *pieśń*)

okup: [ʔo.kup̚] *PF* n. *milk*

olo': [o.ʔloʔ] *PF* RZ. *klan*

olo'eyktan: [o.lo.ʔɛjk̚.tan] *JC* RZ. *przywódca klanu* (złożenie **olo'** *klan* i **eyktan** *przywódca*)

omum: [o.ʔm-um] *PF* CZ. prz. *wiedzieć* (w przypadku dodania wrostków, akcent przesuwają się na pierwszą sylabę)

onlor: [on.ʔloʔ] *PF* przym. *przyjemnie pachnący* (złożenie **ontu** *nos* i **lor** *piękny*)

ontsang: [ʔon.tʃsaŋ] *PF* RZ. *kolczyk* (*w nosie*) (złożenie **ontu** *nos* i **tsang** *przekłucie*)

ontu: [ʔon.tu] *JC* RZ. *nos*

onvä': [on.ʔvæʔ] *PF* przym. *nieprzyjemnie pachnący* (złożenie **ontu** *nos* i **vä'** *niemiły*)

pamtseo si: [ʔpam.tʃɛ.o 's-i] *PF* CZ. np. *grać* (*na instrumencie* **fa**) (utworzone z **pamtseo** *muzyka*)

pamtseotu: [ʔpam.tʃɛ.o.tu] *PF* RZ. *muzyk* (utworzone z **pamtseo** *muzyka*)

pan: [pan] *PF* RZ. *jedna trzecia*

paskalin: [pa.ska.ʔlin] *PF* n. *sweet berry* (*term of endearment*) (utworzone z **pasuk** *berry* oraz **(a)kalin** *sweet*)

pasuk: [ʔpa.suk̚] *PF* n. *berry*

pate: [ʔp.a.t.ɛ] *ZS* CZ. *przybyć, dotrzeć na miejsce*

pawk: [pawk̚] *PF* n. *horn, wind instrument*

pawm: [p-awm] *PF* CZ. np. *pytać, prosić*

pay: [pa.j] *PF* RZ. *woda, ciecz*

payfya: [ʔpa.j.fja] *PF* RZ. *strumień* (złożenie **pay** *woda* i **fya'o** *ścieżka, droga*)

payiva: [ʔpa.j.i.va] *PF* RZ. *kropla* (utworzone z **pay** *woda* oraz **ilva** *drobna*)

paynga': [ʔpa.j.ŋaʔ] *PF* przym. *wilgotny, mokry* (utworzone z **pay** *woda* oraz **nga'** *zawierać*)

- payoang:** [paj.'o.aŋ] *PF* rz. ryba (złożenie **pay** woda i **ioang** zwierzę)
- paysena:** [ˈpaj.se.na] *PF* n. water container (złożenie **pay** water i **sähena** container)
- paysmung:** [ˈpaj.smuŋ] *PF* n. water carrier (złożenie **pay** water i **smung** transportation device)
- pähem:** [ˈp.æ.h.ɛm] *PF* cz. np. przybyć, dotrzeć
- pängkxo:** [p.æŋ.'k'o] *PF* cz. np. rozmawiać, gadać, gawędzić, mówić
- pängkxoyu:** [pæŋ.'k'o.ju] *PF* rz. rozmówca, mówiący (utworzone z **pängkxo** rozmawiać, gadać)
- pängkxoyu lekoren:** [pæŋ.'k'o.ju lɛ.ko.'rɛn] *PF* rz. prawnik (złożenie **pängkxoyu** mówiący i **lekoren** prawnie)
- pänu:** [ˈpæ.nu] *PF* rz. obietnica
- pänütìng:** [ˈpæ.nu.t.ɪŋ] *PF* cz. prz. obiecać (coś komuś) (ii) (złożenie **pänu** obietnica i **tìng** dać)
- pe+:** [pɛ] *PF* zr. pytajnik
- pe'un:** [ˈp.ɛ.ʔ.un] *PF* cz. prz. decydować
- pefnel:** [pɛ.'fnɛl] *PF* pyt. jakiego rodzaju inna forma **fnepe**
- pefya:** [pɛ.'fja] *PF* pyt. jak inna forma **fyape**
- pefyinep'ang:** [pɛ.fjin.ɛp.'ʔaŋ] *PF* pyt. jak trudny (utworzone z **fyinep'ang** złożoność) alomorf **fyinep'angpe**
- pehem:** [pɛ.'hɛm] *PF* pyt. jaka (czynność) inna forma **kempe** (zł. **kem** czynność, dokonanie)
- pehrr:** [pɛ.'hr̩] *PF* pyt. kiedy inna forma **krpe** (zł. **kr** czas)
- pekxinum:** [pɛ.'k'in.um] *PF* pyt. jak ciasno, luźno? (utworzone z **'ekxinum** stopień swobody (ciasność, luźność))
- peli'u:** [pɛ.'li.ʔu] *PF* pyt. jakie, które (słowo, wyrażenie) inna forma **li'upe**
- pelun:** [pɛ.'lun] *PF* pyt. dlaczego inna forma **lumpe**
- peng:** [p.ɛŋ] *PF* cz. prz. mówić
- penghrr:** [p.ɛŋ.'hr̩] *PF* vin. warn (złożenie **peng** tell i **hrrap** danger)
- peseng:** [pɛ.'sɛŋ] *PF* pyt. gdzie inna forma **tsengpe**
- peslosnep:** [pɛ.slo.'snɛpʔ] *PF* pyt. jak szeroki (utworzone z **snep** wąski) (alomorf **slosneppe**)
- pesomwew:** [pɛ.som.'wɛw] *PF* pyt. jak ciepło (utworzone z **somwew** temperatura)
- pesu:** [pɛ.'su] *PF* pyt. kto inna forma **tupe**
- peu:** [pɛ.'u] *PF* pyt. co (o rzecz) inna forma **'upe**
- pewn:** [pɛwn] *PF* rz. szyja
- pey:** [p.ɛj] *PF* cz. np. czekać
- piak:** [pi.'akʔ] *PF* przym. otwarty, bezchmurny (o niebie)
- piak si:** [pi.'akʔ s-i] *PF* cz. np. otwierać (utworzone z **piak** otwarty)
- pil:** [pil] *PF* rz. prążek na twarzy
- pizayu:** [ˈpi.za.ju] *PF* rz. przodek
- pìmtxan:** [pim.'t'an] *PF* pyt. jak dużo inna forma **hìmtxampe**
- pìwopx:** [pi.'wopʔ] *PF* rz. chmura
- pìwopxtsyip:** [pi.'wopʔ.tsjip] *PF* rz. obłoczek (utworzone z **pìwopx** chmura) dosł. chmurka
- pllhr:** [p-l.'hr̩] *PF* vin. warn (złożenie **plltxe** speak i **hrrap** danger)
- pllngay:** [p-l.'ŋaj] *PF* cz. np. przyznawać, dopuszczać, przyjmować (utworzone z **plltxe** speak oraz **ngay** true)
- plltxe:** [p-l.'t'ɛ] *PF* cz. mówić, rozmawiać
- plltxeyu:** [pl.'t'ɛ.ju] *PF* n. speaker (utworzone z **plltxe** speak)
- po:** [po] *PF* zaim. on, ona, ono
- poan:** [po.'an] *PF* zaim. on (utworzone z **po** on, ona, ono)
- poe:** [po.'ɛ] *PF* zaim. ona (utworzone z **po** on, ona, ono)
- polpxay:** [pol.'p'aj] *PF* pyt. ile (złożenie **holpxay** liczba i **pe** jak)
- pom:** [p.om] *PF* cz. prz. całować
- pongu:** [po.ŋu] *PF* rz. grupa ludzi (utworzone z **po** on, ona, ono) tl
- prrkku:** [ˈpr̩.ku] *PF* rz. łono (złożenie **prnnen** dziecko i **kelku** dom)
- prrkxentrrkr:** [pr̩.k'ɛn.t̩.kr̩] *Skxawng* n. day time smoking pleasure, vibrating tongue (Na'vi idiom) (c.w. from **prrte'** pleasurable, **kxener** smoke, **trr** day and **kr** time)
- prnnen:** [ˈpr̩.nɛn] *PF* rz. dziecko, niemowlę
- prnnesyul:** [ˈpr̩.nɛ.sjul] *PF* rz. pączek (rośliny) (złożenie **prnnen** dziecko i **syulang** kwiat)
- prrsnung:** [ˈpr̩.smuŋ] *PF* n. baby carrier (złożenie **prnnen** baby i **smung** transportation device)
- prrte':** [ˈpr̩.tɛʔ] *PF* przym. przyjemny, miły (o czynności)

prrwll: [pʁ.w] *PF* rz. *mech* (złożenie **prn**en dziecko i **'ewll** roślina)

pukap: [pʁ.kapʔ] *PF* licz. *sześć*

pum: [pʁ.m] *PF* zaim. *ten* (zaimiek odnoszący się do wcześniej wspomnianego rzeczow-

nika albo zaimka)

pup: [pʁ.pʔ] *PF* przym. *krótki* (fizycznie)

puve: [pʁ.vɛ] *PF* przym. *szósty* (utworzone z **pukap** sześć)

Px

pxan: [pʁ.an] *PF* przym. *godzien, godny*

pxasik: [pʁ.a.sikʔ] *PF* wykrz. *do diabła z tym, nie ma mowy* (wulgarnie)

pxasul: [pʁ.a.sul] *PF* przym. *świeży, nadający się do jedzenia*

pxaw-: [pʁ.aw] *PF* przyim. *wokoło, dookoła, wokół*

pxawngip: [pʁ.aw.ŋipʔ] *PF* n. *environment* (złożenie **pxaw** around i **ngip** space)

pxawpa: [pʁ.aw.pa] *PF* rz. *obwód, otoczka, granica* (złożenie **pxaw** wokół i **pa'o** strona)

pxawpxun: [pʁ.aw.p'un] *PF* rz. *opaska na ramię* (złożenie **pxaw** wokoło i **pxun** arm)

pxay: [pʁ.aj] *PF* przym. *wiele* (używany z rzeczownikami w l. pojedynczej albo mnogiej)

pxayopin: [pʁ.aj.o.pin] *PF* adj. *colorful, multicolored, variegated* (złożenie **pxay** many i **'opin** color)

pxek: [pʁ.ɛkʔ] *PF* vtr. *kick, shove*

pxel-: [pʁ.ɛl] *PF* przyim. *jako, tak jak*

pxelo: [pʁ.ɛ.lo] *PF* przysł. *trzykrotnie* (utworzone z **pxe+** przedrostek l. potrójnej oraz **alo** raz)

pxen: [pʁ.ɛn] *PF* rz. *strój użytkowy, roboczy*

pxesrram: [pʁ.ɛ.sʁ.'am] *PF* rz., przysł. *trzy dni temu* (utworzone z **trr** dzień)

pxesrray: [pʁ.ɛ.sʁ.'aj] *PF* rz., przysł. *za trzy dni* (utworzone z **trr** dzień)

pxey: [pʁ.ɛj] *PF* licz. *trzy*

pxeyve: [pʁ.ɛj.vɛ] *PF* przym. *trzeci* (utworzone z **pxey** trzy)

pxi: [pʁ.i] *PF* przym. *dokładny*

pxim: [pʁ'im] *PF* przym. *właściwy, poprawny*

pximaw-: [pʁ.i.'maw] *PF* przyim. *tuż po* (złożenie **maw** po i **pxi** dokładny)

pxiset: [pʁ.i.'setʔ] *PF* przysł. *dokładnie teraz* (złożenie **set** teraz i **pxi** dokładny)

pxisre+: [pʁ.i.'sʁɛ] *PF* przyim. *tuż przed* (o czasie) (złożenie **sre** przed (o czasie) i **pxi** dokładny)

pxiswawam: [pʁ.i.swaw.'am] *PF* przysł. *przed chwilą* (złożenie **swaw** chwila i **-am** past)

pxiswaway: [pʁ.i.swaw.'aj] *PF* przysł. *za chwilę* (złożenie **swaw** chwila i **ay** oznaczenie przyszłości)

pxiye'rin: [pʁ.i.'jɛʔ.rim] *PF* przysł. *natychmiast* (nie tak szybko jak **pxiswaway**) (złożenie **ye'rin** wkrótce i **pxi** dokładny)

pxim: [pʁ'im] *PF* przysł. *często*

pximun'i: [pʁ.i.m.un.'i] *PF* cz. prz. *dzielić* (złożenie **hapxi** część i **mun'i** ciąć)

pxor: [pʁ.'or] *PF* cz. np. *wybuchać, eksplodować*

pxorpam: [pʁ.'or.pam] *PF* rz. *spółgłoska efektywna, efektyw* (złożenie **pxor** eksplodować i **pam** dźwięk)

pxun: [pʁ'un] *PF* rz. *ramię*

pxuntil: [pʁ'un.til] *PF* rz. *łokieć* (złożenie **pxun** ramię i **til** staw)

R

ral: [ʁal] *PF* rz. *znaczenie*

ralnga': [ʁal.ŋaʔ] *PF* przym. *pouczający, mający znaczenie* (złożenie **ral** znaczenie i **nga'** zawierać)

ralpeng: [ʁal.'p.ɛŋ] *PF* cz. prz. *interpretować* (ii) (złożenie **ral** znaczenie i **peng** mówić)

ram: [ʁam] *PF* rz. *góra, wzgórze*

ramtsyɪp: [ʁam.tɕjɪpʔ] *PF* rz. *pagórek* (utworzone z **ram** góra)

ramunong: [ʁa.'mu.noŋ] *PF* rz. *studnia*

ran: [ʁan] *PF* rz. *nieodłączny element, esencja, sedno; natura czegoś wynikająca z cech; najczęściej tłumaczone jako osobowość*

rangal: [ʁ.a.ŋ.al] *PF* cz. np. *mieć nadzieję*

raspu': [ʁa.'spuʔ] *PF* rz. *nogawice* (używane w walce)

rawke: [ʁaw.kɛ] *PF* wykrz. *alarm, wezwanie do obrony*

- rawm:** [ɾawm] *PF* rz. błyskawica
- rawmpxom:** [ɾawm.p'om] *PF* rz. piorun (grom i błyskawica) (utworzone z **rawm** błyskawica oraz **'rrpxom** grom)
- rawn:** [ɾ·awn] *PF* cz. prz. wymieniać, zastępować
- rawng:** [ɾawŋ] *PF* n. entrance, doorway
- rä'ä:** [ɾæ.'ʔæ] *PF* part. nie (używana do tworzenia zakazów)
- räptum:** [ɾæp.'tʉm] *PF* adj. coarse, vulgar, socially unacceptable
- re'o:** [ɾe.'ʔo] *PF* rz. głowa
- rel:** [ɾel] *PF* rz. obraz
- rel arusikx:** [ɾel a.ru.'sikx] *PF* n. movie, film, video (złożenie **rel** picture i **rikx** move)
- reltseo:** [ɾel.tse.o] *PF* rz. malarstwo (złożenie **rel** obraz i **tseo** sztuka)
- reltseotu:** [ɾel.tse.o.tu] *PF* rz. malarz (utworzone z **reltseo** malarstwo)
- reng:** [ɾeŋ] *PF* przym. płytki (fizycznie) nl
- rengop:** [ɾe.ŋ.op'] *PF* cz. prz. projektować (złożenie **renu** wzór, wzorzec i **ngop** tworzyć)
- renten:** [ɾen.ten] *PF* rz. gogle (wykonane z owadzych skrzydeł, rzeźbione w drewnie itd.)
- renu:** [ɾe.nu] *PF* rz. wzór, wzorzec
- renulke:** [ɾe.nul.ke] *PF* adj. irregular, random (utworzone z **renu** pattern oraz **luke** without)
- rewon:** [ɾe.won] *PF* rz. poranek
- rey:** [ɾ·ej] *PF* cz. np. żyć
- rey'eng:** [ɾej.'ʔeŋ] *PF* rz. Równowaga Życia (utworzone z **rey** życie)
- reyfya:** [ɾej.fja] *PF* rz. sposób życia, kultura (złożenie **rey** życie i **fya'o** sposób, droga)
- reykol:** [ɾej.'kol] *PF* cz. prz. grać muzykę, skłaniać do śpiewu (utworzone z **rol** śpiewać oraz «**eyk**» wrostek strony sprawczej)
- reym:** [ɾejm] *PF* n. dry land
- reypay:** [ɾej.paj] *PF* rz. krew (złożenie **rey** żyć i **pay** woda)
- rikx:** [ɾ·ik'] *PF* cz. np. poruszać się, zmieniać miejsce
- rim:** [ɾim] *PF* przym. żółty
- rimpin:** [ɾim.pin] *PF* rz. żółć (utworzone z **rim** żółty)
- rina':** [ɾi.'naʔ] *PF* rz. nasiono (utworzone z **atokirina'** nasiona Drzewa Duszy)
- ri'ir:** [ɾiʔ.ɾ] *PF* rz. odbicie
- ri'ir si:** [ɾiʔ.ɾ s·i] *PF* cz. np. odbijać, imitować (utworzone z **ri'ir** odbicie)
- rik:** [ɾik'] *PF* rz. liść
- rikean:** [ɾi.ke.an] *PF* przym. zielony (jak liść) (złożenie **rik** liść i **ean** zielony)
- rin:** [ɾin] *PF* rz. drewno
- ro+:** [ɾo] *PF* przym. w, na
- ro'a:** [ɾ·o.'ʔa] *PF* cz. np. imponować, wzbudzać podziw lub strach
- rofa-:** [ɾo.fa] *PF* przym. przy, obok
- rol:** [ɾ·ol] *PF* cz. śpiewać
- rolun:** [ɾo.'lun] *PF* wykrz. Eureka! Odkryłem! Znalazłem!
- rong:** [ɾoŋ] *PF* rz. tunel
- ronguway:** [ɾ·o.ŋu.waj] *PF* vin. howl (utworzone z **rol** sing oraz **nguway** howl)
- ronguwayyu:** [ɾo.'ŋu.waj.ju] *PF* n. howler (utworzone z **ronguway** howl)
- ronsem:** [ɾon.sem] *PF* rz. umysł, rozum
- ronsrel:** [ɾon.srel] *PF* rz. wyobrażenie, urojenie (utworzone z **ronsrelngop** wyobrażać)
- ronsrelngop:** [ɾon.srel.ŋ.op'] *PF* cz. prz. wyobrażać, używać wyobraźni (zł. **ronsem** umysł, **rel** obraz oraz **ngop** tworzyć, wymowa potoczna [ɾon.sre.w.ŋop'])
- ropx:** [ɾop'] *PF* rz. dziura (na wylot)
- rou:** [ɾ·o·u] *PF* cz. np. być pijanym, spać się (przykład użycia: **rou fa pxir**)
- rum:** [ɾum] *PF* rz. piłka
- run:** [ɾ·un] *PF* cz. prz. odkryć, wynaleźć
- rurur:** [ɾu.'ruɾ] *PF* rz. woda napowietrzona podczas przepływania pomiędzy skałami strumienia stopniowo zmieniającego swoje nachylenie (policzalny)
- rusey:** [ɾu.'sej] *PF* przym., rz. żywy, isiota żyjąca (złożenie **rey** żyć i «**us**» wrostek imiesłowu przymiotnikowego czynnego)
- rutxe:** [ɾu.'t'ε] *PF* wykrz. proszę

S

- sa:** [s·a] *PF* *vin.* rise to a challenge
- sa'ewrang:** [sa.'ʔɛw.raŋ] *PF* *n.* mother loom, giant loom (utworzone z **sa'nok** mother oraz **'ewrang** loom)
- sa'nok:** ['saʔ.nokʔ] *PF* *RZ.* matka (od **sa'atenuk**)
- sa'nu:** ['saʔ.nu] *PF* *RZ.* mama (zdrobnienie **sa'nok** matka)
- sa'nutsyip:** ['saʔ.nu.tsjipʔ] *PF* *RZ.* mamusia (o młodych dziewczynach) (utworzone z **sa'nu** mama)
- sa'sem:** ['saʔ.sɛm] *PF* *RZ.* rodzice (utworzone z **sa'nok** matka oraz **sempul** ojciec)
- saa:** ['sa:] *LA* *wykrz.* lament
- salew:** [s·a.'l·ɛw] *PF* *CZ.* postępować, posuwać się
- salewfya:** [sa.'lɛw.fja] *PF* *n.* direction, course (utworzone z **salew** proceed oraz **fya'o** path)
- san:** [san] *PF* *przysł.* rozpoczęcie cytowania
- sang:** [saŋ] *PF* *przym.* ciepły
- sar:** [s·aʔ] *PF* *CZ.* prz. używać, stosować
- sat:** [satʔ] *PF* *zaim.* tamto (form **tsat** z lenicją)
- sau:** [sa.'u] *LA* *intj.* exclamation upon exertion, *urgh*
- saylahe:** [saj.'la.hɛ] *PF* *adv.* 'et cetera' (utworzone z **si alahē** and others) (contraction)
- sayrip:** ['saj.rɪpʔ] *PF* *przym.* przystojny tł (o mężczyznach)
- sä'anla:** [sæ.'ʔan.la] *PF* *RZ.* tęsknota (utworzone z **'anla** tęsknić)
- sä'eoio:** [sæ.'ʔɛ.o.i.o] *PF* *RZ.* ceremonia, obrządek, rytuał (utworzone z **'eoio** ceremonialny)
- sä'eoio si:** [sæ.'ʔɛ.o.i.o s-i] *PF* *CZ.* np. uczestniczyć w obrządku, odprawiać rytuał (utworzone z **sä'eoio** ceremonia)
- sä'ipu:** [sæ.'ʔi.pu] *PF* *RZ.* dowcip, kawał, coś śmiesznego (utworzone z **'ipu** śmieszny)
- sä'o:** ['sæ.ʔo] *PF* *RZ.* narzędzie
- säfe'ul:** [sæ.'fɛ.ʔul] *PF* *RZ.* pogorszenie (konkretna zmiana stanu) (utworzone z **fe'ul** pogarszać się)
- säflä:** [sæ.'flæ] *PF* *RZ.* sukces, powodzenie (jednorazowe zakończenie czegoś powodzeniem) (utworzone z **flä** powodzić się)
- säfmi:** [sæ.'fmi] *PF* *n.* attempt (utworzone z **fmi** try, attempt)
- säfngo':** [sæ.'fŋoʔ] *PF* *RZ.* wymaganie, żądanie, zapotrzebowanie (utworzone z **fngo'** wymagać)
- säfpil:** [sæ.'fpil] *PF* *RZ.* pomysł, idea (utworzone z **fpil** myśleć)
- säftxuli'u:** [sæ.ft'u.'li.ʔu] *PF* *RZ.* mowa, przemówienie (utworzone z **ftxuli'u** przemawiać)
- säfyep:** [sæ.'fjɛpʔ] *PF* *RZ.* uchwyt (utworzone z **fyep** trzymać)
- sähena:** [sæ.'hɛ.na] *PF* *n.* container, vessel, carrier (utworzone z **hena** carry)
- säkanom:** [sæ.'ka.nom] *PF* *RZ.* nabytek, dorobek, zdobycz (utworzone z **kanom** nabywać)
- säläng:** [sæ.'laŋ] *PF* *n.* an exploration or investigation (utworzone z **lang** investigate, explore)
- sälatem:** [sæ.'la.tɛm] *PF* *n.* change (instance of), edit, modification (utworzone z **latem** change)
- sälätxayn:** [sæ.læ.'t'ajŋ] *PF* *RZ.* pokonanie, podbój (utworzone z **lätxayn** pokonać)
- sämok:** [sæ.'mokʔ] *PF* *RZ.* sugestia (utworzone z **mok** sugerować)
- sämunge:** [sæ.'mu.ŋɛ] *PF* *n.* transportation tool or device (utworzone z **munge** take, bring)
Note: In compounds, the ä and e drop, yielding *-smung*
- sämyam:** [sæm.'yam] *PF* *RZ.* objęcie, uścisk (utworzone z **meyam** tulić)
- sängä'an:** [sæ.ŋæ.'ʔæn] *PF* *RZ.* napad depresji, okres smutku (utworzone z **ngä'an** cierpieć psychicznie lub emocjonalnie)
- sängop:** [sæ.'ŋopʔ] *PF* *n.* creation (utworzone z **ngop** create)
- sänrr:** [sæ.'nr̥] *PF* *n.* glow, an instance of glowing; light source, lamp (utworzone z **nrr** glow)
- sänui:** [sæ.'nu.i] *PF* *RZ.* niepowodzenie, porażka (utworzone z **nui** zawieść, ponieść porażkę)
- sänume:** [sæ.'nu.mɛ] *PF* *RZ.* nauka, instruktor (utworzone z **nume** uczyć)
- sänumvi:** [sæ.'num.vi] *PF* *RZ.* lekcja (utworzone z **sänume** nauka)
- säomum:** [sæ.'o.mum] *PF* *RZ.* informacja, wiadomość (utworzone z **omum** wiedzieć)
- säpenghrr:** [sæ.pɛŋ.'hr̥] *PF* *n.* warning (utworzone z **penghrr** warn)
- säpllhrr:** [sæ.pl̥.'hr̥] *PF* *n.* warning (utworzone z **pllhrr** warn)
- säplltxe:** [sæ.pl̥.'t'ɛ] *PF* *RZ.* stwierdzenie, oświadczenie (utworzone z **plltxe** speak)

- säplltxevi:** [sæ.pl.'t'ɛ.vi] *PF RZ.* komentarz (utworzone z **säplltxe** stwierdzenie)
- säpom:** [sæ.'pɔm] *PF RZ.* pocałunek (utworzone z **pom** całować)
- särawn:** [sæ.'raʋn] *PF RZ.* część zamienna, substytut (utworzone z **rawn** wymieniać)
- särengop:** [sæ.'rɛ.ŋɔp¹] *PF RZ.* projekt (konkretny projekt czegoś) (utworzone z **rengop** projektować)
- säro'a:** [sæ.'ro.ʔa] *PF RZ.* osiągnięcie, wielkie dokonanie
- säro'a si:** [sæ.'ro.ʔa s-i] *PF CZ. NP.* robić wielkie rzeczy (utworzone z **säro'a** osiągnięcie, wielkie dokonanie)
- säseyto:** [sæ.sej.'to] *PF N.* butchering tool (utworzone z **seyto** 'butcher (in the sense of separating or processing the carcass of a dead animal)')
- säsilpey:** [sæ.sil.'pej] *PF RZ.* nadzieja (odczuwanie nadziei) (utworzone z **silpey** mieć nadzieję)
- säspxin:** [sæ.'sp'in] *PF RZ.* choroba, schorzenie (utworzone z **spxin** chory)
- säspxintsyip:** [sæ.'sp'in.tsjip¹] *PF RZ.* drobne schorzenie (utworzone z **säspxin** choroba)
- säsraätx:** [sæ.'sræt¹] *PF RZ.* irytacja, zdenerwowanie (utworzone z **srätx** denerwować)
- säsriin:** [sæ.'sriin] *PF RZ.* rzecz pożyczona (utworzone z **sriin** przenieść tymczasowo od jednej osoby do drugiej)
- sästarsim:** [sæ.'staɾ.sim] *PF RZ.* zbiór, kolekcja (zebrane przez kogoś celowo) (utworzone z **starsim** zbierać)
- säsulin:** [sæ.'su.lin] *PF RZ.* hobby, pasja (utworzone z **sulin** być zajęтым (w pozytywnym sensie))
- säsyp:** [sæ.'sjɛp¹] *PF RZ.* pułapka (utworzone z **syep** łapać)
- sätare:** [sæ.'ta.rɛ] *PF RZ.* związek, połączenie (utworzone z **tare** connect, relate to)
- sätaron:** [sæ.'ta.rɔn] *PF RZ.* polowanie, łowy (utworzone z **taron** polować)
- sätsan'ul:** [sæ.'tsan.ʔul] *PF RZ.* poprawa (konkretna zmiana stanu) (utworzone z **tsan'ul** polepszać się)
- sätsisyi:** [sæ.'tsi.syi] *PF RZ.* szept (utworzone z **tsisyi** szeptać)
- sätswayon:** [sæ.'tsɔwaj.on] *PF RZ.* lot (jednorożowy przelot) (utworzone z **tswayon** lecieć)
- sätsyil:** [sæ.'tsjil] *PF RZ.* wspinaczka, zdobycie szczytu (utworzone z **tsyil** wspinać się)
- säwäsul:** [sæ.'wæ.sul] *PF RZ.* konkurs, zawody, turniej (utworzone z **wäsul** rywalizować)
- säwäsultsyip:** [sæ.'wæ.sul.tsjip¹] *PF RZ.* wyścig, rozgrywka (utworzone z **säwäsul** konkurs)
- säwäte:** [sæ.wæ.'tɛ] *PF RZ.* kość niezgody, przedmiot sporu (utworzone z **wäte** kłócić się)
- säwìngay:** [sæ.wi.'ŋaj] *PF N.* proof (particular instance) (utworzone z **wìngay** proof)
- säwìntxu:** [sæ.win.'t'u] *PF RZ.* pokaz, wystawa (utworzone z **wìntxu** pokazywać)
- säyäkx:** [sæ.'jæk¹] *PF N.* snub (utworzone z **yäkx** not notice, ignore, snub)
- säzärìp:** [sæ.'zæ.rìp¹] *RL,PF RZ.* lejce (utworzone z **zä'ärìp** ciągnąć)
- se'ayl:** [se.'ʔajl] *PF RZ.* pojedynczy, wysoki, wąski wodospad wypływający z wysokiego, pionowego klifu lub z dryfujących gór (policzalny)
- sekrr:** [se.kɾ] *PF RZ.* terażniejszość (złożenie **set** teraz i **krr** czas)
- sempu:** [sem.pu] *PF RZ.* tata (zdrobnienie **sempul** ojciec)
- sempul:** [sem.pul] *PF RZ.* ojciec
- set:** [set¹] *PF* przysł. teraz
- sevin:** [se.'vin] *PF* przym. śliczny, ładny tl(zwłaszcza o kobietach, tylko o ludziach)
- sey:** [sej] *PF N.* cup or bowl minimally modified from naturally occurring resources
- seykxel:** [sej.'k'ɛl] *PF* przym. silny (emocjonalnie, duchowo, nie fizycznie) pewny
- seyjn:** [sejn] *PF N.* chair, stool, bench; any tool or device to facilitate sitting (utworzone z **sä'o** tool oraz **heyn** sit)
- seyri:** [sej.rì] *JC RZ.* warg
- seysoniltsan:** [sej.so.nil.'tsan] *PF* wykrz. dobra robota (utworzone z **hasey soli niltsan** dobrze zrobiony)
- seyto:** [sɛj.'to] *PF VTR.* butcher (in the sense of separating or processing the carcass of a dead animal)
- si:** [s-i] *PF* czasownik posiłkowy robić, tworzyć zrostek słowotwórczy
- sim:** [s-im] *PF CZ. NP.* być blisko
- sì:** [sì] *PF* spój. i (łączy dwa obiekty, może być dołączony jako –sì, do zdań używaj **ulte** i, a)
- sik:** [sik¹] *PF* przysł. zakończenie cytowania

- sìlpey:** [sil.'p·ɛj] *PF* CZ. np. *mieć nadzieję* (zdanie podrzędne przyłączone spójnikiem **tsni**) (złożenie **sìltsan** *dobry* i **pey** *czekać*)
- sìlronsem:** [sil.'ron.sɛm] *PF* przym. *madry, sprytny* (złożenie **sìltsan** *dobry* i **ronsem** *umysł*)
- sìltsan:** [sil.'tsan] *PF* przym. *dobry, dobrze zrobiony*
- sìn-:** [sɪn] *PF* przyim. *na*
- ska'a:** [sk'a.'ʔ·a] *PF* CZ. prz. *niszczyć, burzyć*
- skepek:** ['skɛ.pɛk'] *PF* przym. *oficjalny, formalny*
- skiempa:** ['ski.ɛm.pa] *PF* RZ. *strona prawa* (złożenie **skien** *prawy* i **pa'o** *strona*)
- skien:** ['ski.ɛn] *PF* przym. *prawy (nie lewy)*
- sko+:** [sko] *PF* przyim. *jako, w roli*
- skxakep:** ['sk'a.kɛp'] *PF* przym., przysł. *prawdopodobny, prawdopodobnie*
- skxawng:** [sk'awŋ] *PF* RZ. *kretyn, idiota*
- skxir:** [sk'ir] *PF* RZ. *rana*
- skxir si:** ['sk'ir 's-i] *PF* CZ. np. *ranić* (utworzone z **skxir** *rana*)
- skxirtsyip:** ['sk'ir.tsjip'] *PF* RZ. *skaleczenie, draśnięcie, siniak* (utworzone z **skxir** *rana*)
- skxom:** [sk'om] *PF* RZ. *szansa, możliwość*
- sla'tsu:** ['sl'a.ʔ.t̂s·u] *PF* CZ. prz. *opisywać*
- slan:** [sl'an] *PF* CZ. prz. *wspierać (emocjonalnie, społecznie lub osobiście)* tl
- slantire:** [slan.ti.'rɛ] *PF* RZ. *natchnienie* (złożenie **slan** *wspierać* i **tirea** *duch*)
- slantire si:** [slan.ti.'rɛ s-i] *PF* CZ. np. *natchnąć* (utworzone z **slantire** *natchnienie*)
- slayk:** [sl'ajk'] *PF* VTR. *brush, comb*
- slä:** [slæ] *PF* spój. *ale*
- släkop:** ['slæ.kop'] *PF* ADV. *but also* (złożenie **slä** *but* i **kop** *also*)
- slär:** [slær] *PF* RZ. *jaskinia*
- slele:** [sl'ɛ.l·ɛ] *PF* CZ. np. *płynąć*
- sleyku:** [slɛj.'k·u] *PF* CZ. prz. *produkować, wytwarzać* (utworzone z **slu** *stawać się* oraz «**eyk**» *wrostek strony sprawczej*)
- sloa:** ['slo.a] *PF* przym. *szeroki*
- sloan:** [sl'o.'an] *PF* CZ. prz. *lać, sypać*
- slosnep:** [slo.'snɛp'] *PF* RZ. *szerokość* (utworzone z **snep** *wąski*)
- slosneppe:** [slo.'snɛ.pɛ] *PF* PYT. *jak szeroki* (utworzone z **snep** *wąski*) (alomorf *peslosnep*)
- slu:** [sl·u] *PF* CZ. np. *stawać się* (w sytuacjach niejednoznacznych rzeczownik poprzedzony partykułą *ne*)
- slukx:** [sluk'] *PF* N. *horn of an animal*
- smar:** [smær] *PF* RZ. *ofiara, istota upolowana*
- smon:** [sm·on] *PF* CZ. np. *znać, być zaznajomionym* (z formą *celownika*)
- sna'o:** ['sna.ʔo] *PF* RZ. *zbiór, grupa, sterta, przedział* nl
- snafpilfya:** [sna.'fpil.fja] *PF* RZ. *filozofia* (złożenie **sna'o** *zbiór* i **fpilfya** *sposób myślenia*) dosł. *zbiór mentalności*
- snumultxa:** [sna.nu.mul.'t'a] *PF* RZ. *kurs* (*zbiór klas*) (utworzone z **numultxa** *klasa*)
- snapamrelvi:** [sna.pam.'rɛl.vi] *PF* RZ. *alfabet* (utworzone z **pamrelvi** *litera*)
- snatanhì:** [sna.tan.'hi] *PF* RZ. *gwiazdozbiór* (złożenie **sna'o** *zbiór, grupa* i **tanhì** *gwiazda*) dosł. *'zbiór gwiazd'*
- snatanhìtsyip:** [sna.tan.'hi.tsjip] *PF* RZ. *gromada gwiazd* (złożenie **sna'o** *zbiór, grupa* i **tanhì(tsyip)** *gwiazda* (*gwiazdka*))
- sna'txärem:** [sna.'t'æ.rɛm] *PF* RZ. *szkielet* (złożenie **sna'o** *zbiór, grupa* i **txärem** *kość*) dosł. *'zbiór kości'*
- snayì:** [sna.'ji] *PF* RZ. *schody, układ powierzchni po której da się wejść* (utworzone z **yì** *poziom*)
- snaytu:** ['snaj.tu] *PF* RZ. *przegranany* (utworzone z **snaytx** *tracić*)
- snaytx:** [sn'ajt'] *PF* CZ. prz. *gubić, tracić*
- snäm:** [sn·æm] *PF* VIN. *rot, decay, degrade over time*
- snep:** [snɛp'] *PF* przym. *wąski*
- snew:** [sn·ɛw] *PF* CZ. prz. *zacieśniać, zaciskać*
- snewsye:** ['snɛw.sjɛ] *PF* przym. *straszny, przerażający* (złożenie **snew** *zacieśniać* i **syeha** *oddech*)
- sneyä:** [snɛ.'jæ] *PF* ZAIM. *własnego* (utworzone z **sno** *swój własny*)
- sngap:** [snj'ap'] *PF* CZ. prz. *żądlić, kąsać*
- sngä'i:** ['snj.æ.ʔ·i] *PF* CZ. np. mod. *zaczynać*
- sngä'ikrr:** ['snj.æ.ʔi.kɾ] *PF* RZ. *początek, moment rozpoczęcia* (złożenie **sngä'i** *zaczynać* i **krr** *czas*)
- sngä'itseng:** ['snj.æ.ʔi.t̂sɛŋ] *PF* RZ. *początek, miejsce startu, pozycja początkowa* (złożenie **sngä'i** *zaczynać* i **tseng** *miejsce*)
- sngä'iyu:** ['snj.æ.ʔi.ju] *PF* RZ. *początkujący* (utworzone z **sngä'i** *zaczynać*)

- sngel:** [sɲɛl] *PF* RZ. śmieć, odpadek
- sngeltseng:** [sɲɛl.t̪sɛŋ] *PF* RZ. śmietnisko, wysypisko smieci (złożenie **sngel** śmieć i **tseng** miejsce)
- sngum:** [sɲum] *PF* RZ. obawa, niepokój
- sngum si:** [sɲum s-i] *PF* VIN. worry (utworzone z **sngum** worry)
- sngumtsim:** [sɲum.t̪sim] *PF* RZ. niepokojący problem, źródło niepokoju (złożenie **sngum** obawa i **tsim** źródło)
- sngunga':** [sɲu.ŋaʔ] *PF* PRZYM. niepokojący, dokuczliwy (utworzone z **sngum** obawa)
- sno:** [sno] *PF* ZAIM. swój własny (strona zwrotna, forma dopełniacza **sneyä**)
- snokfyan:** [sno.k.fjan] *PF* N. personal belongings rack (złożenie **sno** his self, her self, its self i **kurfyan** hamper or suspended rack)
- snolup:** [sno.lupʔ] *PF* N. personal style or aesthetic, presence (złożenie **sno** self i **lupra** style)
- sno mo:** [sno.mo] *PF* RZ. przestrzeń własna, schronienie (złożenie **sno** swój własny i **mo** przestrzeń)
- snonivi:** [sno.ni.vi] *PF* N. single-person hammock (złożenie **sno** his/her self i **nivi** sleeping hammock)
- snonrra:** [sno.n̪.a] *PF* RZ. pycha, samozachwył (znaczenie negatywne) (złożenie **sno** swój własny i **nr̪a** duma)
- snumina:** [snu.mi.na] *CP* PRZYM. słaby tl (osoba słaba, schorowana, nie w pełni sił)
- so'ha:** [s-oʔ.h-a] *PF* CZ. PRZ. emocjonować się, podniecać się, okazywać entuzjazm (Zauważ: Emocjonowanie się czymś jest w Na'vi zawsze orzeczeniem przechodnym -PF)
- soaia:** [so.a.i.a] *PF* RZ. rodzina (nieregularna forma dopełniacza **soaiä**)
- sok:** [sokʔ] *PF* PRZYM. niedawny, świeży, ostatni
- som:** [som] *PF* PRZYM. gorący
- somwew:** [som.wew] *PF* RZ. temperatura (utworzone z **som** gorący oraz **wew** zimny)
- somwewpe:** [som.wew.pe] *PF* PYT. jak ciepło (częściej używane) (utworzone z **somwew** temperatura)
- sop:** [s-opʔ] *PF* CZ. NP. podróżować
- sopyu:** [sop.ju] *PF* RZ. podróżnik (utworzone z **sop** podróżować)
- sosul:** [so.sul] *PF* PRZYM. aromat wody bieżącej, deszczu, wilkotnej roślinności
- spaw:** [sp-aw] *PF* CZ. PRZ. wierzyć
- spä:** [sp-æ] *PF* CZ. skakać
- späpeng:** [spæ.p-ɛŋ] *PF* CZ. NP. powracać do zdrowia, życia (przenośnie) (utworzone z **speng** przywracać, odzyskiwać)
- spe'e:** [sp-ɛ.'ʔ-ɛ] *PF* CZ. PRZ. złapać, pojmać
- spe'etu:** [spɛ.'ʔɛ.tu] *PF* RZ. więzień (utworzone z **spe'e** złapać, pojmać)
- speng:** [sp-ɛŋ] *PF* CZ. PRZ. przywracać, odzyskiwać
- spono:** [spono] *PF* RZ. wyspa
- spule:** [sp-u.l-ɛ] *PF* CZ. PRZ. napędzać, popychać
- spulmokri:** [spul.mok.ri] *PF* RZ. telefon (utworzone z **spule** napędzać oraz **mokri** głos)
- spulyaney:** [spul.ja.'nej] *PF* N. canoe paddle (złożenie **spule** propel i **yaney** canoe)
- spuwin:** [spu.win] *PF* PRZYM. stary, dawny nl.
- spxam:** [sp'am] *PF* RZ. grzyb
- spxin:** [sp'in] *PF* PRZYM. chory
- sprak(e):** [sprak(ɛ)] *PF* PART. pytajnik tak/nie
- sran:** [sran] *PF* PART., WYKRZ. tak (potocznie)
- srane:** [sra.nɛ] *PF* PART., WYKRZ. tak
- sraw:** [sraw] *PF* PRZYM. bolesny
- srä:** [sræ] *PF* N. cloth; a piece of cloth woven on a loom
- srätx:** [sr-ætʔ] *PF* CZ. PRZ. denerwować, przeszkadzać
- sre+:** [srɛ] *PF* PRZYM. przed (o czasie)
- sre':** [srɛʔ] *PF* RZ. ząb
- srefey:** [srɛ.'f-ɛj] *PF* CZ. PRZ., CZ. NP. spodziewać się, oczekiwać (złożenie **sre+** przed (o czasie) i **pey** czekać)
- srefpil:** [srɛ.'fp-il] *PF* VTR. assume (utworzone z **sre+** before oraz **fpil** think)
- srefwa:** [srɛ.fwa] *PF* CONJ. before (utworzone z **sre+** before oraz **fwa** that)
- srekamtrr:** [srɛ.'kam.tr̪] *PF* RZ. czas przed południem (złożenie **sre** przed i **kxamtrr** południe)
- srekamtxon:** [srɛ.'kam.t'on] *PF* RZ. przed północą (złożenie **sre** przed i **kxamtxon** północ)
- srekrr:** [srɛ.'kr̪] *PF* PRZYSŁ. wcześniej (złożenie **sre** przed i **krr** czas)
- srer:** [sr-ɛr] *PF* CZ. NP. pojawiać się
- srese'a:** [srɛ.s-ɛ.'ʔ-a] *PF* CZ. WIESZCZYĆ, przepowiadać, wróżyć (złożenie **sre+** przed i **tse'a** widzieć)
- sresrr'ong:** [srɛ.sr̪.'ʔoŋ] *PF* RZ. przed brzaskiem (złożenie **sre** przed i **trr'ong** brzask)
- sreton'ong:** [srɛ.ton.'ʔoŋ] *PF* RZ. okres przed zachodem słońca (złożenie **sre** przed (o czasie))

- i **txon'ong** *zmiernych*)
- srew**: [sɾ·ɛw] *PF CZ. np. tańczyć*
- srey**: [sɾɛj] *PF n. version*
- srin**: [sɾ·in] *PF CZ. prz. przenieść tymczasowo od jednej osoby do drugiej (rzadko używany bez przedrostka)*
- srok**: [sɾokʔ] *PF n. bead (decorative)*
- sru'**: [sɾ·uʔ] *PF CZ. prz. rozbić, rozdeptać*
- srung**: [sɾuŋ] *PF RZ. pomoc, wsparcie*
- srunga'**: [ʔsɾu.ŋaʔ] *PF adj. helpful (utworzone z srung help) nfp.*
- srung si**: [ʔsɾuŋ ʔs·i] *PF CZ. np. pomagać (utworzone z srung pomoc)*
- srungsiyu**: [ʔsɾuŋ.si.ju] *PF RZ. pomocnik, asystent (utworzone z srung pomoc)*
- srungtsyip**: [ʔsɾuŋ.tsjipʔ] *PF RZ. wskazówka, odpowiedź (utworzone z srung pomoc)*
- starsim**: [ʔst·aɾ.s·im] *PF CZ. prz. zbierać*
- stawm**: [st·awm] *PF CZ. prz. słyszeć*
- stawmtsw**: [ʔstawm.tsw] *PF RZ. słuch (utworzone z stawm słyszeć)*
- stā'nì**: [ʔst·æʔ.n·i] *PF CZ. prz. łapać*
- stefxaw**: [st·ɛ.ʔft'·aw] *PF CZ. prz. badać, sprawdzać*
- steng**: [stɛŋ] *PF przym. podobny*
- steyki**: [stɛj.'k·i] *PF CZ. prz. denerwować (kogoś) (utworzone z sti gniewać się oraz «eyk» wzrostek strony sprawczej)*
- sti**: [st·i] *PF CZ. np. gniewać się*
- stiw**: [ʔsti.wi] *PF n. mischief*
- stiwinga'**: [ʔsti.wi.ŋaʔ] *PF adj. mischievous (złożenie stiw mischief i nga' contain)*
- stiw si**: [ʔsti.wi s·i] *PF vin. be naughty, do mischief (utworzone z stiw mischief)*
- stiwisiyu**: [ʔsti.wi.si.ju] *PF n. mischief-maker (utworzone z stiw mischief)*
- sto**: [st·o] *PF CZ. prz. mod. odmawiać (wykonania czegoś)*
- stum**: [stum] *PF przysł. prawie, niemal*
- stxeli**: [ʔst'ɛ.li] *PF RZ. prezent, podarunek*
- stxenu**: [ʔst'ɛ.nu] *PF RZ. propozycja, oferta (złożenie stxeli prezent i lonu uwolnić)*
- stxenutŋ**: [ʔst'ɛ.nu.t·ŋ] *PF CZ. prz. proponować, oferować (utworzone z stxenu propozycja)*
- stxong**: [st'ɔŋ] *PF przym. dziwny, obcy, nieznan*
- sulin**: [s·u.l·im] *PF CZ. np. być zajęty (w pozytywnym znaczeniu), być pochłonięty*
- czymś interesującym i pasjonującym (utworzone z 'in być zajęty)*
- sum**: [sum] *PF n. shell (from the ocean)*
- sumsey**: [sum.sej] *PF n. drinking vessel made of shell (złożenie sum shell i sey cup or bowl minimally modified from naturally occurring resources)*
- sung**: [s·uŋ] *PF CZ. prz. dodać*
- sunu**: [ʔs·u.n·u] *PF CZ. np. być przyjemnym, dawać przyjemność*
- sur**: [sur] *PF RZ. smak (czegoś)*
- susyng**: [su.'sjŋ] *PF adj. fragile, delicate*
- sutx**: [s·ut'·] *PF CZ. prz. śledzić, podążać za*
- swaw**: [swaw] *PF RZ. chwila*
- swawtsyip**: [ʔswaw.tsjipʔ] *PF RZ. krótka chwila, sekunda (utworzone z swaw chwila)*
- swaynivi**: [ʔswaj.ni.vi] *PF n. family hammock (złożenie soaia family i nivi sleeping hammock) Note: soaia contracts to sway*
- swek**: [swɛkʔ] *PF RZ. pręt, laska, tyczka*
- swey**: [swɛj] *PF przym. najlepszy*
- sweylu**: [ʔswɛj.l·u] *PF CZ. powinno się (utworzone z swey najlepszy oraz lu być)*
- swirä**: [swi.'ræ] *PF RZ. stworzenie, istota*
- swizaw**: [swi.'zaw] *PF RZ. strzała*
- swizawsena**: [swi.'zaw.se.na] *PF n. quiver (attached to ikran's saddle) (złożenie swizaw arrow i sähena carrier)*
- swoa**: [ʔswo.a] *PF RZ. napój wysokowy*
- swoasey**: [ʔswo.a.sej] *PF n. kava bowl (constructed from seed pods, used for drinking intoxicating beverages), hand-sized (złożenie swoa intoxicating beverage or "sprints" i sey cup or bowl minimally modified from naturally occurring resources)*
- swoasey ayll**: [ʔswo.a.sej a.'j] *PF n. large social kava bowl (złożenie swoasey kava bowl (constructed from seed pods, used for drinking intoxicating beverages) i yll communal)*
- swok**: [swokʔ] *PF przym. święty*
- swotu**: [ʔswo.tu] *PF RZ. święte miejsce*
- syam**: [sj·am] *PF CZ. prz. wachać*
- syanan**: [ʔsja.nan] *PF RZ. pojedynczy wodospad lub seria mniejszych wypływających kolejno wzdłuż strumienia lub grupy akwenów (policzalny)*
- syaw**: [sj·aw] *PF CZ. np. nazywać, wołać*
- syay**: [sjaj] *PF RZ. los, przeznaczenie*

syayvi: [ˈsja.j.vi] *PF* RZ. *szczęście, okazja* (utworzone z **syay** *los*)
syä'ä: [ˈsjæ.ʔæ] *PF* przym. *gorzki*
syeha: [ˈsjɛ.ha] *PF* RZ. *oddech*
syeha si: [ˈsjɛ.ha s-i] *PF* CZ. NP. *oddychać* (utworzone z **syeha** *oddech*)
syen: [sjɛn] *PF* przym. *ostatni, końcowy*
syep: [sj·ɛpː] *PF* CZ. PRZ. *łapać w pułapkę*
syeprel: [sjɛp.ˈɾɛl] *PF* RZ. *kamera* (złożenie **syep** *łapać* i **rel** *obraz*)
syewe: [ˈsjɛ.wɛ] *PF* N. *fat* (*substance in meat*)
syewenga': [ˈsjɛ.wɛ.ŋaʔ] *PF* ADJ. *fatty* (złożenie **syewe** *fat* (*substance in meat*) i **nga'** *contain*)
syo: [sjo] *PF* przym. *lekki*
syokup: [sjo.ˈkupː] *PF* N. *weight* (*physical*) (utworzone z **syo** *light* oraz **ku'up** *heavy*)

T

ta-: [ta] *PF* przym. z (*miejsca*), *od*
ta'em: [ta.ˈʔɛm] *PF* przysł. z *góry*
ta'leng: [ˈtaʔ.lɛŋ] *PF* RZ. *skóra*
ta'lengan: [ˈtaʔ.lɛ.ŋɛ.an] *PF* przym. *niebieski* (*jak skóra*) (złożenie **ta'leng** *skóra* i **ean** *niebieski*)
tafkip-: [ta.ˈfkipː] *PF* przym. *spośród* (złożenie **ta** *od* i **fkip-** *pośród*)
tafral: [ta.ˈfɾal] *PF* przysł. *dlatego, więc, zatem*
takip-: [ta.ˈkipː] *PF* przym. *spomiędzy* (złożenie **ta** *od* i **kip-** *wśród*)
takrra: [ta.ˈkɾ.a] *PF* spój. *od* (*chwili, która*) inna forma **akrrra** *zł.* **krr** *czas* i **ta** *od*
takuk: [ˈt.a.k.ukː] *PF* CZ. PRZ. *uderzać*
talun-: [ta.ˈlun] *PF* przym. z *powodu*
talun(a): [ta.ˈlun(a)] *PF* spój. *ponieważ, z powodu* (złożenie **ta** z i **lun** *powód*)
tam: [t.am] *PF* CZ. NP. *wystarczać, wystarczy*
tam tam: [ˈtam ˈtam] *M* wykrz. *spokój*
tangek: [ˈta.ŋɛkː] *PF* RZ. *gałąź, konar*
tanhi: [tan.ˈhi] *PF* RZ. *gwiazda, bioluminescencyjny pieg*
tanleng: [ˈtan.lɛŋ] *PF* N. *bark* (*of a tree*) (utworzone z **tangek** *trunk* (*of a tree*) oraz **ta'leng** *skin*)
tare: [ˈt.a.ɾ.ɛ] *PF* CZ. PRZ. *wiązać się z, odpowiadać, odnosić się do*
tarnioang: [ˈtaɾ.ni.o.ang] *PF* RZ. *drapieżnik* (złożenie **taron** *polować* i **ioang** *zwierzę*)
taron: [ˈt.a.ɾ.on] *JC,PF* CZ. PRZ. *polować*

syon: [sjon] *PF* RZ. *cecha, znamię, właściwość, charakterystyka, sedno, przejaw, aspekt*
syor: [sj·oɾ] *PF* CZ. NP. *odpoczywać, rozluźniać się, uspokajać się, wyciszać się*
syulang: [ˈsju.laŋ] *PF* RZ. *kwiat*
syura: [sju.ˈɾa] *PF* RZ. *energia* (*fizyczna lub duchowa*)
syuratan: [sju.ˈɾa.tan] *PF,JC* RZ. *bioluminescencja* (złożenie **syura** *energia* i **atan** *światło*)
syusmung: [ˈsju.smuŋ] *PF* N. *food tray* (złożenie **syuve** *food* i **smung** *transportation device*)
syuve: [ˈsju.vɛ] *PF* RZ. *żywność* (RZ. *zbiorowy, nie posiada liczby mnogiej*)
syuvekel: [ˈsju.vɛ.kɛl] *PF* N. *famine* (utworzone z **syuve** *food*)

taronyu: [ˈta.ɾon.ju] *JC,PF* RZ. *łowca* (złożenie **taron** *polować* i **-yu** *przyrostek wykonawcy*)
taronyutsyip: [ˈta.ɾon.ju.tsjipː] *PF* RZ. *mały myśliwy* (utworzone z **taronyu** *myśliwy*)
tatep: [ˈt.a.t.ɛpː] *PF* CZ. PRZ. *gubić ślad, tracić świadomość czegoś*
tatlam: [tat.ˈlam] *PF* przysł. *widocznie, chyba, najwyraźniej* (utworzone z **lam** *wydać się*)
taw: [taw] *PF* RZ. *niebo*
taweyk(a): [ta.ˈwɛjk(a)] *PF* spój. *ponieważ, dlatego że, gdyż, bowiem*
tawng: [t.awŋ] *PF* CZ. NP. *kucać*
tawsyuratan: [taw.sju.ˈɾa.tan] *PF,LN* RZ. *jutrzienka* (złożenie **taw** *niebo* i **syuratan** *bioluminescencja*)
täftxu: [t.æ.ˈftːu] *PF* CZ. PRZ. *tkać*
täftxuyu: [tæ.ˈftːu.ju] *PF* RZ. *tkacz* (utworzone z **täftxu** *tkać* oraz **-yu** *przyrostek wykonawcy*)
tätxaw: [t.æ.ˈtːaw] *PF* CZ. NP. *wracać*
te: [tɛ] *JC* part. *używana z imionami*
tekre: [ˈtɛk.ɾɛ] *PF* N. *skull*
tel: [t.ɛl] *PF* CZ. PRZ. *otrzymywać, dostawać*
telem: [tɛ.ˈlɛm] *PF* RZ. *sznur*
tem: [t.ɛm] *PF* CZ. NP. *strzelać*
temrey: [tɛm.ˈɾɛj] *PF* RZ. *przetrawianie* (utworzone z **emrey** *przetrawić*)
teng: [tɛŋ] *PF* przym. *równy, taki sam*
tengfya: [ˈtɛŋ.fja] *PF* spój. *jak, tak jak, równie, tak samo* (złożenie **teng** *taki sam* i **fya'o** *sposób, droga*)

- tengkrr:** [tɛŋ.ˈkr̩] *PF* spój. *kiedy, podczas gdy* (złożenie **teng** *taki sam* i **krr** *czas*)
- teri-:** [tɛ.ˈri] *PF* przym. *o, dotyczący*
- terkup:** [ˈt.ɛɾ.k-up̩] *PF* CZ. NP. *umrzeć*
- teswoting:** [tɛ.ˈswo.t-iŋ] *PF* CZ. PRZ. *udzielić (ii)* (pochodzi od **ting** *dać*)
- tete:** [ˈtɛ.tɛ] *PF* przym. *tępy (o ostrzu)*
- tewng:** [tɛwŋ] *PF* RZ. *przepaska biodrowa*
- tewti:** [ˈtɛw.ti] *PF* WYKRZ. *ojej, wyrażenie pozytywnego zaskoczenia*
- teya:** [tɛ.ˈja] *PF* przym. *pełny*
- teya si:** [tɛ.ˈja ˈs-i] *PF* CZ. NP. *napełniać (rzecz napełniana w formie celownika)* (utworzone z **teya** *pełny*)
- teynga:** [ˈtɛjŋ.a] *PF* RZ. *odpowiedź, która* (skrótowiec **tí'eyng a**)
- teyngla:** [ˈtɛjŋ.la] *PF* RZ. *odpowiedź, która (forma ergatywu)* (skrótowiec **tí'eyng-il a**)
- teyngta:** [ˈtɛjŋ.ta] *PF* RZ. *odpowiedzi, która* (skrótowiec **tí'eyng-it a**)
- teyr:** [tɛjɾ] *PF* przym. *biały*
- teyrpin:** [ˈtɛjɾ.pin] *PF* RZ. *biel* (utworzone z **teyr** *biały*)
- tiam:** [ˈt.i.·am] *PF* VTR. *count*
- til:** [til] *PF* RZ. *staw*
- tinan:** [ˈti.nan] *PF* RZ. *wyczucie* (utworzone z **inan** *czuć*)
- tirea:** [ti.ˈrɛ.a] *PF* RZ. *duch, dusza*
- tireafya'o:** [ti.ˈrɛ.a.ɸja.ʔo] *PF* RZ. *ścieżka duchowa* (złożenie **tirea** *duch* i **fya'o** *sposób droga*)
- tireaioang:** [ti.ˈrɛ.a.i.o.aŋ] *PF* RZ. *zwierzę duchowe* (złożenie **tirea** *duch* i **ioang** *zwierzę*)
- tireapängkxo:** [ti.ˈrɛ.a.p.æŋ.k'·o] *PF* CZ. *obcować, przebywać* (złożenie **tirea** *duch* i **pängkxo** *rozmawiać, gadać*)
- tiretu:** [ti.ˈrɛ.tu] *PF* N. *shaman* (utworzone z **tirea** *spirit* oraz **tute** *person*)
- tí'al:** [ti.ˈʔal] *PF* N. *wastefulness* (utworzone z **'al** *waste*)
- tí'awm:** [ti.ˈʔawm] *PF* RZ. *obozowisko* (utworzone z **'awm** *obóz*)
- tí'awm si:** [ti.ˈʔawm ˈs-i] *PF* CZ. NP. *obozować* (utworzone z **'awm** *obóz*)
- tí'awpo:** [ti.ˈʔaw.po] *PF* N. *individuality (negative connotation), selfishness* (utworzone z **'awpo** *one individual*)
- tí'efu:** [ti.ˈʔɛ.fu] *PF* RZ. *odczucie* (utworzone z **'efu** *czuć*)
- tí'em:** [ti.ˈʔɛm] *PF* RZ. *kuchnia, sposób gotowania* (utworzone z **'em** *gotować*)
- tí'eylan:** [ti.ˈʔɛj.lan] *PF* RZ. *przyjaźń* (utworzone z **'eylan** *przyjaciel*)
- tí'eyng:** [ti.ˈʔɛjŋ] *PF* RZ. *odpowiedź, odzew* (utworzone z **'eyng** *odpowiadać*)
- tí'í'a:** [ti.ˈʔiʔ.a] *PF* RZ. *zakończenie, wiosek* (utworzone z **'í'a** *kończyć*)
- tí'í'avay:** [ti.ˈʔiʔ.a.vaɸ] *PF* PRZYSŁ. *aż do końca* (złożenie **'í'a** *kończyć* i **vay** *aż do*)
- tí'ipu:** [ti.ˈʔi.pu] *PF* RZ. *humor* (utworzone z **'ipu** *śmieszny*)
- tí'o':** [ti.ˈʔoʔ] *PF* RZ. *zabawa* (utworzone z **'o'** *ekscytujący*)
- tí'ong:** [ti.ˈʔoŋ] *PF* RZ. *kwitnienie, rozwój* (utworzone z **'ong** *rozwijać*)
- tí'ul:** [ti.ˈʔul] *PF* N. *increase*
- tíeyktan:** [ti.ˈɛjk.tan] *PF,JC* RZ. *przywództwo* (utworzone z **eyktan** *przywódca*)
- tífe'ul:** [ti.ˈfɛ.ʔul] *PF* RZ. *pogorszenie (w ogólnym lub abstrakcyjnym znaczeniu)* (utworzone z **fe'ul** *pogarszać się*)
- tífkeytok:** [ti.ˈfkej.tok̩] *PF* RZ. *stan, forma, sytuacja* (utworzone z **fkeytok** *istnieć*)
- tífłä:** [ti.ˈflæ] *PF* RZ. *sukces, powodzenie (w pojęciu ogólnym)* (utworzone z **flä** *powodzić się*)
- tífłrr:** [ti.ˈflɾ] *PF* RZ. *subtelność, delikatność* (utworzone z **flrr** *łagodny*)
- tífmetok:** [ti.ˈfmɛ.tok̩] *PF* RZ. *próba* (utworzone z **fmetok** *sprawdzać*)
- tífmi:** [ti.ˈfmi] *PF* RZ. *próba* (utworzone z **fmi** *próbować*)
- tífnu:** [ti.ˈfnu] *PF* RZ. *cisza* (utworzone z **fnu** *być cicho*)
- tífnunga':** [ti.ˈfnu.ŋaʔ] *PF* przym. *cichy* (utworzone z **fnu** *być cicho*) nl
- tíftrang:** [ti.ˈftaŋ] *PF* RZ. *przerwa, zwanie krtaniowe* (utworzone z **ftang** *zaprzestać*)
- tíftrang si:** [ti.ˈftaŋ s-i] *PF* CZ. NP. *zatrzymać* (utworzone z **tíftrang** *przerwa*)
- tífția:** [ti.fti'.a] *PF* RZ. *studia, nauka* (utworzone z **ftia** *studiować*)
- tífția kifkeyä:** [ti.fti'.a ki.ˈfkej.jæ] *PF* RZ. *nauki ścisłe, nauka o materialnym świecie* (złożenie **tífția** *nauka* i **kifkey** *świat*)
- tíftiatu:** [ti.fti'.a.tu] *PF* N. *researcher* (utworzone z **tífția** *study*)
- tíftiatu kifkeyä:** [ti.fti'.a.tu k̩.ˈfkej.jæ] *PF* N. *scientist* (złożenie **tíftiatu** *researcher* i **kifkey**)

- world*)
- tiftxavang:** [ti.'ft'a.vaŋ] *PF RZ.* *pasja* (utworzone z **ftxavang** *żarliwy*)
- tiftxey:** [ti.'ft'ej] *PF RZ.* *wybór* (utworzone z **ftxey** *wybierać*)
- tiftxuli'u:** [ti.ft'u.'li.ʔu] *PF RZ.* *przemawianie, wygłoszenie mowy* (utworzone z **ftxuli'u** *przemawiać*)
- tifyawintxu:** [ti.fja.wim.'t'u] *PF RZ.* *przewodnictwo* (utworzone z **fyawintxu** *przewodzić, przewodzić*)
- tifyeyn:** [ti.fjɛjn] *PF RZ.* *dojrzałość, dorosłość* (utworzone z **fyeyn** *dojrzały, dorosły*)
- tihawl:** [ti.'hawɫ] *PF RZ.* *przygotowania, plan* (utworzone z **hawl** *szykować*)
- tihawnu:** [ti.'haw.nu] *PF RZ.* *ochrona, zabezpieczenie* (utworzone z **hawnu** *chronić, osłaniać*)
- tihawnu si:** [ti.'haw.nu 's-i] *PF CZ. NP.* *chronić, osłaniać* (utworzone z **tihawnu** *ochrona*)
- tihipey:** [ti.'hi.pej] *PF N.* *hesitation* (utworzone z **hipey** *hesitate*)
- tihona:** [ti.'ho.na] *PF RZ.* *czar, powab* (utworzone z **hona** *czarujący*)
- tik'in:** [tik.'ʔim] *PF RZ.* *czas wolny* (utworzone z **'in** *być zajęty*)
- tikakpam:** [ti.kak.'pam] *PF N.* *deafness* (utworzone z **kakpam** *deaf*)
- tikakrel:** [ti.kak.'rɛɫ] *PF N.* *blindness* (utworzone z **kakrel** *blind*)
- tikan:** [ti.'kan] *PF RZ.* *cel, zamiar* (utworzone z **kan** *zamierzać*)
- tikangkem:** [ti.'kaŋ.kɛm] *PF RZ.* *praca* (utworzone z **kem** *czynność, dokonanie*)
- tikangkem si:** [ti.'kaŋ.kɛm 's-i] *PF CZ. NP.* *pracować* (utworzone z **tikangkem** *praca*)
- tikangkemvi:** [ti.'kaŋ.kɛm.vi] *PF RZ.* *zlecenie, zadanie, projekt* (utworzone z **tikangkem** *praca*)
- tikanu:** [ti.'ka.nu] *PF RZ.* *inteligencja* (utworzone z **kanu** *sprytny, inteligentny*)
- tikawng:** [ti.'kawŋ] *PF RZ.* *zło* (utworzone z **kawng** *niedobry, zły*)
- tikeftxo:** [ti.kɛ.'ft'o] *PF N.* *sadness* (utworzone z **keftxo** *unhappy*)
- tikeftxonga':** [ti.kɛ.'ft'o.ŋaʔ] *PF ADJ.* *sad* (utworzone z **keftxo** *unhappy*) *nfp.*
- tikelu:** [ti.'kɛ.lu] *PF N.* *lack* (utworzone z **ke** *not* oraz **lu** *be*)
- tikenong:** [ti.'kɛ.noŋ] *PF RZ.* *przykład* (utworzone z **kenong** *demonstrować, reprezentować*)
- tiketeng:** [ti.'kɛ.tɛŋ] *PF RZ.* *różnica* (złożenie **ke** *nie* i **teng** *taki sam*)
- tikin:** [ti.'kin] *PF RZ.* *potrzeba* (utworzone z **kin** *potrzebować*)
- tiktseri:** [tik.'tsɛ.ti] *PF N.* *unawareness, lack of notice* (utworzone z **tseri** *note, notice*)
- tikusar:** [ti.ku.'saɾ] *PF RZ.* *nauczanie, dydaktyka* (utworzone z **kar** *uczyć*)
- tikxey:** [ti.'k'ej] *PF RZ.* *niepoprawność, błąd* (utworzone z **kxeyey** *błąd*)
- tikxey si:** [ti.'k'ej 's-i] *PF CZ. NP.* *popęłnić błąd, namieszać* (utworzone z **tikxey** *niepoprawność*)
- tikxim:** [ti.'k'im] *PF N.* *commanding, ordering, assigning tasks* (utworzone z **kxim** *command, order, assign tasks*)
- tikxim si:** [ti.'k'im s-i] *PF VIN.* *be above someone in a heirarchy, be someone's superior* (utworzone z **tikxim** *commanding, ordering, assigning tasks*)
- tilam:** [ti.'lam] *PF RZ.* *wygląd* (utworzone z **lam** *wydać się*)
- tilang:** [ti.'laŋ] *PF N.* *exploration* (utworzone z **lang** *investigate, explore*)
- tilatem:** [ti.'la.tɛm] *PF N.* *change (abstract concept)* (utworzone z **latem** *change*)
- tilen:** [ti.'lɛn] *PF RZ.* *wydarzenie* (utworzone z **len** *zdarzyć się*)
- tilor:** [ti.'loɾ] *PF RZ.* *piękno* (utworzone z **lor** *piękny*)
- tim:** [tim] *PF PRZYM.* *niski*
- timal:** [ti.'maɫ] *PF RZ.* *wiarygodność, pewność, solidność* (utworzone z **mal** *godny zaufania*)
- time'em:** [ti.'mɛ.ʔɛm] *PF RZ.* *harmonia, równowaga (w pojęciu ogólnym)* (utworzone z **me'em** *harmonious*)
- timeyp:** [ti.'mɛjp] *PF RZ.* *ślabość* (utworzone z **meyp** *slaby*)
- timll'an:** [ti.ml.'ʔan] *PF RZ.* *zgoda, przyjęcie, akceptacja* (utworzone z **ml'an** *akceptować*)
- timok:** [ti.'mɔk] *PF RZ.* *sugerowanie* (utworzone z **mok** *sugerować*)
- timungwrr:** [ti.muŋ.'wɾ] *PF N.* *exception* (utworzone z **mungwrr** *except*)
- timungwrr si:** [ti.muŋ.'wɾ s-i] *PF VIN.* *make an exception* (utworzone z **timungwrr** *except*)

- tion)
- t̄imuntxa:** [ti.mun.'t'a] PF RZ. *związek, małżeństwo* (utworzone z **muntxa** *żonaty, zamężna*)
- t̄imweypey:** [tim.'wej.pɛj] PF RZ. *cierpliwość* (utworzone z **maweypey** *być cierpliwym*)
- t̄imwiä:** [tim.'wi.æ] PF RZ. *sprawiedliwość* (utworzone z **muiä** *sprawiedliwy*)
- t̄imyi:** ['tim.ji] PF RZ. *niski poziom* (złożenie **t̄im niski** i **yi** *poziom*)
- t̄in:** [tin] PF RZ. *zajmująca czynność* (utworzone z **'in** *być zajęty*)
- t̄inawri:** [ti.'naw.ri] PF N. *talent* (utworzone z **nawri** *talented*)
- t̄inew:** [ti.'nɛw] PF N. *desire* (utworzone z **new** *want*)
- t̄ing:** [t̄iŋ] PF CZ. prz. *dać*
- t̄ingay:** [ti.'ŋaj] PF RZ. *prawda* (utworzone z **ngay** *prawdziwy*)
- t̄ingäzik:** [ti.'ŋæ.zik'] PF RZ. *kłopot, problem* (utworzone z **ngäzik** *trudny*)
- t̄ing lawr:** [t̄iŋ lawr] PF CZ. np. *nucić, śpiewać bez słów* (utworzone z **lawr** *melodia*)
- t̄ing mikyun:** ['t̄iŋ 'mik.jun] PF CZ. np. *stuchać* (utworzone z **t̄ing** *dać* oraz **mikyun** *ucho*)
- t̄ing nari:** ['t̄iŋ 'na.ri] PF CZ. np. *patrzeć* (utworzone z **t̄ing** *dać* oraz **nari** *oko*)
- t̄ingong:** [ti.'ŋoŋ] PF RZ. *apatia, ospałość* (utworzone z **ngong** *leniwy*)
- t̄ingop:** [ti.'ŋop'] PF RZ. *stworzenie, akt stworzenia* (utworzone z **ngop** *tworzyć*)
- t̄ing tseng:** ['t̄iŋ 'tsɛŋ] PF CZ. np. *cofnąć się, ustąpić miejsca* (utworzone z **t̄ing** *dać* oraz **tseng** *ziemia*)
- t̄ing zekwä:** ['t̄iŋ 'zɛk.wæ] PF VIN. *touch (intentionally)* (utworzone z **t̄ing** *give* oraz **zekwä** *finger*)
- t̄ino:** [ti.'no] PF RZ. *skrupulatność, zwracanie uwagi na szczegóły*
- t̄inomum:** [ti.'no.mum] PF RZ. *ciekawość* (utworzone z **newomum** *być ciekawym*)
- t̄inui:** [ti.'nu.i] PF RZ. *rozczarowanie, niepowodzenie (pojęcie abstrakcyjne)* (utworzone z **nui** *zawieść, ponieść porażkę*)
- t̄invi:** ['tin.vi] PF N. *task, errand, step (in an instruction)*
- t̄invi si:** [tin.vi s-i] PF VIN. *perform a task, run an errand* (utworzone z **t̄invi** *task, errand*)
- t̄ioeykt̄ing:** [ti.'o.ɛjk.t̄iŋ] PF RZ. *wyjaśnienie* (utworzone z **«eyk»** *przyczyna*) (w mowie potocznej wymawiane [ti.'wejk.t̄iŋ])
- t̄iohakx:** [ti.o.'hak'] PF RZ. *głód* (utworzone z **ohakx** *głodny*)
- t̄iomum:** [ti.'o.mum] PF RZ. *wiedza* (utworzone z **omum** *wiedzieć*)
- t̄ipawm:** [ti.'pawm] PF RZ. *pytanie* (utworzone z **pawm** *pytać*)
- t̄ipähem:** [ti.'pæ.hɛm] PF RZ. *przybycie* (utworzone z **pähem** *przybywać*)
- t̄ipängkxo:** [ti.pæŋ.'k'o] PF RZ. *rozmowa, dyskusja* (utworzone z **pängkxo** *rozmawiać, gadać*)
- t̄ipängkxotsyip:** [ti.pæŋ.'k'o.t̄sjip'] PF RZ. *pogawędka, mała rozmowa* (utworzone z **t̄ipängkxo** *rozmowa*)
- t̄ipe'un:** [ti.'pɛ.'ʔun] PF RZ. *decyzja* (utworzone z **pe'un** *decydować*)
- t̄iprrte':** [ti.'pɾ.tɛʔ] PF RZ. *przyjemność* (utworzone z **prrrte'** *przyjemny*)
- t̄iralpeng:** [ti.ral.'pɛŋ] PF N. *translation, interpretation* (utworzone z **ral** *meaning* oraz **peng** *tell*)
- t̄iran:** [t̄i.r'an] PF CZ. np. *iść*
- t̄irawn:** [ti.'rawn] PF RZ. *wymiana* (utworzone z **rawn** *wymieniać*)
- t̄irengop:** [ti.'rɛ.ŋop'] PF RZ. *projektowanie (proces lub sztuka projektowania)* (utworzone z **rengop** *projektować*)
- t̄irey:** [ti.'rɛj] PF RZ. *życie* (utworzone z **rey** *żyć*)
- t̄irol:** [ti.'rol] PF RZ. *pieśń* (utworzone z **rol** *śpiewać*)
- t̄ironsrel:** [ti.'ron.sɾɛl] PF RZ. *wyobraźnia* (utworzone z **ronsrelngop** *wyobrażać*)
- t̄iska'a:** [ti.ska.'ʔa] PF RZ. *zniszczenie* (utworzone z **ska'a** *niszczyć*)
- t̄isla'tsu:** [ti.'slaʔ.t̄su] PF RZ. *opis* (utworzone z **sla'tsu** *opisywać*)
- t̄islan:** [ti.'slan] PF RZ. *wsparcie (emocjonalne, społeczne lub osobiste)* (utworzone z **slan** *wspierać*) t̄l
- t̄isnaytx:** [ti.'snajt'] PF RZ. *strata* (utworzone z **snaytx** *tracić*)
- t̄iso'ha:** [ti.'soʔ.ha] PF RZ. *zainteresowanie, zapal, entuzjizm* (utworzone z **so'ha** *emocjonować się*)
- t̄isom:** [ti.'som] PF RZ. *ciepło* (utworzone z **som** *gorący*)

- tisop:** [ti.'sop¹] *PF* RZ. *podróż* (utworzone z **sop** *podróżować*)
- tispe'e:** [ti.spe.'ʔɛ] *PF* RZ. *schwytywanie, pojammie* (utworzone z **spe'e** *schwytać*)
- tispxin:** [ti.'sp'in] *PF* RZ. *choroba, bycie chorym* (utworzone z **spxin** *chory*)
- tisraw:** [ti.'sraw] *PF* RZ. *ból* (utworzone z **sraw** *bolesny*)
- tisraw seyki:** [ti.'sraw sej.'k:i] *PF* CZ. PRZ. *ranić (kogoś lub coś)* (złożenie **tisraw** *ból* i **s«eyk»i** *sprawić (strona sprawcza)*)
- tisraw si:** [ti.'sraw 's:i] *PF* CZ. NP. *boleć* (utworzone z **tisraw** *ból*)
- tisrese'a:** [ti.'sre.se.'ʔa] *PF* RZ. *przepowiednia* (utworzone z **srese'a** *wieszczyć*)
- tisteftxaw:** [ti.stɛ.'ft'aw] *PF* N. *examination* (utworzone z **stefxaw** *examine*)
- tisti:** [ti.'sti] *PF* RZ. *gniew* (utworzone z **sti** *gniwać się*)
- tisung:** [ti.'sun] *Lance* RZ. *dodatek, postscriptum (P.S.)* (utworzone z **sung** *dodać*)
- tisyor:** [ti.'sjor] *PF* RZ. *odpoczynek* (utworzone z **syor** *odpoczywać*)
- titaron:** [ti.'ta.ron] *PF* RZ. *polowanie, łów, obława* (utworzone z **taron** *polować*)
- titerkup:** [ti.'tɛr.kup¹] *PF* RZ. *śmierć (pojęcie abstrakcyjne)* (utworzone z **terkup** *umrzeć*), „Śmierć jest nieunikniona.”
- titsan'ul:** [ti.'tsan.ʔul] *PF* RZ. *poprawa (w ogólnym lub abstrakcyjnym znaczeniu)* (utworzone z **tsan'ul** *polepszać się*)
- titseri:** [ti.'tse.ri] *PF* N. *awareness, notice* (utworzone z **tseri** *note, notice*)
- titslam:** [ti.'tslam] *PF* RZ. *rozumienie, inteligencja* (utworzone z **tslam** *rozumieć*)
- titstew:** [ti.'tstɛw] *PF* RZ. *odwaga*
- titstewnga':** [ti.'tstɛw.ŋaʔ] *PF* PRZYM. *zuchwały, odważny* (utworzone z **titstew** *odważny* NI (NP.: *zuchwały czyn*))
- titstunwi:** [ti.'tstun.wi] *PF* RZ. *uprzejmość* (utworzone z **tstunwi** *uprzejmy*)
- titsunslu:** [ti.'tsun.slu] *PF* RZ. *możliwość* (utworzone z **tsunslu** *mieć możliwość*)
- titsyär:** [ti.'tsjæɾ] *PF* RZ. *odmowa, odrzucenie* (utworzone z **tsyär** *odrzucać*)
- titusaron:** [ti.tu.'sa.ron] *PF* RZ. *myślistwo* (utworzone z **taron** *polować*)
- titxanew:** [ti.'t'a.nɛw] *PF* RZ. *chciwość* (utworzone z **txanew** *chciwy*)
- titxen:** [ti.'t'ɛn] *PF* RZ. *czyjność, stan przebudzenia* (utworzone z **txen** *przebudzony*)
- titxen si:** [ti.'t'ɛn s:i] *PF* CZ. NP. *budzić się* (utworzone z **titxen** *czujność*)
- titxula:** [ti.'t'u.la] *PF* RZ. *konstrukcja, budowla* (utworzone z **txula** *budować*)
- titxur:** [ti.'t'ur] *PF* RZ. *siła* (utworzone z **txur** *silny*)
- titxurnga':** [ti.'t'ur. ŋaʔ] *PF* ADJ. *powerful* (utworzone z **titxur** *strength, power*) nfp.
- tivawm:** [ti.'vawm] *PF* RZ. *ciemność* (utworzone z **vawm** *ciemny*)
- tiväng:** [ti.'væŋ] *PF* RZ. *pragnienie* (utworzone z **väng** *spragniony*)
- tive'ki:** [ti.vɛʔ.'ki] *PF* RZ. *nienawiść* (utworzone z **ve'ki** *nienawidzić*)
- tiwan:** [ti.'wan] *PF* RZ. *zamroczenie, zaciemnienie* (utworzone z **wan** *chować*)
- tiwäsul:** [ti.'wæ.sul] *PF* RZ. *rywalizacja, współzawodnictwo, konkurencja* (utworzone z **wäsul** *rywalizować*)
- tiwäte:** [ti.wæ.'tɛ] *PF* RZ. *klótnia, spór, sprzeczka, nieporozumienie* (utworzone z **wäte** *klócić się*)
- tiwew:** [ti.'wɛw] *PF* RZ. *zimno* (utworzone z **wew** *zimno*)
- tiwिंगay:** [ti.wi.'ŋaj] *PF* N. *proof, proving (abstract)* (utworzone z **wिंगay** *prove*)
- tiwusem:** [ti.wu.'sɛm] *PF* RZ. *walka* (utworzone z **wem** *walczyć*)
- tiyawm:** [ti.'jawm] *PF* RZ. *miłość* (utworzone z **yawm** *ukochany*)
- tiyawr:** [ti.'jawɾ] *PF* RZ. *poprawność* (utworzone z **eyawr** *poprawny*)
- tiyäkx:** [ti.'jæk¹] *PF* N. *lack of notice, snubbing* (utworzone z **yäkx** *not notice, ignore, snub*)
- tiyo':** [ti.'yoʔ¹] *PF* RZ. *doskonałość* (utworzone z **yo'** *być doskonałym*)
- tiyora':** [ti.jo'raʔ] *PF* RZ. *zwycięstwo, wygrana* (utworzone z **yora'** *wygrywać*)
- tiyusom:** [ti.ju.'som] *PF* RZ. *jedzenie (czynność jedzenia)* (utworzone z **yom** *jeść*)
- to:** [to] *PF* PART. *znacznik stopniowania niż* (zachowuje się jak przyim.)
- tok:** [t.ok¹] *PF* CZ. PRZ. *być (gdzieś), zajmować miejsce*
- tokx:** [tok¹] *PF* RZ. *ciało*
- tolel:** [to.'lɛl] *PF* WYKRZ. *Eureka! Mam! Rozumiem!* synonim: **tslolam**

toltem: [t·ol.'t·ɛm] *PF CZ.* prz. *strzelać*
tompa: [t·om.pa] *PF RZ.* *deszcz*
tompakel: [t·om.pa,keɫ] *PF N.* *drought* (utworzone z **tompa** *rain*)
tompameyp: [t·om.pa.'mɛjɸ] *PF RZ.* *mżawka* (utworzone z **tompa** *deszcz* oraz **meyp** *słaby*)
tomperwi: [t·om.pɛɾ.wi] *PF RZ.* *deszcz ze sniegiem* (utworzone z **tompa** *deszcz* oraz **herwi** *śnieg*)
tompiva: [t·om.pi.va] *PF RZ.* *kropla deszczu* (utworzone z **tompa** *deszcz* oraz **ilva** *kropla*)
tor: [toɾ] *PF* przym. *ostatni, ostateczny* (utworzone z **toruk** *ostatni cień*)
toruk makto: [t·o.rukʔ 'mak.to] *JC RZ.* *jeździec toruka* (złożenie **toruk** *leopteryks* i **makto** *jechać*)
trr: [tr̩] *PF RZ.* *dzień*
trr'awve: [tr̩.'ʔaw.vɛ] *PF RZ.* *niedziela* (złożenie **trr** *dzień* i **'awve** *pierwszy*)
trr'ong: [tr̩.'ʔoŋ] *PF RZ.* *brzask, jutrzienka* (złożenie **trr** *dzień* i **'ong** *rozwijać*)
trr'ongmaw: [tr̩.'ʔoŋ.maw] *PF RZ.* *blask po wschodzie słońca* (złożenie **trr'ong** *brzask* i **maw** *po*)
trram: [tr̩.'am] *PF* przysł. *wczoraj* (utworzone z **trr** *dzień* oraz **ham** *poprzedni*)
trray: [tr̩.'aj] *PF* przysł. *jutro* (utworzone z **trr** *dzień* oraz **hay** *następny*)
trrkive: [tr̩.'ki.vɛ] *PF RZ.* *sobota* (złożenie **trr** *dzień* i **kive** *sódmy*)
trrmrrve: [tr̩.'mr̩.vɛ] *PF RZ.* *czwartek* (złożenie **trr** *dzień* i **mrrve** *piąty*)
trrmuve: [tr̩.'mu.vɛ] *PF RZ.* *poniedziałek* (złożenie **trr** *dzień* i **muve** *drugi*)

Ts

tša'u: [t̩sa.'ʔu] *PF* zaim. wsk. *tamta (rzecz)* (złożenie **tša** *tamten* i **'u** *rzecz*)
tsafya: [t̩sa.'fja] *PF* przysł. *w tamten sposób* (złożenie **tša-** *tamten* i **fya'o** *ścieżka, droga*)
tša-hey: [t̩sa.'hej] *ZS* wykrz. *ostrzeżenie lub wyrażenie frustracji czy gniewu, kurwa!, do diabła!*
tšaheyl si: [t̩sa.'hejɫ 's-i] *PF CZ.* np. *wiązać się, ustanawiać więź* (utworzone z **tšaheylu** *więź*)

trrpeve: [tr̩.'pɛ.vɛ] *PF* pyt. *którego dnia* (utworzone od **trr** *dzień*, **-pe** przyrostek tworzący pytajnik oraz **-ve** przyrostek tworzący liczebniki porządkowe)
trrpuve: [tr̩.'pu.vɛ] *PF RZ.* *piątek* (złożenie **trr** *dzień* i **puve** *szósty*)
trrpxeyve: [tr̩.'p'ɛj.vɛ] *PF RZ.* *wtorek* (złożenie **trr** *dzień* i **pxeyve** *trzeci*)
trrtsivve: [tr̩.'tsi.vɛ] *PF RZ.* *środa* (złożenie **trr** *dzień* i **tsivve** *czwarty*)
trrtxon: [tr̩.'t'on] *PF RZ.* *dość* (złożenie **trr** *dzień* i **txon** *noc*)
tukru: [tuk.'ru] *PF RZ.* *włócznia*
tul: [t·ul] *PF CZ.* np. *biec*
tumpin: [t·um.pin] *PF RZ.* *czerwień, pomarańcz* (utworzone z **tun** *czerwony, pomarańczowy*)
tun: [tun] *PF* przym. *czerwony, pomarańczowy*
tung: [t·uŋ] *PF CZ.* *pozwalać*
tungzup: [t·uŋ.'z-up] *PF CZ.* prz. *upuszczać (ii)* (złożenie **tung** *pozwolić* i **zup** *spaść*)
tup: [tup] *PF* spój. *zamiast, raczej niż*
tupe: [t·u.pɛ] *PF* pyt. *kto* inna forma **pesu**
tut: [tut] *PF* part. *oznaczenie kontynuacji*
tuté: [tu.'tɛ] *PF RZ.* *kobieta* (utworzone z **tute** *osoba*)
tutan: [tu.'tan] *PF RZ.* *mężczyzna* (utworzone z **tute** *osoba*)
tute: [tu.'tɛ] *PF RZ.* *osoba*
tuteo: [tu.'tɛ.o] *PF* zaim. *ktoś* (utworzone z **tu-te** *osoba*)
tutsena: [tut.sɛ.na] *PF N.* *stretcher* (złożenie **tute** *person* i **sähena** *carrier*)
tuvom: [tu.'vom] *PF* adj. *greatest of all, exceedingly great*
tuvon: [t·u.v-on] *PF CZ.* *pochylić się*

tšaheylu: [t̩sa.'hej.lu] *JC,PF RZ.* *więź (połączenie neuralne)*
tsakem: [t̩sa.kɛm] or [t̩sa.'kɛm] *PF* zaim. wsk. *tamta (czynność)* (utworzone z **tša-** *tamten* oraz **kem** *czynność*)
tsakrr: [t̩sa.'kr̩] *PF* przysł. *wtedy, w tamtej chwili* (utworzone z **tša-** *tamten* oraz **krr** *czas*)
tsakrrvay: [t̩sa.'kr̩.vaj] *PF* przysł. *aż do tamtej chwili* (złożenie **tsakrr** *wtedy* i **vay** *aż do*)
tsal: [tsal] *PF* zaim. *tamta (rzecz)* (*ergatyw*)

- tsalsungay:** [tʰsal.su.ŋaj] *PF* przysł. *jednak, pomimo to*
- tsam:** [tʰsam] *PF* rz. *wojna*
- tsamopin:** [tʰsa.mo.pin] *PF* rz. *barwy wojenne* (złożenie **tsam** *wojna* i **opin** *kolor*)
- tsampongu:** [tʰsam.po.ŋu] *PF* rz. *oddział (jednostka wojskowa)* (złożenie **tsam** *wojna* i **pongu** *grupa*)
- tsamsä'o:** [tʰsam.sæ.ʔo] *PF* n. *weapon of war* (złożenie **tsam** *war* i **sä'o** *tool*)
- tsamsiyu:** [tʰsam.si.ju] *PF* rz. *wojownik* (utworzone z **tsam** *si* *prowadzić wojnę* oraz **-yu** *przyrostek wykonawcy*)
- tsan'ul:** [tʰsan.ʔul] *PF* cz. np. *polepszać się* (złożenie **siltan** *dobry* i **'ul** *zwiększać*)
- tsang:** [tʰsaŋ] *PF* rz. *przekłucie*
- tsankum:** [tʰsan(ŋ).kum] *PF* n. *advantage, benefit, upside, gain* (złożenie **tsan'ul** *improve, get better* i **kum** *result*)
- tsankumnga':** [tʰsan(ŋ).kum.ŋaʔ] *PF* adj. *advantageous* (utworzone z **tsankum** *advantage, benefit, upside, gain*)
- tsap'alute:** [tʰsap.ʔa.lu.tɛ] *PF* rz. *przeprasiny*
- tsap'alute si:** [tʰsap.ʔa.lu.tɛ 's-i] *PF* cz. np. *przepraszać* (utworzone z **tsap'alute** *przeprasiny*)
- tsapo:** [tʰsa.po] *PF* zaim. *tamten, tamta, tamto* (złożenie **tsa-** *tam* i **po** *on, ona, ono*)
- tsaria:** [tʰsa.ri.a] *PF* spój. *który* (*jeśli chodzi o tamtego, który*) (złożenie **tsa'u-ri** *tamten, tamta, tamto* (*jeśli chodzi o tamtego*) i **a** *który*)
- tsat:** [tʰsatʔ] *PF* zaim. *tamto*
- tsata:** [tʰsa.ta] *PF* zaim., spój. *którego* (złożenie **tsa'u-t** *tamtego* i **a** *który*)
- tsatseng:** [tʰsa.tʰsɛŋ] or [tʰsa.tʰsɛŋ] *PF* zaim. wsk., rz. *tam, w tamtym miejscu* (złożenie **tsa** *tamten* i **tseng** *miejsce*)
- tsatu:** [tʰsa.tu] *PF* zaim. wsk. *tamta osoba* (złożenie **tsa** *tamten* i **tute** *osoba*)
- tsaw:** [tʰsaw] *PF* zaim. wsk., zaim. *tamta* (*rzecz*)
- tsawa:** [tʰsa.wa] *PF* spój. *który* (złożenie **tsa'u** *tamten* i **a** *który*)
- tsawke:** [tʰsaw.kɛ] *PF* rz. *słońce*
- tsawl:** [tʰsawl] *PF* przym. *duży, wysoki* tl
- tsawlihi':** [tʰsawl.hiʔ] *PF* rz. *rozmiar, wielkość* (złożenie **tsawl** *duży* i **hi'** *mały*)
- tsawl slu:** [tʰsawl 'sl.u] *PF* cz. np. *rosnąć* (złożenie **tsawl** *duży* i **slu** *stawać się*)
- tsawlultxa:** [tʰsawl.ul.t'a] *PF* rz. *duże zebranie, zjazd* (złożenie **tsawl** *duży* i **ultxa** *spotkanie*)
- tsawsngem:** [tʰsaw.'sŋɛm] *PF* adj. *muscular* (utworzone z **tsawl** *big* oraz **tsngem** *muscle*)
- tsä':** [tʰsæʔ] *PF* cz. *tryskać*
- tse:** [tʰsɛ] *PF* part. *cóż* (*rozpoczęcie rozmowy*)
- tse'a:** [tʰsɛ.'ʔ.a] *PF* cz. prz. *widzieć* (*fizycznie*)
- tse'atswo:** [tʰsɛ.'ʔa.tʰswo] *PF* rz. *wzrok* (utworzone z **tse'a** *widzieć*)
- tseltsul:** [tʰsɛl.tʰsul] *PF* rz. *bystrze* (*rzadko traktowane jako policzalny*)
- tsenga:** [tʰsɛ.ŋa] *PF* spój. *gdzie, tam gdzie* (utworzone z **tseng** *miejsce*)
- tseng(e):** [tʰsɛŋ(ɛ)] *PF* rz. *miejsce*
- tsengo:** [tʰsɛ.ŋo] *PF* zaim. *gdzieś* (utworzone z **tseng** *miejsce*)
- tsengpe:** [tʰsɛŋ.pɛ] *PF* pyt. *gdzie* inna forma **peseng**
- tseo:** [tʰsɛ.o] *PF* rz. *sztuka*
- tseotu:** [tʰsɛ.o.tu] *PF* n. *artist* (*generic term*) (utworzone z **tseo** *art*)
- tseri:** [tʰsɛ.ɛ.f-i] *PF* vtr. *note, notice*
- tsewtx:** [tʰsɛwtʔ] *PF* przym. *brudny*
- tsim:** [tʰsim] *PF* rz. *źródło*
- tsin:** [tʰsin] *PF* n. *nail, claw*
- tsik:** [tʰsik] *PF* przysł. *nagle, bez ostrzeżenia*
- tsilpey:** [tʰsil.'pɛj] *PF* rz. *nadzieja* (*pojęcie abstrakcyjne*) (utworzone z **silpey** *nadzieja*)
- tsing:** [tʰsiŋ] *PF* licz. *cztery*
- tsisyi:** [tʰsi.sy.i] *PF* cz. np. *szeptać*
- tsive:** [tʰsi.vɛ] *PF* przym. *czwarty* (utworzone z **tsing** *cztery*)
- tskalep:** [tʰska.lɛpʔ] *PF* rz. *kusza*
- tsko:** [tʰsko] *PF* rz. *łuk* (*oręż*)
- tsko swizaw:** [tʰsko swi.'zaw] *PF* rz. *łuk i strzala* (złożenie **tsko** *łuk* i **swizaw** *strzala*)
- tskxaytsyip:** [tʰsk'aj.tʰsjipʔ] *PF* rz. *grad* (utworzone z **tskxepay** *lód*)
- tskxe:** [tʰsk'ɛ] *PF* rz. *skała, kamień*
- tskkekeng:** [tʰsk'ɛ.kɛŋ] *PF* rz. *szkolenie, ćwiczenie*
- tskkekeng si:** [tʰsk'ɛ.kɛŋ 's-i] *PF* cz. np. *ćwiczyć, trenować* (utworzone z **tskkekeng** *ćwiczenie*)
- tskxepay:** [tʰsk'ɛ.paj] *PF* rz. *lód* (utworzone z **tskxe** *kamień* oraz **pay** *woda*)
- tskxevi:** [tʰsk'ɛ.vi] *PF* n. *pebble, small stone polished smooth by natural forces* (utworzone z **tskxe** *rock, stone*)

- tslam:** [t̪sl̪.am] PF CZ. prz. rozumieć
- tsleng:** [t̪sl̪eŋ] PF przym. fałszywy
- tslolam:** [t̪slo.lam] PF wykrz. rozumiem, jasne (utworzone z **tslam** rozumieć oraz «ol» wrostek aspektu dokonanego)
- tsmi:** [t̪smi] PF n. nektar
- tsmisnrr:** [t̪smi.sn̪r] PF n. bladder lantern, nectar lantern (złożenie **tsmi** nektar i **nrr** głow)
- tsmim:** [t̪smim] PF RZ. ślad, trop (zwierzęcia lub człowieka)
- tsmuk:** [t̪smukʔ] PF RZ. rodzeństwo
- tsmukan:** [t̪smu.kan] PF RZ. brat (utworzone z **tsmuk** rodzeństwo)
- tsmuke:** [t̪smu.ke] PF RZ. siostra (utworzone z **tsmuk** rodzeństwo)
- tsmuktu:** [t̪smuk.tu] PF RZ. rodzeństwo (utworzone z **tsmuk** rodzeństwo)
- tsngal:** [t̪sŋal] PF RZ. kielich
- tsngan:** [t̪sŋan] PF RZ. mięso
- tsngawpay:** [t̪sŋaw.paj] PF RZ. łązy (złożenie **tsngawvik** płakać i **pay** woda)
- tsngawpayvi:** [t̪sŋaw.paj.vi] PF RZ. łąza (złożenie **tsngawvik** płakać i **pay+vi** woda z przyrostkiem określającym cząstkę)
- tsngawvik:** [t̪sŋ̪aw.v̪ikʔ] PF CZ. np. płakać, szlochać
- tsngem:** [t̪sŋ̪em] PF n. muscle
- tsni:** [t̪sni] PF spój. że (z orzeczeniem w trybie łączącym w zdaniu podrzędnym)
- tson:** [t̪son] PF n. obligation, duty, imposed requirement
- tsong:** [t̪soŋ] PF RZ. dolina
- tsongropx:** [t̪soŋ.ropʔ] PF RZ. nisza, wykop, dół (z widocznym dnem) (złożenie **tsong** dolina i **ropx** dziura)
- tsongtsyip:** [t̪soŋ.t̪sjipʔ] PF RZ. dołeczek (na policzku, twarzy) (utworzone z **tsong** dolina)
- tsonta:** [t̪son.ta] PF conj. to (with *kxim*) (utworzone z **tson** obligation, duty, imposed requirement) (contraction of *tsonit a*)
- tsopi:** [t̪so.pi] PF RZ. płuco
- tspang:** [t̪sp̪.aŋ] PF CZ. prz. zabijać
- tsranten:** [t̪sr̪.an.t̪en] PF CZ. np. liczyć się, być istotnym
- tsray:** [t̪sraj] PF RZ. osada
- tsre'i:** [t̪sr̪.ɛ.ʔ.i] PF CZ. prz. rzucać
- tsrul:** [t̪srul] PF RZ. gniazdo; zabezpieczony opszar będący schronieniem dla fauny Pandory
- tstal:** [t̪stal] PF RZ. nóż
- tstalsena:** [t̪stal.s̪e.na] PF n. knife sheath (złożenie **tstal** knife i **s̪ehena** carrier)
- tstew:** [t̪st̪ew] PF przym. odważny tl
- tstu:** [t̪stu] PF przym. zamknięty, osłonięty
- tstunwi:** [t̪st̪un.wi] PF przym. uprzejmy, troskliwy, taktowny
- tstu si:** [t̪st̪u 's̪.i] PF CZ. np. zamykać się (utworzone z **tstu** zamknięty)
- tstxo:** [t̪st̪'o] PF RZ. imię, nazwisko, nazwa
- tstxoli'u:** [t̪st̪'o.li.ʔu] PF RZ. rzeczownik (złożenie **tstxo** imię i **li'u** słowo)
- tsu'o:** [t̪su.ʔo] PF RZ. zdolność
- tsuksim:** [t̪suk.sim] PF RZ. broda, podbródek
- tsuktswa':** [t̪suk.'t̪swaʔ] PF przym. zapominalny (utworzone z **tswa'** zapomnieć)
- tsukyom:** [t̪suk.'jom] PF przym. jadalny (utworzone z **yom** jeść)
- tsulfä:** [t̪sul.'fæ] PF RZ. mistrzostwo
- tsulfä si:** [t̪sul.'fæ 's̪.i] PF CZ. np. opanować, wyćwiczyć (utworzone z **tsulfä** mistrzostwo)
- tsulfätu:** [t̪sul.'fæ.tu] PF RZ. mistrz, ekspert (utworzone z **tsulfä** mistrzostwo)
- tsulfätunay:** [t̪sul.fæ.tu.'naj] PF RZ. czeladnik (utworzone z **tsulfätu** mistrz)
- tsun:** [t̪s̪.un] PF CZ. np. mod. móc, być w stanie
- tsunslu:** [t̪s̪.un.sl̪.u] PF CZ. np. mieć możliwość, stawiać się możliwym (złożenie **tsun** móc, być w stanie i **slu** stawiać się)
- tsurokx:** [t̪s̪.u.'r̪.okʔ] PF CZ. np. odpoczywać
- tswa':** [t̪sw̪.aʔ] PF CZ. prz. zapomnieć
- tswayon:** [t̪sw̪.aj̪.on] PF CZ. np. lecieć
- tswin:** [t̪swin] PF RZ. warkocz
- tswintsyip:** [t̪swin.t̪sjipʔ] PF RZ. warkoczek (utworzone z **tswin** warkocz)
- tsyafe:** [t̪t̪s̪ja.fe] PF przym. łagodny, umiarkowany
- tsyal:** [t̪ts̪jal] PF RZ. skrzydło
- tsyär:** [t̪ts̪j̪.æ̪r] PF CZ. prz. odrzucać
- tsyey:** [t̪ts̪je̪j] PF n. snack, light meal
- tsyeym:** [t̪ts̪je̪jm] PF n. treasure; something rare and of great value
- tsyeytsyip:** [t̪ts̪je̪j.t̪sjipʔ] PF n. tiny bite (utworzone z **tsyey** snack, light meal)
- tsyil:** [t̪ts̪j̪.il] PF vtr. climb, scale (pulling entire body up)
- tsyjo:** [t̪ts̪jo] PF RZ. mąka
- tsyokx:** [t̪ts̪jokʔ] PF RZ. ręka
- tsyosyu:** [t̪ts̪jo.s̪ju] PF RZ. produkty mączne, żywność produkowana z mąki (złożenie **tsyjo** mąka i **syuve** żywność)

Tx

- txa'**: [t'aʔ] *PF* przym. *twardy*
- txal**: [t'al] *PF* rz. *plecy*
- txampay**: [t'am.paj] *PF* rz. *morze, ocean* (złożenie **txan** *duży* i **pay** *woda*)
- txampxi**: [t'am.p'i] *PF* rz. *większość, spora część* (utworzone z **txan** *duży*)
- txan**: [t'an] *PF* przym. *duży*
- txanatan**: [t'a.na.tan] *PF* przym. *jasny, oślepiający* (złożenie **txan** *duży* i **atan** *światło*)
- txanew**: [t'a.nɛw] *PF* przym. *chciwy* (złożenie **txan** *duży* i **new** *chcieć*)
- txanfwerwi**: [t'an.fwɛɾ.wi] *PF* rz. *zamieć, zadymka* (utworzone z **txan** *duży* oraz **hufwe+herwi** *wiatr+śnieg*)
- txankrr**: [t'aŋ.kɾ] *PF* przysł. *długo* (złożenie **txan** *duży* i **krr** *czas*)
- txanlal**: [t'an.lal] *PF* adj. *ancient, very old* (złożenie **txan** *much* i **lal** *old*)
- txanlokxe**: [t'an.lo.k'ɛ] *PF* n. *clan or tribal domain, country* (złożenie **txan**; **olo'** *great; tribe, clan* i **atlxke** *land*)
- txanro'a**: [t'an.r'o.ʔ.a] *PF* cz. np. *słynąć, być znanym* (złożenie **txan** *duży* i **ro'a** *imponować*)
- txantompa**: [t'an.'tom.pa] *PF* rz. *burza, ulewa* (złożenie **txan** *duży* i **tompa** *deszcz*)
- txantsan**: [t'an.'tsan] *PF* przym. *wspaniały*
- txantslusam**: [t'an.'tslu.sam] *PF* przym. *mądry* (złożenie **txan** *duży* i **tsl«us»am** *rozumiejący*)
- txantstew**: [t'an.'fstɛw] *PF* rz. *bohater* (złożenie **txan** *duży* i **tstew** *odważny*)
- txantur**: [t'an.tur] *PF* przym. *potężny* (złożenie **txan** *duży* i **txur** *silny*)
- txantxew**: [t'an.'t'ɛw] *PF* rz. *maksimum* (złożenie **txan** *duży* i **txew** *granica, koniec*)
- txantxewvay**: [t'an.'t'ɛw.vaj] *PF* przysł. *najbardziej, maksymalnie* (utworzone z **txantxew** *maksimum*)
- txanwawe**: [t'an.wa.'wɛ] *PF* przym. *subiektywnie istotny, osobisty* (złożenie **txan** *duży* i **wawe** *waga*)
- txanwetseng**: [t'an.'wɛ.'tsɛŋ] *PF* n. *personally significant or beloved place, heimat* (ger.) (utworzone z **txanwawe(a)** *personally meaningful, significant* oraz **tseng** *place*)
- txasom**: [t'a.som] *PF* przym. *bardzo gorący* (utworzone z **txan** *duży* oraz **som** *gorący*)
- txatx**: [t'at'] *PF* n. *bubble*
- txawew**: [t'a.wɛw] *PF* przym. *lodowaty* (utworzone z **txan** *duży* oraz **wew** *zimny*)
- txay**: [t'a.j] *PF* cz. np. *być poziomo, leżec płasko*
- txayo**: [t'a.jo] *PF* rz. *otwarty teren, równina, płaszczyzna*
- txärem**: [t'æ.rɛm] *PF* rz. *kość*
- txe'lan**: [t'ɛʔ.'lan] *PF* rz. *serce*
- txekxumpay**: [t'ɛ.'k'um.pa.j] *PF* n. *magma, lava* (utworzone z **txep** *fire* oraz **kxumpay** *viscous liquid*)
- txele**: [t'ɛ.lɛ] *PF* rz. *problem* (zagadnienie)
- txen**: [t'ɛn] *PF* przym. *przebudzony, czuwający*
- txep**: [t'ɛp'] *PF* rz. *ogień*
- txepiva**: [t'ɛ.pl.va] *PF* rz. *proch, popiół* (utworzone z **txep** *ogień* oraz **ilva** *drobina*)
- txepram**: [t'ɛp.'ram] *PF* n. *volcano* (złożenie **txep** *fire* i **ram** *mountain*)
- txeptseng**: [t'ɛp.'tsɛŋ] *PF* rz. *palenisko, miejsce ogniska* (złożenie **txep** *ogień* i **tseng** *miejsce*)
- txeptsyip**: [t'ɛp.'tsjip'] *PF* rz. *płatowiec* (utworzone z **txep** *ogień*)
- txepvi**: [t'ɛp.vi] *PF* rz. *iskra* (utworzone z **txep** *ogień*)
- txew**: [t'ɛw] *PF* rz. *krawędź, brzeg, granic, koniec*
- txewk**: [t'ɛwk'] *PF* rz. *pałka, maczuga*
- txewluke**: [t'ɛw.lu.kɛ] *PF* adj. *endless, boundless, without limit* (złożenie **txew** *limit, border* i **luke** *without*)
- txewm**: [t'ɛwm] *PF* przym. *straszny, przerażający*
- txewnga'**: [t'ɛw.ŋaʔ] *PF* przym. *ograniczony, skończony* (złożenie **txew** *granica, koniec* i **nga'** *zawierać*)
- txey**: [t'ɛj] *PF* cz. *zatrzymywać*
- txi**: [t'i] *PF* rz. *pośpiech, gwałt*
- txin**: [t'in] *PF* przym. *główny, podstawowy*
- txintin**: [t'in.tin] *PF* rz. *zawód, rola w społeczeństwie* (złożenie **txin** *główny* i **tin** *zajmująca czynność*)
- txim**: [t'im] *PF* rz. *dupa, tyłek*
- txing**: [t'ɪŋ] *PF* cz. prz. *opuszczać, porzucać*
- txo**: [t'o] *PF* spój. *jeżeli, jeśli*
- txoa**: [t'o.a] *PF* rz. *wybaczenie, przebaczenie*

txokefyaw: [tʰo.ke.fjaw] *PF* spój. *jeśli nie, inaczej, w przeciwnym razie* (pochodzi od **txo-ke-fya'o-aw** *jeśli nie sposób jeden*)

txon: [tʰon] *PF* rz. *noc*

txon'ong: [tʰon.'ʔoŋ] *PF, P_{TT}* rz. *zmierzch, zmrok* (złożenie **txon** *noc* i **'ong** *rozwijać*)

txon'ongmaw: [tʰon.'ʔoŋ.maw] *PF* rz. *półmrok, czas po zachodzie słońca* (złożenie **txon'ong** *zachód* i **maw** *po*)

txonam: [tʰo.'nam] *PF* przysł. *poprzedniej nocy* (utworzone z **txon** *noc* oraz **ham** *poprzedni*)

txonay: [tʰo.'naj] *PF* przysł. *jutrzejszej nocy* (utworzone z **txon** *noc* oraz **hay** *następny*)

txonkrr: [tʰon.kr̩] *PF* przysł. *nocą, w nocy* (złożenie **txon** *noc* i **krr** *czas*)

txopu: [tʰo.pu] *PF* rz. *strach*

txopu si: [tʰo.pu 's:i] *PF* cz. np. *bać się* (utworzone z **txopu** *strach*)

txukx: [tʰukʰ] *PF* przym. *głęboki*

txula: [tʰ.u.l.a] *PF* cz. prz. *budować*

txum: [tʰum] *PF* rz. *trucizna*

txumnga': [tʰum.ŋaʔ] *PF* przym. *trujący* (utworzone z **txum** *trucizna* oraz **nga'** *zawierać*)

txur: [tʰur] *PF* przym. *silny (fizycznie)*

txurtel: [tʰur.tel] *PF* rz. *lina* (złożenie **txur** *silny* i **telem** *sznur*)

U

ue': [·u.'ɛʔ] *PF* vtr., vin. *vomit, vomit up*

uk: [ukʰ] *PF* rz. *cień* (utworzone z **toruk** *ostatni cień*)

ukxo: [u.'k'o] *PF* przym. *suchy*

ulte: [ul.tɛ] *PF* spój. *i, a (łączenie zdań)*

ultxa: [ul.'t'a] *PF* rz. *spotkanie*

ultxarun: [ul.'t'a.r-un] *PF* cz. prz. *natknąć się, spotkać przypadkiem (ii)* (złożenie **ultxa** *spotkanie* i **run** *znajdować*)

ultxa si: [ul.'t'a 's:i] *PF* cz. np. *spotykać się celowo (używa hu z)* (utworzone z **ultxa** *spotkanie*)

ultxatu: [ul.'t'a.tu] *PF* rz. *uczestnik spotkania* (utworzone z **ultxa** *spotkanie*)

um: [um] *PF* przym. *swobodny, luźny*

unil: [u.nil] *JC* rz. *sen*

unil si: [u.nil s:i] *PF* vin. *dream* (utworzone z **unil** *dream*)

uniltirantokx: [u.nil.ti.'ran.tokʰ] *JC, PF* rz. *avatar, ciało chodzącego we śnie* (złożenie **uniltiranyu** *chodzący we śnie* i **tokx** *ciało*)

uniltirantokxolo': [u.nil.ti.'ran.tokʰ.o.loʔ] *PF* n. *clan, or group of avatars* (złożenie **uniltirantokx** *avatar, dreamwalker body* i **olo'** *clan*)

uniltiranyu: [u.nil.ti.'ran.ju] *PF* rz. *chodzący we śnie* (złożenie **unil** *sen* i **tiranyu** *piechur, chodzący*)

uniltsa: [u.nil.t̩s.a] *PF* vtr. *dream of, dream about* (utworzone z **unil** *dream* oraz **tse'a** *see*)

unyor: [un.'joʔ] *PF* przym. *o słotkim zapachu (rodzaj przyjemnego zapachu kwiatowego lub drewna; może odnosić się do niektórych przypraw używanych przez Na'vi)*

uo-: [u.o] *PF* przyim. *za*

uran: [u.ran] *PF* rz. *łódź*

utral: [ut.ral] *PF* rz. *drzewo*

utraltsyip: [ut.ral.t̩sjipʰ] *PF* rz. *krzew* (utworzone z **utral** *drzewo*)

utu: [u.tu] *PF* n. *forest canopy*

utumauti: [u.tu.ma.u.ti] *PF* n. *banana fruit* (złożenie **utu** *canopy* i **mauti** *fruit*) (lit. *canopy fruit*)

uvan: [u.'van] *PF* rz. *gra*

uvan letokx: [u.'van lɛ.'tokʰ] rz. *sport, ćwiczenia fizyczne* (złożenie **uvan** *gra* i **letokx** *cielesny, fizyczny*)

uvan si: [u.'van 's:i] *PF* cz. np. *grać (w grę)* (utworzone z **uvan** *gra*)

V

- var:** [v·ar] *PF* CZ. np. mod. kontynuować (czynność)
- vawm:** [vawm] *PF* przym. ciemny
- vawmpin:** [vawm.pin] *PF* RZ. ciemny kolor (utworzone z **vawm** ciemny)
- vawt:** [vawtʰ] *PF* adj. solid, not hollow
- vay-:** [vaj] *PF* przym. aż do, do
- vaykrr:** [vaj.ʰkʰ] *PF* spój. do, dopóki (złożenie **vay-** aż do i **krr** czas)
- vä':** [væʔ] *PF* przym. niemiły dla zmysłów, przykry
- väng:** [væŋ] *PF* przym. spragniony
- väpam:** [væ.pam] *PF* n. noise. ugly or unpleasant sound, screech (utworzone z **vä** unpleasant to the senses oraz **pam** sound)
- ve'ki:** [v·ɛʔ.ʰk·i] *PF* CZ. prz. nienawidzić
- ve'o:** [v·ɛʔ.o] *PF* RZ. porządek
- vefya:** [v·ɛ.fja] *PF* RZ. podejście, procedura, proces, algorytm (złożenie **ve'o** porządek i **fya'o** sposób, droga)
- velek:** [v·ɛ.l·ɛkʰ] *PF* CZ. np. poddać się, uznać się za pokonanego
- velke:** [v·ɛl.ke] *PF* przym. chaotyczny, nieuporządkowany, niezorganizowany (złożenie **ve'o** porządek i **luke** bez)
- venga':** [v·ɛ.ŋaʔ] *PF* przym. zorganizowany, uporządkowany (złożenie **ve'o** porządek i **nga'** zawierac)
- venu:** [v·ɛ.nu] *PF* RZ. stopa
- venzek:** [v·ɛn.zɛkʰ] *PF* RZ. palec u stopy (złożenie **venu** stopa i **zekwä** palec)
- vewng:** [v·ɛwŋ] *PF* CZ. prz. opiekować się
- vey:** [v·ɛj] *PF* RZ. mięso, produkty mięsne
- vezeyko:** [v·ɛ.zɛj.ʰko] *PF* CZ. prz. sprzątać, organizować (utworzone z **vezo** być uporządkowanym)
- vezo:** [v·ɛ.'z·o] *PF* CZ. np. być uporządkowanym, być dobrze zorganizowanym (złożenie **ve'o** porządek i **zo** być w dobrym stanie)
- vin:** [v·in] *PF* CZ. prz. prosić, żądać
- vingkap:** [v·in.j.k·apʰ] *PF* CZ. prz. przyjść do głowy, przyjść na myśl
- virä:** [v·i.'r·æ] *PF* CZ. rozprzestrzeniać się, mnożyć
- vitra:** [vit.'ra] *PF* RZ. dusza
- vll:** [v·l] *PF* CZ. np., CZ. prz. oznaczać, wskazywać na
- vol:** [vol] *PF* licz. osiem
- volve:** [v·ol.vɛ] *PF* przym. ósmy (utworzone z **vol** osiem)
- vospxi:** [vo.'sp'i] *PF* RZ. miesiąc (utworzone z **vosipxi** dwunasta część oraz **zisitä** roku)
- vospxiam:** [vo.sp'i.'am] *PF* RZ. poprzedni miesiąc (utworzone z **vospxi** miesiąc)
- vospxiay:** [vo.sp'i.'aj] *PF* RZ. przyszły miesiąc (utworzone z **vospxi** miesiąc)
- vrri:n:** [v·r̥.ɪ.·m] *PF* CZ. np. być zajęтым (w negatywnym znaczeniu), być zmęczonym i zawałonym daną czynnością (utworzone z **'in** być zajęтым)
- vrretp:** [v·r̥.tɛpʰ] *PF* RZ. demon
- vul:** [vul] *PF* RZ. gałąź (drzewa)
- vur:** [vur] *PF* RZ. opowieść, historia
- zurvi:** [vur.vi] *PF* RZ. zarys, streszczenie (utworzone z **vur** opowieść)

W

- walak:** [w·aləkʰ] *PF* przym. energiczny, aktywny
- wan:** [w·an] *PF* CZ. prz. chować
- wawe:** [wa.'wɛ] *PF* RZ. znaczenie, istotność, waga
- way:** [waj] *PF* RZ. pieśń (starożytna, ceremonialna)
- way a plltxe:** [waj a pl.t'ɛ] *PF* ZW. recytowany wiersz (deklamacja do melodii) (utworzone z **way** pieśń)
- way a rol:** [waj a rol] *PF* ZW. poezja śpiewana (utworzone z **way** pieśń)
- wayä ayli'u:** [waj.æ ajli.ʔu] *PF* ZW. wiersz lub słowa pieśni (utworzone z **way** pieśń)
- way si:** [waj 's:i] *PF* CZ. np. śpiewać (utworzone z **way** pieśń)
- waytelem:** [waj.tɛ.lɛm] *PF* n. song cord (złożenie **way** song i **telem** cord)
- wä+:** [wæ] *PF* przym. przeciw (np.: walczyć przeciw)
- wäsul:** [wæ.s·ul] *PF* CZ. np. rywalizować, współzawodniczyć

wäte: [wæ.'t.ɛ] *PF* cz. prz. *kłócić się, spierać się, kwestionować*
wätu: ['wæ.tu] *PF* rz. *przeciwnik* (utworzone z **wä-** *przeciw*)
wätx: [w.æt'] *PF* cz. prz. *być złym w czymś*
we'ay: ['wɛ.'ʔa.j] *PF* przym. *kwaśny*
wem: [w.ɛm] *PF* cz. np. *walczyć*
wempongu: ['wɛm.po.ŋu] *PF* rz. *brygada, klan wojowników, oddział* (złożenie **wem** *walczyć* i **pongu** *grupa*)
wew: [wɛw] *PF* przym. *zimny*
weyn: [w.ɛj.n] *PF* cz. *rysować, ilustrować*
win: [win] *PF* przym. *szybki*
win säpi: ['win sɛ.'p.i] *PF* cz. np. *spieszyć się* (złożenie **win** *szybki* i **s«äp»i** *robić* (*w stronie zwrotnej*))
win si: ['win 's.i] *PF* cz. np. *przyspieszać, czynić szybszym* (utworzone z **win** *szybki*)

Y

ya: [ja] *PF* rz. *powietrze*
yafkeyk: ['ja.fkɛjk'] *PF* rz. *pogoda* (utworzone z **fkeytok** *istnieć*)
yak: [jak'] *PF* n. *fork, branch, point of divergence*
yak si: [j.ək' s.i] *PF* vin. *diverge, change direction, go astray* (utworzone z **yak** *point of divergence*)
yaney: [ja.'nɛj] *PF* n. *canoe*
yapay: [ja.pa.j] *PF* rz. *mgła, para* (złożenie **ya** *powietrze* i **pay** *woda*)
yawne: [jaw.nɛ] *PF* przym. *ukochany*
yawnetu: [jaw.nɛ.tu] *PF* rz. *ukochany* (*osoba kochana*) (utworzone z **yawne** *ukochany*)
yawntu: [jawn.tu] *PF* rz. *ukochany* (*osoba kochana*) (utworzone z **yawne** *ukochany*)
yawnyewla: [jawn.'jɛw.la] *PF* rz. *złamane serce* (złożenie **yawne** *ukochany* i **yewla** *rozczarowanie*)
yawo: [ja.'w.ɔ] *PF* cz. np. *wystartować, wystrzelić* (złożenie **ya** *powietrze* i **wo** *sięgać*)
yayayr: [ja.'ja.jɛ] *PF* rz. *zakłopotanie, zmieszanie, niepewność*
yayayrngä': [ja.'ja.jɛ.ŋa.ʔ] *PF* przym. *kłopotliwy* (utworzone z **yayayr** *zakłopotanie*)
yayayrtsim: [ja.'ja.jɛ.ʔsim] *PF* rz. *powód zakłopotania, coś kłopotliwego* (złożenie **yayayr** *zakłopotanie* i **tsim** *źródło*)

wip: [wip'] *PF* przym. *stony*
wiya: ['wi.ja] *ZS* wykrz. *ostrzeżenie lub wyrażenie frustracji czy gniewu, cholera!*
wिंगay: [w.i.'ŋaj] *PF* vtr. *prove* (utworzone z **wintxu** *show* oraz **ngay** *true*)
wintxu: [w.in.'t'·u] *PF* cz. prz. *pokazywać*
wo: [w.ɔ] *PF* cz. prz. *sięgać* (*po coś*)
wok: [wok'] *PF* przym. *głośny*
wokau: [wok.'a.u] *JC,PF* n. *pendulum drum* (złożenie **wok** *loud* i **au** *drum*)
wotx: [wot'] *PF* rz. *całość, ogół*
wrrpa: ['wɾ.pa] *PF* rz. *zewnątrze, na zewnątrz*
wrrza'u: [wɾ.'z.a.ʔu] *PF* vin. *come out, emerge* (utworzone z **wrrpa** *outside* oraz **za'u** *come*)
wum: [wum] *PF* przysł. *około, zgrubnie*
wur: [wur] *PF* przym. *chłodny, zimny*
wutso: ['wu.ʔso] *PF* rz. *kolacja, obiad, serwowany posiłek*

yaymak: ['ja.j.mak'] *PF* przym. *niemądry, nie-douczony*
yayo: ['ja.jo] *PF* rz. *ptak* (złożenie **ya** *powietrze* i **ioang** *zwierzę*)
yayotsrul: [ja.jo.ʔsrul] *PF* rz. *ptasie gniazdo* (złożenie **yayo** *ptak* i **tsrul** *gniazdo*)
yäkx: [j.æk'] *PF* vtr. *not notice, ignore, snub*
yän: [j.æn] *PF* cz. prz. *zamykać, zapinać, przywiązywać*
ye: [jɛ] *PF* przym. *zaspokojony, zadowolony, usatysfakcjonowany*
ye'krr: [jɛ'.kɾ] *PF* przysł. *wcześniej* (utworzone z **ye'rìn** *wkrótce* oraz **krr** *czas*)
ye'rìn: [jɛ'.rɪm] *PF* przysł. *wkrótce*
yehakx: [jɛ.hak'] *PF* przym. *sycący* (utworzone z **ye** *zaspokojony* oraz **ohakx** *głodny*)
yem: [j.ɛm] *PF* cz. prz. *umieszczać, kłaść*
yemfpay: [jɛm.'fpa.j] *PF* rz. *zanurzenie, zatopienie* (złożenie **yem** *umieszczać* i **pay** *woda*)
yemfpay si: [jɛm.'fpa.j 's.i] *PF* cz. np. *nużać w cieczy* (utworzone z **yemfpay** *zanurzenie*)
yemstokx: [j.ɛm.stok'] *PF* cz. prz. *zakładać, ubierać* (złożenie **yem** *sìn* *umieszczać* i **tokx** *ciało*)
yengwal: [jɛŋ.'wal] *PF* n. *sorrow*
yeväng: [jɛ.væŋ] *PF* przym. *gaszacy pragnienie* (utworzone z **ye** *zaspokojony* oraz **väng** *spragniony*)

yewla: [jɛw.la] *PF* rz. *rozczarowanie, zawód*
yey: [jɛj] *PF* przym. *prosty*
yeyfya: [jɛj.fja] *PF* n. *straight line* (utworzone z **yey** *straight* oraz **fy'a'o** *path*)
yì: [ji] *PF* rz. *pułka, krawędź, poziom, stopień, szczebel* (Może być użyte jako metafora w odniesieniu do poziomu rzeczy skalowalnych - wszystko co może mieć poziomy lub stopnie, poziom wody, temperatury, talentu, gniewu, itp.)
yim: [j-im] *PF* cz. prz. *wiązać*
yll: [jɿ] *PF* przym. *wspólny*
ylltxep: [jɿ.t'ɛp] *PF* rz. *palenisko, miejsce ogniskowe* (złożenie **yll** *wspólny* i **txep** *ogień*)
yo: [jo] *PF* rz. *powierzchnia*
yo': [j-oɿ'] *PF* svin. *być doskonałym, nieskazitelnym*
yo'ko: [joʔ.ko] *PF* n. *circle* (utworzone z **yo'** *perfect* oraz **ko'on** *ring*)
yoa-: [jo.a] *PF* adp. *in exchange for*
yol: [jol] *PF* przym. *krótki* (o *czaise*)

Z

za'ärìp: [za.'ʔ.æ.rɿp] *PF* cz. prz. *ciągnąć* (utworzone z **'ärìp** *ruszać*)
za'u: [z.a.'ʔ.u] *PF* cz. np. *przychodzić*
zam: [zam] *PF* licz. *sześćdziesiąt cztery*
zamunge: [za.'m.u.ŋ.ɛ] *PF* cz. prz. *przynosić* (*coś*) (utworzone z **munge** *brać*)
zapxi: [za.'p'xi] *PF* rz. *przód* (utworzone z **hapxi** *część*)
zare': [za.'rɛʔ] *PF* rz. *czoło* (złożenie **zapxi** *przód* i **re'o** *głowa*)
zasrìn: [za.'sr-in] *PF* cz. prz. *pożyczać* (*od kogoś*) (utworzone z **srìn** *przenieść tymczasowo od jednej osoby do drugiej*)
zawng: [z-awŋ] *PF* cz. np. *krzyczeć*
zawprte': [z-aw.'pr.tɛʔ] *PF* vin. *be enjoyable* (utworzone z **za'u** *come* oraz **prte'** *pleasurable*)
zawr: [zawr] *PF* n. *animal call*
zäfi: [zæ.fi] *PF* przym. *zmieniony, zmodyfikowany, będący w nienaturalnym stanie*
zekwä: [zɛk.wæ] *PF* rz. *palec*
zel: [zɛl] *PF* adv. *then* (*counterfactual use*)
zene: [z-ɛ.n-ɛ] *PF* cz. np. mod. *musieć*
zenke: [z-ɛŋ.kɛ] *PF* cz. np. mod. *nie móc, nie wolno* (ii) (złożenie **zene** *musieć* i **ke** *nie*)

yom: [j-om] *PF* cz. prz. *jeść*
yomtìng: [jom.t-in] *PF* cz. np. *karmić* (z *dopełnieniem w formie celownika*) (ii) (złożenie **yom** *jeść* i **tìng** *dać*)
yomyo: [jom.jo] *PF* n. *plate, (for food)* (złożenie **yom** *eat* i **yo** *table, elevated utilitarian surface* (*colloquial form of fyanyo*))
yomyo lerik: [jom.yo lɛ.'rik] *PF* n. *leaf plate* (złożenie **yomyo** *plate (for food)* i **lerik** *leafy*)
yora': [j-o.'r.aʔ] *PF* cz. prz. *wygrać*
yora'tu: [jo.'raʔ.tu] *PF* rz. *zwycięzca* (utworzone z **yora'** *wygrywać*)
yrr: [jɿ] *PF* przym. *dziki, naturalny* (będący w *naturalnym, niezmienionym stanie*)
yrrap: [jɿ.ap] *PF* rz. *burza* (utworzone z **ya** *powietrze* oraz **hrrap** *niebezpieczeństwo*)
yuey: [ju.ɛj] *PF* przym. *piękny* (*piekno wewnętrzne*) tl
yune: [j-u.n-ɛ] *PF* cz. prz. *stuchać, nasłuchiwać*
yur: [j-ur] *PF* cz. prz. *myć*

zerok: [z-ɛ.r-ok] *PF* cz. *pamiętać*
zeswa: [zɛ.swa] *PF* rz. *trawa*
zeswavi: [zɛ.swa.vi] *PF* rz. *źdźbło* (utworzone z **zeswa** *trawa*)
zet: [z-ɛt] *PF* cz. prz. *okazywać uczucie*
zey: [zɛj] *PF* przym. *specjalny, wyjątkowy*
zeyko: [zɛj.'k-o] *PF* cz. prz. *leczyć, naprawiać* (utworzone z **zo** *być w dobrym stanie* oraz «**eyk**» *wrostek strony sprawczej*)
zir: [zir] *PF* rz. *tekstura, dotyk*
zìm: [z-im] *PF* cz. prz. *czuć* (*w sposób niezamierzony*)
zìma'uyu: [zi.'ma.'ʔu.ju] *PF* rz. *nowy, osoba świeżo przybyła*
zìmtswo: [zìm.tswɔ] *PF* rz. *dotyk* (*zmysł dotyku*) (utworzone z **zìm** *dotyk*)
zìsikrr: [zi.si.kɿ] *PF* rz. *pora roku* (utworzone z **zìsit** *rok* oraz **krr** *czas*)
zìsit: [zi.sit] *PF* rz. *rok*
zìsitay: [zi.sit.a.j] *PF* rz. *przyszły rok* (utworzone z **zìsit** *rok*)
zo: [z-o] *PF* cz. np. *być w dobrym stanie, być nienaruszonym, działać poprawnie lub w naturalny sposób*
zong: [z-oŋ] *PF* cz. *bronić, ratować*

zongtseng: [ʰzɔŋ.t͡sɛŋ] *PF RZ.* schronienie, azyl, bezpieczne miejsca (złożenie **zong** bronić, ratować i **tseng** miejsce)

zoplo: [zɔp.'lo] *PF RZ.* obraza, potwarz

zoslu: [ʰzɔ.sl.u] *PF CZ. NP.* goić się, dochodzić do siebie, ulegać poprawie (złożenie **zo** być w dobrym stanie i **slu** stawać się)

zum: [zum] *PF N.* object, thing (physical or tangible)

zun: [zun] *PF CONJ.* if (counterfactual use)

zup: [z.upʰ] *PF CZ. NP.* spaść

zusawkrr: [zu.'saw.kɾ] *PF RZ.* przyszłość (złożenie **z«us»a'u** przychodzący i **krr** czas)

A System liczbowy

Poniżej znajdują się tabele liczebników Na'vi, które traktowane są jako przymiotniki opisujące rzeczownik w formie l. pojedynczej, na przykład 'awa tute. Zwróć uwagę, że używany jest system ósemkowy, a nie dziesiętny. Podkreślenie oznacza pozycję akcentu. Cyfry 8 i 9 używane są dla swoich ziemskich odpowiedników w zastosowaniach takich jak numery telefonów. Nie odnoszą się do wartości 8 czy 9.

Należy zwrócić uwagę, że odnośnie otocznego Na'vi dr Frommer wprowadził zasadę zwaną „Koren Holpxayä” czyli „Regułą Liczebników”, która mówi: *odnośnie danego elementu ilość określana jest w zdaniu tylko raz*. Na przykład zdanie „Wy dwoje jesteście nauczycielami.” w Na'vi brzmi „Menga lu karyu.”, a zdanie „Oni są nauczycielami.” „Fo lu karyu.”.

Liczby w Na'vi: 0 – 39					
	0	1	2	3	4
0	kew	vol	<u>mevol</u>	<u>pxevol</u>	<u>tsivol</u>
1	'aw	<u>volaw</u>	<u>mevolaw</u>	<u>pxevolaw</u>	<u>tsivolaw</u>
2	<u>mune</u>	<u>vomun</u>	<u>mevomun</u>	<u>pxevomun</u>	<u>tsivomun</u>
3	<u>pxey</u>	<u>vopey</u>	<u>mevopey</u>	<u>pxevopey</u>	<u>tsivopey</u>
4	<u>tsing</u>	<u>vosing</u>	<u>mevosing</u>	<u>pxevosing</u>	<u>tsivosing</u>
5	mrr	<u>vomrr</u>	<u>mevomrr</u>	<u>pxevomrr</u>	<u>tsivomrr</u>
6	<u>pukap</u>	<u>vofu</u>	<u>mevofu</u>	<u>pxevofu</u>	<u>tsivofu</u>
7	<u>kinä</u>	<u>vohin</u>	<u>mevohin</u>	<u>pxevohin</u>	<u>tsivohin</u>

Liczby w Na'vi: 40 – 63				liczebniki porządkowe			
	5	6	7	Liczba + -ve			
0	<u>mrrvol</u>	<u>puvol</u>	<u>kivol</u>	0	-	8	<u>volve</u>
1	<u>mrrvolaw</u>	<u>puvolaw</u>	<u>kivolaw</u>	1	'awve	9	<u>volawve</u>
2	<u>mrrvomun</u>	<u>puvomun</u>	<u>kivomun</u>	2	<u>muve</u>	10	<u>vomuve</u>
3	<u>mrrvopey</u>	<u>puvopey</u>	<u>kivopey</u>	3	<u>pxeyve</u>	11	<u>vopeyve</u>
4	<u>mrrvosing</u>	<u>puvosing</u>	<u>kivosing</u>	4	<u>tsive</u>	12	<u>vosive</u>
5	<u>mrrvomrr</u>	<u>puvomrr</u>	<u>kivomrr</u>	5	<u>mrrve</u>	13	<u>vomrrve</u>
6	<u>mrrvofu</u>	<u>puvofu</u>	<u>kivofu</u>	6	<u>puve</u>	14	<u>vofuve</u>
7	<u>mrrvohin</u>	<u>puvohin</u>	<u>kivohin</u>	7	<u>kive</u>	15	<u>vohive</u>

Więcej o liczbach w Na'vi:						
	x1	Tworzenie liczb:	x8	x64	x512	x4096
1	'aw	-aw	vol	zam	<u>vozam</u>	<u>zazam</u>
2	<u>mune</u>	-mun	<u>mevol</u>	<u>mezam</u>	<u>mevozam</u>	<u>mezazam</u>
3	<u>pxey</u>	-pey	<u>pxevol</u>	<u>pxezam</u>	<u>pxevozam</u>	<u>pxezazam</u>
4	<u>tsing</u>	-sing	<u>tsivol</u>	<u>tsizam</u>	<u>tsivozam</u>	<u>tsizazam</u>
5	mrr	-mrr	<u>mrrvol</u>	<u>mrrzam</u>	<u>mrrvozam</u>	<u>mrrzazam</u>
6	<u>pukap</u>	-fu	<u>puvol</u>	<u>puzam</u>	<u>puvozam</u>	<u>puzazam</u>
7	<u>kinä</u>	-hin	<u>kivol</u>	<u>kizam</u>	<u>kivozam</u>	<u>kizazam</u>

Example Number

zamtsìvosìng	zam + tsìvo + sìng	64 + 4*8 + 4	100
--------------	--------------------	--------------	-----

Liczby NieNa'vi:			
8	'eyt	9	nayn

B Czas

Tutaj znajduje się lista wszystki pór dnia na Pandorze, oraz nazwy dla ziemskich dni tygodnia. Ponownie akcent zaznaczony jest przez podkreślenie.

Trrtxon	
trr'ong	świt
trr'ongmaw	po świcie
rewon	poranek
srekamtrr	przed południem
kxamtrr	południe
kxamtrrmaw	po południu
ha'ngir	wczesne popołudnie
kaym	późne popołudnie
sretón'ong	przed zmierzchem
txón'ong	zmierzch
txón'ongmaw	po zmierzchu
txon	noc
srekamtxon	przed północą
kxamtxon	północ
kxamtxomaw	po północy
txon	noc
sresrr'ong	przed świtem
trr'ong	świt

Dni ziemskiego tygodnia	
niedziela	trr'awve
poniedziałek	trrmuve
wtorek	trrpexeyve
środa	trrtsive
czwartek	trrmrrve
piątek	trrpuve
sobota	trrkive

C Zapożyczenia:

'Inglišì: [ˈʔɪŋ.lɪ.sɪ] *PF* rz. język angielski (Zapożyczone z ang. *English*)

'Rta: [ˈʔɪ.ta] *PF, Prr* rz. wł. *Ziemia* (Zapożyczone z ang. *Earth*)

Europa: [ɛ.u.'ro.pa] *PF* rz. wł. *Europa* (Zapożyczone z grecki *Europe*)

ewro: [ˈɛw.ro] *PF* n. *euro* (Zapożyczone z Eng. *euro*)

hametsì: [ha.mɛ.ʔsɪ] *PF* n. *leavened bread* (Zapożyczone z Hebreu *chametz*)

Jakesully: [ʒɛjk'su:li] *M* rz. *kretyn, Toruk Maktoy* (Zapożyczone z ang. *Jake Sully*) (w warunkach normalnych niespełniające zasad fonetycznych Na'vi)

kunsìp: [ˈkun.sɪp] *PF* rz. *śmigłowiec szturmowy* (Zapożyczone z ang. *gunship*)

li'upuk: [ˈli.ʔu.puk] *PF* n. *dictionary* (Zapożyczone z Na'vi / Eng. *word book*)

LosÄntsyelesì: [los.'antʂje.lɛ.sɪ] *PF* pn. *Los Angeles* (Zapożyczone z Eng. *Los Angeles*)

matsa: [ma.ʔsa] *PF* n. *matsa, crackers* (Zapożyczone z Hebreu *matsa*)

nìFranse: [ni.'fran.sɛ] *PF* przysł. *po francusku* (Zapożyczone z ang. *Français*)

nìToitsye: [ni.'to.i.tsje] *PF* przysł. *po niemiecku* (Zapożyczone z niem. *Deutsche*)

nìTsyungwen: [ni.'ʂjuŋ.wɛn] *PF* adv. *Zhongwen* (Zapożyczone z Mandarin Chinese *Zhongwen*)

Pari: [pa.ri] *PF* rz. wł. *Paryż* (Zapożyczone z fr. *Paris*)

- paynäpll:** [ˈpaj.næ.p] *PF* n. *pineapple* (Zapóżyczzone z Eng. *pineapple*)
- päsketpol:** [pæ.skɛt.pol] *PF* rz. *koszykówka* (Zapóżyczzone z ang. *basketball*)
- pätsi:** [ˈpæ.tsi] *PF* rz. *odznaka, symbol* (Zapóżyczzone z ang. *badge*)
- pìlok:** [pi.ˈlok] *PF* rz. *blog* (Zapóżyczzone z ang. *blog*)
- postì:** [ˈpo.sti] *PF* rz. *post* (na forum/blogu) (Zapóżyczzone z ang. *post*)
- puk:** [puk] *PF* rz. *książka* (Zapóżyczzone z ang. *book*)
- puktsyìp:** [ˈpuk.tsiˈp] *PF* rz. *broszura, książeczka* (utworzone z **puk** *książka*)
- pxir:** [pˈir] *PF* rz. *piwo* (Zapóżyczzone z niem. *bier*)
- skxaypxe:** [ˈskˈaj.pˈɛ] *PF* rz. *Skype* (Zapóżyczzone z English *Skype*)
- Sweriye:** [swɛrijɛ] *PF* rz. wł. *Szwecja* (Zapóżyczzone z Swedish *Sverige*)
- tawsìp:** [ˈtaw.sip] *PF* rz. *statek powietrzny* (Zapóżyczzone z ang. *ship*)
- tìreyn:** [+ti.ˈrejn] *PF* n. *train* (Zapóżyczzone z Eng. *train*)
- Toitslan:** [ˈto.i.tslan] *PF* rz. wł. *Niemcy* (Zapóżyczzone z niem. *Deutschland*)
- Toitsye:** [ˈto.i.tsiɛ] *PF* przym. *język niemiecki* (Zapóżyczzone z niem. *Deutsch*)
- toktor:** [ˈtok.tor] *PF* rz. *doktor* (Zapóżyczzone z ang. *doctor*)
- tsyänel:** [ˈtsjæ.nɛl] *PF* rz. *kanal telewizyjny* (Zapóżyczzone z ang. *channel*)
- tsyiràfi:** [ˈtsji.ræ.fi] *PF* rz. *żyrafa* (Zapóżyczzone z ang. *giraffe*)
- tsyoklit:** [ˈtsjok.lit] *PF* n. *chocolate* (Zapóżyczzone z Eng. *chocolate*)
- txolar:** [ˈtˈo.lar] *PF* n. *dollar* (Zapóżyczzone z Eng. *dollar*)
- wep:** [wɛp] *LN* n. *web* (as in *world wide web, www*) (Zapóżyczzone z Eng. *web*)
- weptseng:** [ˈwɛp.tseŋ] *LN* n. *website* (Zapóżyczzone z Eng. / Na'vi *web place*)
- wou:** [ˈw.o.u] *PF* cz. np. *być wspaniałym, fascynującym* (*posp.*) (Zapóżyczzone z ang. *whoa*)
- Yeysu:** [jɛj.su] *PF* rz. wł. *Jezus* (Zapóżyczzone z wł. *Jesu*)
- Yuesey:** [ju.ɛ.sɛj] *PF* rz. wł. *USA* (Zapóżyczzone z ang. *U.S.A.*)

D Nazwy własne w Na'vi:

- Akwey:** [ak.'wɛj] *JC* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Amhul:** [am.'hul] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Anurai:** [ʼa.nu.ra.i] *G* rz. wł. *nazwa klanu*
- Ateyitan:** [a.tej.i.tan] *JC* rz. wł. *syn Ateyo* (utworzone z **Ateyo** imię męskie oraz **'itan** syn)
- Ateyo:** [a.'tɛ.jo] *JC* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- ayRam aLusing:** [aj.'ram a.lu.'sɪŋ] *PF* prop.n. *the Floating Mountains* (złożenie **ram** mountain i **ling** hover)
- ayVitrayä Ramunong:** [aj.vit.'ra.jæ ra.'mu.noŋ] *JC* rz. wł. *Studnia Dusz* (złożenie **vitra** dusza i **ramunong** studnia)
- Änsit:** [ʼæn.sitʰ] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Entu:** [ʼɛn.tu] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Eytukan:** [ʼɛj.tu.kan] *JC* rz. wł. *przywódcą klanu Omatikaya*
- Eywa:** [ʼɛj.wa] *JC* rz. wł. *Gaja* (utworzone od praindoeuropejskiego *aiw) *RL*
- Eywa'eveng:** [ʼɛj.wa.'ʔɛ.veŋ] *JC,PF* rz. wł. *Pandora* (wymowa nieoficjalna [ʼɛj.'wɛ.veŋ]) (złożenie **Eywa** Gaja i **'eveng** dziecko)
- Iknimaya:** [ʼik.ni.'ma.ja] *JC* rz. wł. *Schody do nieba, rytuał przejścia dla młodych Na'vi*
- İstaw:** [i.'staw] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Kamun:** [ʼka.mun] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi* (zdrobnienie **Kamtsyip**)
- Kekunan:** [ʼkɛ.ku.nan] *G* prop.n. *Na'vi Clan name*
- Kelutral:** [ʼkɛl.ut.'fal] *PF* rz. wł. *Drzewo Domo* (złożenie **kelku** dom i **utral** drzewo)
- L:** [li.'ʔo.na] *G* rz. wł. *nazwa klanu*
- Lo'akur:** [lo.'ʔa.'kur] *PF,CdS* prop.n. *Toruk Makto Amulet* (złożenie **lo'a** totem i **kur** hang)
- Loak:** [ʼlo.akʰ] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Metkayina:** [mɛt.kɑ.'ji.na] *JC,PF* prop.n. *Reef People Clan*
- Mo'ara:** [mo.'ʔa.ra] *PF* prop.n. *a valley on Pandora*
- Mo'at:** [ʼmo.'ʔatʰ] *JC* rz. wł. *tsahik klanu Omatikaya* wymawiane również jako **Moat**
- Mo'at'ite:** [mo.'ʔat.'ʔi.tɛ] *JC* rz. wł. *córka Mo'at* (utworzone z **Mo'at** kobieta oraz **'ite** córka)
- Na'vi:** [ʼnaʔ.ʔvi] *PF* rz. wł. *Lud, rdzenni mieszkańcy Pandory*
- Naranawm:** [naʔ.a.'nawm] *PF,JC* prop.n. *Polypheumus* (utworzone z **nari** eye oraz **anawm** great; lit. great eye)
- Nawmtoruktek:** [nawm.'to.ruk.tɛkʰ] *PF,CdS* prop.n. *Toruk Makto Totem* (złożenie **nawm**
- Toruk** great **Toruk** i **tekre** skull)
- Newey:** [nɛ.'wɛj] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Neytiri:** [nej.ti.ri] *JC* rz. wł. *członkini klanu Omatikaya*
- Ninat:** [ni.natʰ] *JC* rz. wł. *śpiewaczka w klanie Omatikaya*
- Omatikaya:** [o.ma.ti.'ka.ja] *JC* rz. wł. *Klan Niebieskiego Fletu*
- Otranyu:** [ot.'ran.ju] *JC* rz. wł. *imię*
- Peyral:** [pej.'ral] *PF* rz. wł. *członkini klanu Omatikaya*
- Ralu:** [ʼra.lu] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Rini:** [ʼri.ni] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Rongloa:** [ʼroŋ.lo.a] *JC* rz. wł. *nazwa klanu*
- Seze:** [ʼsɛ.zɛ] *ZS* rz. wł. *Zmora Neytiri*
- Silwanin:** [sil.wa.nin] *JC* rz. wł. *siostra Neytiri*
- Sorewn:** [so.'rɛwn] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Swotulu:** [ʼswo.tu.lu] *PF* rz. wł. *święta rzeka* (utworzone z **swotu** święte miejsce)
- Tawkami:** [taw.'ka.mi] *G* rz. wł. *nazwa klanu* (złożenie **taw** niebo i **kame** widzieć)
- Tawtute:** [ʼtaw.tu.tɛ] *PF* rz. wł. *Człowiek nieba, człowiek* (złożenie **taw** niebo i **tute** osoba)
- Tipani:** [ʼti.pa.ni] *G* prop.n. *Na'vi Clan name*
- Tonowari:** [to.no.'wa.ri] *JC,PF* prop.n. *male Na'vi of the Metkayina Clan*
- Tsahik:** [ʼtsɑ.hɪkʰ] *JC* rz. wł. *matriarchini, tłumaczka woli Eywy*
- Tsenu:** [ʼtsɛ.nu] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Tskaha:** [ʼtska.hɑ] *JC* rz. wł. *plemię lub klan*
- Tsu'tey:** [tsuʔ.'tɛj] *JC* rz. wł. *członek klanu Omatikaya*
- Tsumongwi:** [ʼtsu.moŋ.wi] *JC* rz. wł. *pierwotna nazwa klanu Omatikaya*
- Tuke:** [ʼtu.kɛ] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Txärpawk:** [ʼtʰæʔ.pawkʰ] *PF,CdS* prop.n. *Palulan Bone Horn* (złożenie **txärem** bone i **pawk** horn, wind instrument)
- Txewi:** [ʼtʰɛ.wi] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Txilte:** [ʼtʰil.tɛ] *PF* rz. wł. *kobieta Na'vi*
- Uniltaron:** [u.nil.'ta.ron] *PF* rz. wł. *Polowanie we Śnie* (złożenie **unil** sen i **taron** polować)
- Utral Aymokriyä:** [ʼut.ral aj.'mɔk.ri.jæ] *JC,PF* rz. wł. *Drzewo Głosów* (złożenie **utral** drzewo i **mokri** głos)(od **utraya** mokri)
- Va'ru:** [ʼvaʔ.ru] *PF* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Vitraul:** [vit.'ra.ut.ral] *PF* rz. wł. *Drzewo Dusz* (złożenie **vitra** dusza i **utral** drzewo)

E Flora i fauna

FLORA

- 'ampirikx:** ['ʔam.pi.rikʰ] *PF* n. leaf pitcher plant (złożenie **'ampi** touch i **rikx** move)
- 'ä'o:** ['ʔæ.ʔo] *PF* n. pitcher plant
- 'ele'wll:** ['ʔe.lɛʔ.wl] *PF* n. thorny paw, cactus (utworzone z **'ewll** plant)
- aniheyu:** [a.ni.'hɛ.ju] *PF* n. fibonacci, blue spiral plant (złożenie **ean** blue i **'iheyu** spiral)
- apxangrr:** [a.'p'a.ŋʀ] *PF* rz. drzewo delta (złożenie **apxa** duży i **ngrr** korzeń)
- atokirina':** [a.to.ki.'ri.naʔ] *JC* rz. nasiona *Drzewa Dusz*
- awaiei:** [a.wa.i.'ɛ.i] *PF* rz. Rajska wiedźma
- eanean:** ['ɛ.an.'ɛ.an] *PF* n. cheadle, herbaceous plant (pochodzi od **ean** blue)
- eyaye:** [ɛ.'ja.jɛ] *PF* rz. *bellicum pennatum*, pióropusznik
- fkxakewll:** ['fk'a.kɛ.wl] *PF* n. itch plant (złożenie **fkxake** itch i **'ewll** plant)
- flefle:** ['flɛ.flɛ] *PF* n. *Sol's delight*, magnetotrophic plant
- fngapsutxwll:** ['fŋap.sut'.wl] *PF* rz. *pennanemonoid ciliare*, *anemonid* (złożenie **fngap** metal i **sutx** śledzić)
- fwäkiwll:** ['fwæ.ki.wl] *PF* n. mantis orchid (złożenie **fwäki** mantis i **'ewll** plant)
- hìrumwll:** [hi.'rum.wl] *PF* n. puffer plant
- klpxiwll:** [kl.'p'i.wl] *PF* n. lionberry (złożenie **klkte** ground i **pxiwll** sharp plant)
- kxaylte:** ['k'a.jl.tɛ] *PF* rz. *cillaphant* (utworzone z **kxayl** high)
- loreyu:** [lo.'rɛ.ju] *PF* rz. *helicoradian*, piękna spirala (złożenie **lor** piękny i **'iheyu** spirala)
- mìnyu:** ['mim.ju] *PF* n. turner, twisted lily (utworzone z **mìn** turn)
- mulpxar:** [mul.'p'ar] *PF* n. roosterhead plant
- pa'liwll:** ['paʔ.li.wl] *PF* n. direhorse pitcher plant (złożenie **pa'li** direhorse i **'ewll** plant)
- pamtseowll:** ['pam.tɛɛ.o.wl] *PF* rz. *felinafolia ferruginea*, kocie ucho (złożenie **pamtseo** muzyka i **'ewll** roślina)
- paywll:** ['paj.wl] *PF* rz. *aloeparilus succulentus*, *dapofet* (złożenie **pay** woda i **'ewll** roślina)
- penghrrap:** [pɛŋ.'hr.apʰ] *PF* rz. *lucinaria fibrata*, binarny promyk (złożenie **peng** mówić i **hrrap** niebezpieczeństwo)
- pxayzekwä:** [p'aj.'zɛk.wæ] *PF* n. spiny whips (złożenie **pxay** many i **zekwä** finger)
- pxiut:** ['p'i.utʰ] *PF* rz. *saltcellar gracilis*, palma ostrolistna (złożenie **pxi** ostry i **utral** drzewo)
- pxiwll:** ['p'i.wl] *PF* n. hermit bud plant (złożenie **pxi** sharp i **'ewll** plant)
- pxorna':** ['p'or.naʔ] *PF* rz. *croquembouche columnare*, *episoth* (złożenie **pxor** eksplodować i **rina'** nasiono)
- pxorna'lor:** ['p'or.naʔ.'lor] *PF* n. *sari*, beautiful exploding seed plant (złożenie **pxorna'** exploding seed i **lor** beautiful)
- rawp:** [rawpʰ] *PF* n. bladder polyp
- rumut:** ['rum.utʰ] *PF* rz. *obesus rotundus*, drzewo purchawa (złożenie **rum** piłka i **utral** drzewo)
- seze:** ['sɛ.zɛ] *PF,ZS* rz. niebieski kwiat
- smaoe:** [sma.'o.ɛ] *PF* n. *phalanxia*, heavily thorned plant
- sngukx:** [sŋukʰ] *PF* rz. larwowa roślina
- somtilor:** ['som.ti.lor] *PF* rz. *capsilatium virgatum*, lód na patyku (złożenie **som** gorący i **tilor** piękno)
- syeptute:** ['sjɛp.tu.tɛ] *PF* rz. łapiący w sidła (złożenie **syep** łapać i **tute** osoba)
- tautral:** ['ta.ut.ral] *PF* rz. *saltarus pendulus*, palma fasolowa (złożenie **taw** niebo i **utral** drzewo)
- tawtsngal:** ['taw.tɕŋal] *PF* rz. *panopyra*, niebiański kielich (złożenie **taw** niebo i **tsngal** kielich)
- tihawnuwll:** [ti.'haw.nu.wl] *PF* n. *spartan*, protection plant (złożenie **tihawnu** protection i **'ewll** plant)
- tompawll:** ['tom.pa.wl] *PF* n. *geode*, rain plant (złożenie **tompa** rain i **'ewll** plant)
- torukspxam:** ['to.ruk.sp'am] *PF* rz. *fungimonium giganteum*, *oktofungus* (złożenie **toruk** leonopteryks wielki i **spxam** grzyb)
- tsawlapxangrr:** ['tsawl.a.p'a.ŋʀ] *PF* rz. *magellum deltidis*, drzewo unidelta (złożenie **tsawl** duży i **ngrr** korzeń)(w skrócie **tsawlapx**)
- tstxa'a:** ['tst'a.ʔa] *PF* n. *canalyd*
- tsyorina'wll:** [tsjo.ri.'naʔ.wl] *PF* rz. *pseudocycas altissima*, *sagowiec* (złożenie **rina'** na-

siono i **'ewll** *roślina*)
txll'u: [t'ɿ.ɿu] *PF* rz. *flaska ascendens, tykwa nar-gilowata*
txumpaywll: [t'um.pa.j.wɿ] *PF* rz. *scorpiflo-ra maxima, oset skorpionowy* (złożenie **txum** *trucizna* i **paywll** *dapofet*)
txumtsä'wll: [t'um.'tsæʔ.wɿ] *PF* rz. *flaska reclina-ta, niecierpek gniewny* (złożenie **tsä'** *tryskać* i **'ewll** *roślina*)
väfewll: [væ.fæ.wɿ] *PF* n. *Centipede, bad-smell plant* (złożenie **vä'** *unpleasant* i **fahew** *smell*)

FAUNA

'angtsik: [ʔaŋ.'tsik] *PF* rz. *Mtotogłów*
eltungawng: [ɛl.tu.ŋawŋ] *PF* rz. *robak mózgu* (złożenie **eltu** *mózg* i **ngawng** *robak*)
fkio: [fki.o] *PF* rz. *tetrapteron*
fpxafaw: [fp'a.faw] *PF* rz. *meduza*
fwampop: [fwam.pop] *PF* n. *tapirus*
fwäkì: [fwæ.kì] *PF* rz. *modliszka*
ikran: [ik.ran] *JC* rz. *zmora*
ikranay: [ik.ra.'na.j] *JC/PF* rz. *zmora leśna*
kali'weya: [ka.liʔ.we.ja] *ASG* rz. *scorpiosista vi-rosae, arachnoid*
kenten: [ken.ten] *PF* rz. *jaszczurka wachlarzo-wa*
mawup: [ma.wup] *PF,CdS* n. *turtapede*
nantang: [nan.taŋ] *JC,PF* rz. *wężowilk Canifer-ratus costatus, prążkowany, opancerzony wilk*
nantangtsyip: [nan.taŋ.'tsjip] *JC,PF* n. *dog* (*earth animal*); *lit. little nantang* (utworzone

värumut: [væ.ru.mut] *PF* n. *vein pod* (złożenie **vä'** *unpleasant* i **rum** *ball*)
vozampasukut: [vo.zam.pa.suk.ut] *PF* n. *grinch tree, thousand berry tree* (złożenie **vo-zam** 512, *equivalent in use to 1,000* i **pasuk** **ut(ral)** *berry tree*)
yomhi'ang: [jom.'hiʔ.aŋ] *PF* rz. *pseudopenthes coralís, dakteron* (złożenie **yom** *jeść* i **hi'ang** *robak, owad*)
yomioang: [jom.i.'o.aŋ] *PF* rz. *pseudocenia ro-sea, kielisznik* (złożenie **yom** *jeść* i **ioang** *zwierzę*)

z **nantang** *viperwolf*)
pa'li: [paʔ.li] *PF* rz. *mroczny koń*
palulukan: [pa.lu.'lu.kan] *JC* rz. *thanatora fe-rox, thanator* (potocznie [pa.'lu.kan])
palulukantsyip: [pa.lu.'lu.kan.'tsjip] *JC,PF* n. *cat (earth animal)*; *lit. little palulukan* (utworzone z **palulukan** *thanator*) (colloquial [pa.'lu.kan.'tsjip])
riti: [ri.ti] *JC* rz. *żądłonietoperz*
syaksyuk: [sjak.'sjuk] *PF* rz. *prolemur*
talioang: [tal.i.o.aŋ] *JC* rz. *sturmbest* (utworzone z **ioang** *zwierzę*)
teylu: [tej.lu] *JC* rz. *teylu*
toruk: [to.ruk] *JC* rz. *leonoptyryks wielki, ostat-ni cień*
tsping: [tspɿŋ] *PF,CdS* n. *austrapede*
yerik: [je.rík] *PF* rz. *sześcionóg*
zize': [zi.'zeʔ] *PF* rz. *piekielna osa*

F Przydatne zwroty

Oto kilka przydatnych zwrotów. Często kolejność słów może być zmieniona, chociaż morfemy są raczej nieruchome. Dołączone są nie tylko by demonstrować pojedyncze zwroty ale także by pokazywać popularne konstrukcje. Z tej przyczyny niektóre pojedyncze słowa są tutaj powtórzone. Większość przytaczanych tu zwrotów pochodzi z blogu dr. Frommera Naviteri.org. Nie są posortowane w sposób przydatny w rozmowie, ale raczej alfabetycznie.

'awa swawtsyip: [] *PF* ZW. *chwila, zaczekaj chwilę*

'efu ohax: [ʔ·ɛ·f·u o.'hak'] *PF* ZW. *być głodnym*

'ivong nìk'ong: [] *PF* ZW. *Nie spiesz się.*

'in nga fyape nìkrr: [] *PF* ZW. *Czym się zajmujesz ostatnio?*

aytele a ngeyä hapximi kifkeyä lu fyape?: [] *PF* ZW. *Jak się mają sprawy w twojej części świata?*

ätxäle pa(lu)lukanur: [æ.'t'æ.lɛ pa.'lu.ka.nuɾ] *PF* ZW. idiom w Na'vi: **Ätxäle si palulukanur tsni smarit livonu;** „Poproś palulukana by puścić zdobyć.”, spóźniony wniosek

etripa syayvi: [ɛt.ɾɪ.pa 'sjaɪ.vi] *PF* ZW. *powodzenia*

Eywa ngahu: [ɛj.wa 'ŋa.hu] *PF,JC* ZW. *żegnaj, niech Eywa będzie z tobą*

fipor syaw fko İstaw: [] *PF* ZW. *Oto İstaw.*

fnu, ma 'evi. Sa'nur leru hawtsyip. Tsivurokx ko.: [] *PF* ZW. *Cicho młody. Mama ma drzemkę. Daj jej odpocząć.*

ftia oel li'fyati leNa'vi ni'o' nìwotx: [] *PF* ZW. *Nauka Na'vi to kupa zabawy.*

ftxey...fuke: [ft'ɛj fu.'kɛ] *PF* ZW. *czy... czy nie... (utworzone z ftxey czy oraz fuke lub nie)*

fwa kan ke tam; zene swizawit livonu.: [] *LN,PF* ZW. *powiedzenie Na'vi: Nie wystarczy mierzyć; trzeba jeszcze wypuścić strzałę.; Zamiar nie wystarczy; liczy się działanie.*

fwäki ke fwefwi: [fwæ.ki ke 'fw·ɛ.fw·i] *PF* ZW. idiom w Na'vi: „modliszka nie gwizdże”, wbrew czyjejs naturze

fyape fko syaw ngar?: [fja.pɛ fko sj·aw ŋaɾ] *PF* ZW. *jak cię zwa, jak masz na imię*

hayalo ta oe (oeta): [ha.'ja.lo ta 'o.ɛ ('wɛ.ta)] *PF* ZW. *next time from me*

hayalovay: [ha.'ja.lo.vaɪ] *PF* ZW. *do następnego razu (złożenie hayalo następnym razem i vay- do)*

irayo: [i.'ra.jo] *PF* wykrz. *dzięki*

kaltxi: [ka.l.'t'i] *PF* wykrz. *cześć (potocznie)*

kaltxi sivi, ma İstaw: [] *PF* ZW. *Przywitaj się İstaw.*

ka wotx: [ka wot'] *PF* ZW. *generalnie, w większości przypadków (dosłownie: przez całość)*

kea tìkin: [kɛ.a.ti.'kin] *PF* ZW. *nie ma za co*

kefya srak: [kɛ.'fja 'srak'] *PF* ZW. *mam rację? czy nie?*

ke...kaw'it: [kɛ kaw.'ʔit'] *PF* ZW. *nie... ani trochę (utworzone z ke nie oraz kaw'it wcale)*

kem amuiä, kum afe': [] *PF* ZW. *powiedzenie Na'vi: Dobry czyn, zły wynik (Mówione, kiedy coś co powinno się udać, nie wychodzi.)*

kenten mi kumpay: [kɛn.tɛn mi 'k'um.paɪ] *PF* ph. Na'vi idiom: “(like) a fan lizard in gel”, a sense of being in an environment where you're prevented from acting naturally or doing what you want to do

ke pxan: [kɛ p'an] *PF* ZW. *nie jestem godzien*

ke tare: [kɛ 't·a.ɾ·ɛ] *PF* ZW. *To nie ma znaczenia; To się nie liczy*

ke tsolam: [] *PF* ZW. *Nie rozumiem.*

ke zene win säpivi: [] *PF* ZW. *spokojnie, nie spiesz się*

kìyevame: [ki.jɛ.'va.m·ɛ] *PF* wykrz. *żegnaj, do zobaczenia wkrótce*

krro krro: [kɾ.o 'kɾ.o] *PF* ZW. *czasami, od czasu do czasu*

kunsipiri txana tìmeyp lu tsyal a mìn.: [] *PF* ZW. *Najstabszy punkt śmigłowca, to napęd wirnika.*

kxetse sì mikyun kop plltxe: [k'ε.ṭse si 'mik.jun kop' pl.t'ε] *LN,PF* zw. powiedzenie Na'vi: *ogon i uszy też mówią; język ciała jest istotny*

loreyu 'awnampi: [lo.'re.ju ʔawn.'ampi] *PF* ph. Na'vi idiom: *“(like) a touched helicoradian”, extreme shyness*

ma frapo, ayngaru oeyä tsmukit alu Newey: [] *PF* zw. *Pozwólcie, że przedstawię wam moją siostrę Newey.*

makto zong: ['mak.to zoŋ] *PF* zw. *trzymaj się, bezpiecznej podróży*

ne kllte: ['ne 'k|.tε] *PF* zw. *padnij (złożenie ne na i kllte ziemia)*

nga läpivawk nì'it nì'ul ko: [] *PF* zw. *Powiedz coś jeszcze o sobie.*

nga läpivawk nìno ko: [] *PF* zw. *Opowiedz wszystko o sobie.*

nga pesuhu käteng nìrrrrr: [] *PF* zw. *Z kim najczęściej się spotykasz?*

ngari solalew polpxaya zìsìt: [] *PF* zw. *ile masz lat*

ngari txe'lan mawey livu: [ŋa.ri t'εʔ.'lan ma.'wej li.'vu] *PF* zw. *nie martw się, niech twoje serce będzie spokojne*

ngaru lu fpom srak?: [ŋa.ru lu fpom srakʔ] *PF* zw. *Jak się masz?*

ngaru lu pefnetxintin nìrrrrr: [] *PF* zw. *Jaka jest twoja główna rola w społeczeństwie?*

ngaru oeyä lertut: [] *PF* zw. *Pozwólcie mi przedstawić mojego kolegę.*

ngaru tsulfä: [ŋa.ru ṭsul.'fæ] *PF* zw. *Ty jesteś mistrzem.*

ngaru tut: [ŋa.ru tutʔ] *PF* zw. *a ty? (po pytaniu o dopełnienie bliższe)*

nga yawne lu oer: [ŋa.'jaw.ne lu weɾ] *PF* zw. *kocham Cię*

nga zola'u ftu peseng: [] *PF* zw. *Skąd jesteś?*

ngenga lu tupe: [] *PF* zw. *Kim jesteś?*

ngeyä kxetse lu oeru: [ŋej.æ k'ε.ṭse l-u 'we.ru] *PF,JC* zw. idiom w Na'vi: *„twój ogon jest mój”, dopadłem cię*

nìlun ayioi a'eoio ayeyktanä lu lor frato: [] *PF* zw. *Oczywiście ceremonialne stroje przywódców są najpiękniejsze.*

nìrrrte': [ni.'pr.tεʔ] *PF* przysł. *z przyjemnością, zrobię to z przyjemnością*

oe 'olongokx mì sray a txampayìri sim, slä set kelku si mì Helutral: [] *PF* zw. *Urodziłem się w miasteczku nad oceanem, ale teraz mieszkam w Drzewie Domowym*

oe irayo si ngaru: ['o.ε i.'raj.o s-i 'ŋa.ru] *PF* zw. *dziękuję ci*

oel ngati kameie: [weɿ 'ŋa.ti 'ka.me.i.ε] *PF* zw. *Widzę cię. Witaj*

oeri solalew zìsìt apxevol: [] *PF* zw. *Mam 24 lata.*

oeru meuia: ['we.ru me.'u.i.a] *PF* zw. *to dla mnie zaszczyt*

oeru syaw (fko) Txewi: [] *PF* zw. *Nazywam się Txewi.*

oeru teya si: ['we.ru te.'ja s-i] *PF* zw. *przepętnia mnie szczęściem, radością*

oeru txoa livu: ['we.ru t'o.a li.'vu] *PF* zw. *wybacz mi*

oe tskxekeng si säsuliner alu tsko swizaw: [] *PF* zw. *Ćwiczę swoje hobby, którym jest łucznictwo.*

oeyä txintin lu fwa stä'nì fayolangit: [] *PF* zw. *Moją rolą w społeczeństwie jest łapanie ryb.*

pefya nga fpil: [] *PF* zw. *co sądzisz (dosł.: jak myślisz)*

pum ngeyä: [pum 'ŋej.jæ] *PF* zw. *to ja powinienem dziękować*

rutxe läpivawk nì'it: [] *PF* zw. *Proszę, opowiedz coś o sobie.*

rutxe liveyn: [] *PF* zw. *powtórz proszę*

rutxe tivng mikyun, ma frapo: [] *PF* zw. *Proszę wszystkich o uwagę!*

Sasya!: [sa.'sja] *PF* ph. *I'll rise to the challenge! I can do it!*

säfpil asteng tikan ateng: [] *PF* zw. *powiedzenie Na'vi: „Wielkie umysły myślą podobnie!”*

seykxel sì nitram: [sej.'k'el si nit.'ram] *PF* zw. *silny i szczęśliwy!, gratulacje*

Siva ko!: [si.'va ko] *PF* ph. *Rise to the Challenge! Courage! You can do it!*

smon nìrrrte': [smon ni.'pr.tεʔ] *PF* zw. *miło cię poznać*

Soleia!: [so.le.i.'a] *PF* ph. *Congratulations! Nice going! You met the challenge! You did it!*

srake fnan ngal li'fyati leNa'vi: [] *PF ZW. Znasz (język) Na'vi dobrze?*
srake smon ngar oeyä meylan alu Entu si Kamun: [] *PF ZW. Znasz moich przyjaciół Entu i Kamuna?*
srefereiey nìprte': [] *PF ZW. oczekuję z niecierpliwością*
srefwa sngap zize': [] *PF ZW. tak szybko jak to możliwe (idiom w Na'vi: zanim osa użądli)*
stum ke: [stum kɛ] *PF ZW. prawie wcale (Używane jako ledwie, prawie)*
taronyut yom smaril: [ˈta.ron.jut j·om sma.ril] *PF ZW. idiom w Na'vi: „ofiara zjada łowcę”, całkowicie odwrócona sytuacja, chaos*
ti'efumì oeyä: [ti.ˈʔɛ.fu.mi ˈwɛ.jæ] *PF ZW. według mnie, w mojej opinii*
ti'i'avay krrä: [ti.ˈʔiʔ.a.va.j ˈkr̩.æ] *PF ZW. na zawsze, do końca czasów*
ti'o'iri peu sunu ngar frato: [] *PF ZW. jaka jest twoja ulubiona zabawa*
tik'iniri kempe si nga: [] *PF ZW. Co robisz w wolnym czasie?*
tikangkemiri varmrin oe nìwotx: [] *PF ZW. Byłem całkowicie zawalony robotą.*
tikxey ngaru: [ti.ˈk'ɛj ˈŋa.ru] *PF ZW. mylisz się*
tiomummì oeyä: [ti.ˈo.mum.mi wɛ.jæ] *PF ZW. Zgodnie z moją wiedzą.*
tiyawr ngaru: [ti.ˈjawɾ ˈŋa.ru] *PF ZW. masz rację*
tokx eo tokx: [ˈtok' ɛ.o ˈtok'] *PF ZW. twarzą w twarz, osobiście*
tsali'uri alu X, ral lu 'upe: [] *PF ZW. Co znaczy X?*
tstunwi: [ˈtstun.wi] *PF przym. uprzejmy, to miło z twojej strony*
tsun miväxku hikrr srak: [] *PF ZW. Mogę przerwać na chwilę?*
tsun nga law sivi nì'it srak: [] *PF ZW. Możesz to wyjaśnić? Możesz to opisać dokładniej?*
Tsun pehem?: [tsun pe.hem] *ph. Na'vi idiom: What can one do?*
txim a'aw ke tsun hiveyn mi tal mefa'liyä: [] *LN,PF ZW. powiedzenie Na'vicolon. Jeden tyłek nie może siedzieć na dwóch pa'li; Nie można wybrać dwóch opcji; trzeba się zdecydować.*
txo ke nìyo' tsakrr nìyol: [t'ɔ kɛ ni.ˈyoʔ tsa.ˈkr̩ ni.ˈyol] *PF ZW. powiedzenie Na'vi: „Nie możesz być dokładny, to bądź przynajmniej zwięzły.”*
txon lefpom: [t'on le.ˈfpom] *PF ZW. dobranoc, słodkich snów*
X-(i)ri peral: [] *PF ZW. Co znaczy X?*
X nìNa'vi (slu) peli'u: [] *PF ZW. Jak powiedzieć X w Na'vi?*
Yewla!: [ˈjɛw.la] *PF ZW. Co za wstyd!*
za'u nì'eng: [ˈza.ʔu ni.ˈʔɛŋ] *PF ZW. mieć wspólne zainteresowania*
zola'u nìprte': [zɔl.ˈa.ʔ·u ni.ˈpɾ.tɛʔ] *PF ZW. witam*

G Alfabet

Kemaweyan, Plumps, Prerton, i Tirea Aean wymyślili unikalny sposób zapisu i wymowy 33 fonemów występujących w języku Na'vi—20 spółgłosek, 7 samogłosek, 2 „pseudo-samogłosek” (ll, rr), i 4 dyftongów (aw, ay, ew, ey). Oto ta lista.

Alfabet						
'	tɪFtang		k	KeK	s	Sä
a	A		kx	Kxekx	t	TeT
aw	AW		l	LeL	tx	TxeTx
ay	AY		ll	'Ll	ts	Tsä
ä	Ä		m	MeM	u	U
e	E		n	NeN	v	Vä
ew	EW		ng	NgeNg	w	Wä
ey	EY		o	O	y	Yä
f	Fä		p	PeP	z	Zä
h	Hä		px	PxePx		
i	I		r	ReR		
ì	Ì		rr	'Rr		

H Odmiana

wrostki czasowników

- alm:** [al.m] *LN* czas przeszły, aspekt dokonany wrostek czasownika na pozycji 1(PERF.PAST), utworzone z **am** + **ol**: **Oe tsng«alm»awvik**. *Zapłakałem.*
- aly:** [al.j] *LN* czas przyszły, aspekt dokonany wrostek czasownika na pozycji 1(PERF.FUT.), utworzone z **ay** + **ol**: **Oe h«aly»angham**. *Zaśmieję się.*
- am:** [a.m] *LN* czas przeszły wrostek czasownika na pozycji 1 (PAST.): **Oe tsw«am»ayon**. *Leciałem.*
- arm:** [aɹ.m] *LN* czas przeszły, aspekt niedokonany wrostek czasownika na pozycji 1(IMP.F.PAST.), utworzone z **am** + **er**: **Oe tsng«arm»awvik**. *Plakałem.*
- ary:** [aɹ.j] *LN* czas przyszły, aspekt niedokonany wrostek czasownika na pozycji 1(IMP.F.FUT.), utworzone z **ay** + **er**: **Oe h«ary»angham**. *będzie się śmiać*
- asy:** [a.sj] *PF* czas przyszły zamierzony wrostek czasownika na pozycji 1 (FUT.D.): **Oel tsp«asy»ang palulukanit**. *Na pewno zabije palulukana.*
- ats:** [a.tʂ] *LN* tryb nieświadka wrostek czasownika na pozycji 2 (INFR.): **Oel tsp«ats»ang poanit**. *Zabiłem go. (Chyba.)*
- awn:** [aw.n] *PF* imiesłów przymiotnikowy bierny wrostek czasownika na pozycji 1 (P.PART.): **Oe t«awn»aron-a túte lu**. *Jestem osoba upolowana*
- ay:** [a.j] *LN* czas przyszły wrostek czasownika na pozycji 1 (FUT.): **Oel yerikit t«ay»aron**. *Upoluję yerika.*
- äng:** [æ.ŋ] *LN* negatywne nastawienie wrostek czasownika na pozycji 2 (PEJ.): **Oe sr«äng»ew**. *Tańczę (eh!).* Opcjonalnie jeśli wrostek «äng»pojawia się przed samogłoską i może przyjąć formę «eng» . Na przykład **Fiskxawngiri tsap'alute s«eng»i oe**.
- äp:** [æ.p] *PF* strona zwrotna wrostek czasownika na pozycji pre-first (REFL.): **Oe st«äp»eftxaw**. *Sprawdzam się.*
- ei:** [ɛ.i] *LN* pozytywne nastawienie wrostek czasownika na pozycji 2 (LAUD.): **Oe sr«ei»ew**. *Tańczę (super!).*
- er:** [ɛ.ɹ] *PF* aspekt niedokonany wrostek czasownika na pozycji 1 (IMP.F.): **Oe t«er»iran**. *Chadzam*
- eyk:** [ɛj.k] *PF* strona sprawcza wrostek czasownika na pozycji pre-first (CAUS.): **Oel t«eyk»erkup pot**. *Sprawilem, że umarł.*
- ilv:** [il.v] *PF* czas terażniejszy, aspekt dokonany, tryb łączący wrostek czasownika na pozycji 1 (PRES.PER.SUBJ.): **Oe new tsl«ilv»am**. *Chcę zrozumieć.*
- imv:** [im.v] *PF* czas przeszły, tryb łączący wrostek czasownika na pozycji 1 (PAST.SUBJ.): **Oeyä swizaw nìngay timvakuk**. *Oby moja strzała prawdziwie trafiła.*
- irv:** [ir.v] *PF* czas terażniejszy, aspekt niedokonany, tryb łączący wrostek czasownika na pozycji 1 (PRES.IMP.F.SUBJ.): **Oe new tsl«irv»am**. *Chcę rozumieć.*
- iv:** [i.v] *LN* tryb łączący wrostek czasownika na pozycji 1 (SUBJ.): **Ngal new futa oe w«iv»em**. *Chcesz tego, żebym walczył.*
- iyev:** [i.jɛ.v] *PF* czas przyszły, tryb łączący wrostek czasownika na pozycji 1 (FUT.SUBJ.): **Oel k«iyev»ame ngati**. *Zobaczę cię.*
- ilm:** [il.m] *LN* czas przeszły bliski, aspekt dokonany wrostek czasownika na pozycji 1(PERF.REC.PAST.), utworzone z **im** + **ol**: **Oe t«ilm»ätxaw**. *Właśnie wróciłem.*
- ily:** [il.j] *LN* czas przyszły bliski, aspekt dokonany wrostek czasownika na pozycji 1(PERF.IMM.FUT.), utworzone z **iy** + **ol**: **Oe h«ily»ahaw**. *Wkrótce zasną.*
- im:** [i.m] *LN* czas przeszły bliski wrostek czasownika na pozycji 1 (REC.PAST.): **Oe tsw«im»ayon**. *Właśnie leciałem.*

- irm:** [ɪr.m] *LN* czas przeszły bliski, aspekt niedokonany wrostek czasownika na pozycji 1 (IM-PF.REC.PAST.), utworzone z **im** + **er**: **Oe t«irm»ätxaw.** *Własnie wracałem.*
- iry:** [ɪr.j] *LN* czas przyszły bliski, aspekt niedokonany wrostek czasownika na pozycji 1 (IM-PF.IMM.FUT.), utworzone z **iy** + **er**: **Oe h«iry»ahaw.** *Wkrótce będę spać.*
- isy:** [ɪ.sj] *PF* czas przyszły bliski zamierzony wrostek czasownika na pozycji 1 (IMM.FUT.D.): **Oel tsp«isy»ang palulukanit.** *Na pewno wkrótce zabije palulukana.*
- iy:** [ɪ.j] *LN* czas przyszły bliski wrostek czasownika na pozycji 1 (IMM.FUT.): **Oel yerikit t«iy»aron.** *Wkrótce zapoluje na yerika.*
- iyev:** [ɪ.jɛ.v] *PF* czas przyszły, tryb łączący wrostek czasownika na pozycji 1 (FUT.SUBJ.): **Oel k«iyev»ame ngati.** *Zobaczę cię.*
- ol:** [o.l] *PF* aspekt dokonany wrostek czasownika na pozycji 1 (PERF.): **Oe t«ol»iran.** *Doszedłem.*
- us:** [u.s] *LN* imiesłów przymiotnikowy czynny wrostek czasownika na pozycji 1 (A.PART.): **Oe t«us»aron-a túte lu.** *Jestem osobą polującą.*
- uy:** [u.j] *PF* honorifikat lub forma ceremonialna wrostek czasownika na pozycji 2 (HON.): **Na'viyã, l«uy»u hapxi.** *Jesteś częścią Ludzi.*

Fleksja rzeczowników

- ä:** [æ] *PF* dopełniacz przyrostek rzeczowników zakończonych wszystko z wyjątkiem **a, ä, e, i** oraz **ì** (inna forma **yä**) (GEN.): **Oel yom ikranä yerikit.** *Jem yerika ikrana.*
- it:** [itʰ] *PF* biernik przyrostek rzeczowników zakończonych spółgłoska, dyftong lub pseudo samogłoska (inna forma **t, ti**) (PAT.): **Oel taron yerikit.** *Poluje na yerika*
- il:** [il] *PF* ergatyw przyrostek rzeczowników zakończonych spółgłoska, dyftong lub pseudo samogłoska (inna forma **l**) (ERG.): **Ikranil taron yerikit.** *Ikran poluje na yerika*
- iri:** [iri] *PF* przypadek tematyczny przyrostek rzeczowników zakończonych spółgłoski, dyftongi lub pseudosamogłoski (inna forma **ri**) (TOP.): **Fiskxawngiri tsap'alute sengi oe.** *Przepraszam za tego kretyna.*
- l:** [l] *LN* ergatyw dla rzeczowniki zakończone samogłoską (ERG.): **Oel taron yerikit.** *Poluje na yerika*
- r:** [r] *LN* celownik przyrostek rzeczowników zakończonych samogłoska (inna forma **-ru**) (DAT.): **eltur titxen si interesujący**
- ri:** [ri] *PF* przypadek tematyczny dla rzeczowniki zakończone samogłoską (TOP.): **Ayngari zene hivum** *Musisz odejść.*
- ru:** [ru] *LN* celownik przyrostek rzeczowników zakończonych samogłoska (inna forma **-ur**) (DAT.): **Oel syuвет ngaru tìng.** *Dają ci jedzenie.*
- t:** [tʰ] *LN* biernik przyrostek rzeczowników zakończonych samogłoska (inna forma **it, ti**) (PAT.): **Oel ngat kame.** *Widzę cię.*
- ti:** [ti] *LN* biernik dla zaimki i rzeczowniki (PAT.): **Ngati taron torukil.** *Toruk poluje na ciebie.*
- ur:** [ur] *PF* celownik przyrostek rzeczowników zakończonych spółgłoska, dyftong lub pseudosamogłoska (inna forma **-ru**) (DAT.): **Ayeylanur oeyä.** *Do moich przyjaciół.*
- y:** [j] *PF* dopełniacz dla (w mowie potocznej) zaimki zakończone samogłoskami a albo e (GEN.): **Ngey toruk siltsan lu.** *Twój totuk jest dobry*
- ya:** [ja] *PF,M* przyrostek wołacza rzeczowników zbiorowych: **Mawey, Na'viya.** *Opanujcie się Na'vi*
- yä:** [jæ] *LN* dopełniacz przyrostek rzeczowników zakończonych **a, ä, e, i** oraz **ì** (inna forma **ä**) (GEN.): **Oel yeiom Neytiriyã yerikit.** *Z radością zjadłem yerika Neytiri* (Powoduje przesunięcie samogłoski **a** w zaimkach: może wyglądać jak **-eyä**)

Inne

Nie wszystkie flekse są produktywne. Tutaj (0) oznacznie nieproduktywność co znaczy że słówka nie można dowolnie stosować i każde potwierdzone przez Frommera zastosowanie jest wymienione w słowniku, podczas gdy (4) oznacza całkowita produktywność. Wszystkie infiksy czasownika, przypadki i znaczniki liczby mnogiej są w pełni produktywne.

- a–: [a] _{PF} (**pro.**) adjectival attribution and subordination marker: **Oel txantsana ikranit aean tswayon.** *I fly the excellent blue ikran.*
- an–: [an] _{LN} przyrostek rodzaju męskiego: **Poan täftxuyu lu.** *On jest tkaczem.*
- ay+: [aj] _{PF} (**pro.**) plural dla nouns (PL.): **Ay+horen flä.** *The rules succeed.*
- e–: [ɛ] _{PF} przyrostek rodzaju żeńskiego: **Poe taronyu lu.** *Ona jest myśliwym.*
- fay+: [faj] _{PF} (**pro.**) these dla rzeczowniki (THESE): **Fayawkx tsawl lu.** *Te klify są wysokie.*
- fî–: [fi] _{PF} (**pro.**) this dla nouns (THIS): **Oel kame finantangit.** *I see this viper-wolf.*
- fkeyk–: [fkejkʷ] _{PF} (**pro.**) suffix for nouns meaning *state, condition*: **Kilvanfkeyk lu fyape fitrr?** *What's the condition of the river today?*
- fne–: [fnɛ] _{PF} (**pro.**) kind, type dla nouns (KIND): **Fneutralpe tsa'u lu?** *What kind of tree is that?*
- fra–: [fra] _{PF} (**pro.**) every zrostek słowotwórczy **Oel kamame frapot.** *I saw everyone.*
- fray+: [fraj] _{PF} (**pro.**) all of these plural dla nouns (ALL OF THESE): **Frayhelutral lor lu.** *All of these houses are beautiful.*
- kaw–: [kaw] _{PF} żaden zrostek słowotwórczy **Oe kawrr ke kamä.** *Nigdy nie poszedłem.*
- kel–: [kɛl] _{PF} (**unpro.**) creates a new noun that indicates a lack of the original noun: **Tompakeltalun zene tute Käliforniayä payit sivar nän.** *Because of the drought, Californians have to use less water.*
- lo–: [lo] _{PF} przyrostek określający ilość powtórzeń dla 'aw, mune, pxe: **'Awlo oe ramol.** *Zaspiwałem raz.*
- me+: [mɛ] _{LN} (**pro.**) dual dla nouns (DU.): **Oel new me+orati.** *I want two lakes.*
- munsna–: [mun.sna] _{PF} (**pro.**) pair dla nouns (PAIR): **munsnahawnven** a pair of shoes
- nay–: [naj] _{PF} (**unpro.**) creates a new noun that is related to the original by being a step down in some relevant heirarchy - size, rank, accomplishment, etc.: . .
- o–: [o] _{PF} (**pro.**) indefinite suffix, durative suffix: **Oel kalmame tuteot ayzìsìto.** *I saw someone for years.*
- pay+: [paj] _{PF} (**pro.**) plural inter. marker: **Paystalit ngal tsrame'i?** *What knives did you throw?*
- pe+–: [pɛ] _{LN} (**pro.**) affix inter. marker: **pe+hrr nga lrrtok sayi.** *What time (when) will you smile?*
- pxe+–: [p'ɛ] _{PF} (**pro.**) trial dla nouns and pronouns (TRI.): **Pxoeng Pxe+veng lu.** *We are three children.* (Note that e + e cannot be together, and so ellision occurs, and that **oe** is a pronoun which often undergoes ellision)
- sna–: [sna] _{PF} prefix group marker for nouns; **pro.** when referring to living things, **unpro.** otherwise. : **snanantang** a pack of viperwolves Note: *sna-* indicates naturally occurring groups or sets. Use *sästarsim* to indicate a collection intentionally put together by a person.
- tša–: [tša] _{PF} (**pro.**) that dla nouns (THAT): **Oel tse'a tsanantangit.** *I see that nantang.*
- tsay+: [tsaj] _{PF} (**pro.**) those dla nouns (THOSE): **Tsayora txukx lu.** *Those lakes are deep.*
- tsyìp–: [tsjipʷ] _{PF} (**pro.**) diminutive suffix for nouns, pronouns: **Za'u fitseng, ma 'itetsyìp.** *Come here, little daughter.*
- ve–: [vɛ] _{PF} (**pro.**) ordinal suffix for numbers: **Koren a'awve tìruseyä 'awsiteng.** *The first rule of living together.*
- vi–: [vi] _{PF} przyrostek określający częśćkę: **Oe nume mì numtsengvi.** *Uczę się w klasie.*

Other Inflectional Morphology

These derivational morphemes are different than the inflectional morphemes (in technical speak) above. In other words, the markers here don't just change the meaning - they change the part of speech. Some of these, only Dr. Frommer can use in order to make a canonical word, like **tì-**. Others are productive for certain subsets, like **-yu**, which can go on any verb.

ketsuk-: [kɛ.t̪suk̚ʔ] *PF* (**pro.**) not able to (do the verb prefixed) zrostek słowotwórczy **Swaw lamu ketsuktswa'** *The moment was unforgettable*

le-: [lɛ] *PF* przymiotnik zrostek słowotwórczy **Poan lehrrap lu.** *On jest niebezpieczny.*

-nga': [ŋaŋʔ] *PF* przymiotnik zrostek słowotwórczy **'Akra apaynga' lu.** *To wilgotna gleba.*

nì-: [ni] *LN* adverbial zrostek słowotwórczy **Oe nìNa'vi plltxe.** *I speak na'vi-ly. (Like a Na'vi.)*
(**Pro.** for adjectives only, unproductive for other forms - otherwise modify **nifya'o** with appropriate adjective or relative clause)

sä-: [sæ] *PF* rzeczowniki nieabstrakcyjne zrostek słowotwórczy **Sänumeri oe nume.** *Uczę się dydaktyki.*

si: [s:i] *LN* czasownik pomocniczy zrostek słowotwórczy **Oe kelku si Kelutralmì.** *Mieszkam w Drzewie Domowym. (dosł. Domem czynię Drzewo Domowe.)*

tì-: [ti] *LN* rzeczownik zrostek słowotwórczy **Tìngay siltan lu.** *Prawda jest dobra*

tì- -us-: [ti us] *PF* (**pro.**) gerund (verbal noun) zrostek słowotwórczy **Tikusar eltur tìtxen si.** *Teaching is interesting.*

tsuk-: [tsuk̚ʔ] *PF* (**pro.**) able to (do the verb prefixed); widely productive, can be attached to virtually any transitive verb, although also useful on intransitive verbs; zrostek słowotwórczy **Fioang lu tsukyom.** *This animal is edible / can be eaten.*

-tswō: [t̪swo] *PF* (**pro.**) suffix that changes a verb to a noun indicating the ability to perform the action of the verb: **Pori wemtswō fratsamsiyur rolo'a nìtxan.** *His ability to fight greatly impressed all the warriors.*

-tu: [tu] *PF* person noun from non-verbal stem zrostek słowotwórczy **Oe reltseotu lu.** *I am an artist.*

-yu: [ju] *LN* (**pro.**) agent noun zrostek słowotwórczy **Oe kea ska'ayu ke lu.** *I am no destroyer.*

I Nieprawidłowe słowa

Oto słowa, które nie pochodzą od dr. Frommera: Umieszczone są tutaj w takiej formie jaka pozostała, ale nie powinny być traktowane jako słowa Na'vi. Są to w większości wymysły z Tajnego Raportu, Pandoropedii lub z gry Avatar. Żadne z nich nie zostały zatwierdzone przez dr. Frommera przed ich publikacją i powinno się je ignorować. Uwzględnione są tutaj by można był znaleźć ich znaczenia i pochodzenie. Słowa te nie należą do kanonu, a ich używanie jest odradzane. Wiele z nich narusza zasady odmiany lub ograniczenia wymowy. Niektóre zawierają głoski niewystępujące w Na'vi, wymienione poniżej.

ʔh [ʔh], b [b], c [k], ch [tʃ], d [d], g [g], h' [hʔ], ii [i:], j [ʒ], sh [ʃ], uu [u:]

- Amanti:** [a.man.ti] *G* rz. wł. *kobieta z klanu Tipani*
- ar'lek:** [arʔlɛkʔ] *G* n. *a seed-bearing plant*
- Beyda'amo:** [bejdaʔamo] *G* rz. wł. *wojownik klanu Tipani*
- chan'tu gor'ek nuuto:** [tʃanʔtu gorʔɛkʔnuuto] *ASG* rz. *kamienny stół*
- chey:** [tʃej] *ASG* rz. *stojak (utworzone z P'ah s'ivil chey stojak na rzeczy osobiste)*
- Eywa k'sey nivi'bri'sta:** [ejwa kʔsej niviʔbriʔsta] *ASG* rz. *hamakod Eywa tuli każdego w ramionach*
- Eywa s'ilivi mas'kit nivi:** [ejwa sʔilivi masʔkitʔnivi] *ASG* *mądrość Eywy jest objawiona nam wszystkim*
- Eywa te' _ tan'sey mak'ta:** [ejwa teʔ _ tanʔsej makʔta] *ASG* rz. *uprząż na warkocz, dosł. miłość objęć Eywy dana jest (imię właściciela)*
- feru m'predu'k:** [fɛru mʔpɛduʔkʔ] *ASG* rz. *kosz*
- Fmilam:** [fmi.lam] *G* rz. wł. *członkini klanu Tipani*
- Gro'lryc:** [groʔlɛjɛ] *G* rz. wł. *grupa jaskiń*
- Hukato:** [hu.ka.to] *G* rz. wł. *członek klanu Tipani*
- Ikalu:** [i.ka.lu] *G* rz. wł. *członek klanu Tipani*
- iveh k'nivi s'dir:** [iveh kʔnivi sʔdir] *ASG* rz. *nośdziełko*
- k'sey nivi:** [kʔsej nivi] *ASG* rz. *spanie grupowe*
- Kaoliä Tei:** [ka.o.li.æ te.i] *G* rz. wł. *równiny Goliath*
- Koo Tsuru:** [ko: tsu.ra] *G* rz. wł. *wioska klanu Tipani*
- Kusati:** [ku.sa.ti] *G* rz. wł. *wojownicza klanu Tipani*
- Kyuna:** [kjuna] *G* rz. wł. *członkini klanu Anurait*
- lenay'ga:** [lɛnajʔga] *ASG* rz. *Procak, drapieżne zwierzę*
- Lompo:** [lom.po] *G* rz. wł. *członek klanu Tawkami*
- Lungoray:** [lu.ŋo.ra.j] *G* rz. wł. *szaman klanu Tipani*
- m'resh'tuyu:** [mʔɾɛʃʔtuju] or [mʔɾɛʃʔtuju] *ASG* rz. *tarcza*
- Malimi:** [ma.li.mi] *G* rz. wł. *członek klanu Tawkami*
- malmoks:** [malmoks] *G* rz. *kamienne łuki*
- Marali:** [ma.ra.li] *G* rz. wł. *kobieta z klanu Tipani*
- mas'kit nivi sa'nok:** [masʔkitʔnivi saʔnokʔ] *ASG* *mother loom*
- Maweytakuk:** [ma.wej.ta.kukʔ] *G* rz. wł. *mężczyzna Na'vi*
- Mekanei:** [mɛ.ka.nɛ.i] *G* rz. wł. *członek klanu Tipani*
- Mendala:** [mɛn.da.la] *G* rz. wł. *członek klanu Tipani*
- meresh'ti cau'pla:** [mɛɾɛʃʔti kauʔpla] or [mereshʔti kauʔpla] *ASG* rz. *bola, dosł. nic nie widać*
- mesh'kai huru:** [mɛʃʔkai huru] *PND* rz. *garnek*
- mreki u'lito:** [mɾɛki uʔlito] *ASG* rz. *palenisko*
- Mukata:** [mu.ka.ta] *G* rz. wł. *członek klanu Tawkami*
- na'hla buk'ne:** [naʔhla bukʔnɛ] *ASG* rz. *końskie wodze, dosł. sznurek na pysk*
- Naalot:** [na:lotʔ] *G* rz. wł. *członek klanu Tipani*
- Nera'nak:** [nɛ.raʔ.nakʔ] *G* rz. wł. *członkini klanu Tawkami*
- nikt'chey:** [niktʔtʃhɛj] or [niktʔtʃɛj] *ASG* rz. *mała ilość jedzenia, spakowany posiłek*
- nivi:** [ni.vi] *ASG* rz. *hamak (potocznie), my (utworzone z Eywa k'sey nivi'bri'sta Eywa tuli każdego w ramionach)*
- Nok:** [nokʔ] *G* rz. wł. *członek klanu Tawkami*
- Oloniwin:** [o.lo.ni.win] *G* rz. wł. *starszy klanu Tipani*

- Omati:** [o.ma.ti] *G* rz. wł. członek klanu *Tawkami*
- omati s'ampta:** [omati s'ampta] *ASG* rz. niebieski flet
- Onantu:** [o.nan.tu] *G* rz. wł. członek klanu *Tawkami*
- Otamu:** [o.ta.mu] *G* rz. wł. członek klanu *Tipani*
- P'ah s'ivil chey:** [p'ah s'ivil tʃɛj] *ASG* rz. stojak na rzeczy osobiste
- pctxawng:** [p't'awŋ] *JC* rz. idiota
- Rai'uk:** [ra.i.ʔukʷ] *G* rz. wł. członek klanu *Anurari*
- Raltaw:** [ral.taw] *G* rz. wł. łowca klanu *Tipani*
- Sänume:** [sæ.nu.mɛ] *G* rz. wł. *tsahik* klanu *Tipani* (utworzone z *sänume* nauka)
- Seyvaro:** [sej.va.ro] *G* rz. wł. członek klanu *Tawkami*
- shah-tell:** [ʃah.tɛl] *ASG* rz. prom kosmiczny (Zapóżyczony z ang. *shuttle*) (niezgodne z zasadami fonetycznymi *Na'vi*)
- su'shiri t'acto sa:** [suʃshiri tʔacto sa] or [suʃshiri tʔacto sa] *ASG* rz. zmora zabawka
- sumin'sey hulleh:** [suminʔsej huɫɛh] *ASG* *špiqcy* poza grupą
- sumin jii't'luuy:** [sumin ʒiitʔluuy] *ASG* rz. talerz-liść
- Swawta:** [swaw.ta] *G* rz. wł. członek klanu *Tipani*
- t'riti so jahmka:** [tʔriti so ʒahmka] *ASG* rz. bęben *wahadłowy*
- Ta'antasi:** [ta.ʔan.ta.si] *G* rz. wł. *Tantalus*, skaliste miejsce na *Pandorze*
- Tan Jala:** [tan.jala] *G* rz. wł. członek klanu *Tipani*
- Tasun:** [ta.sun] *G* rz. wł. łowca klanu *Li'ona*
- Tilikaru:** [ti.li.ka.ru] *G* rz. wł. wioska klanu *Tipani*
- títakuk:** [ti.'ta.kukʷ] *G* rz. uderzenie (utworzone z **takuk** uderzać)
- tmi nat'sey:** [tmi natʔsej] *ASG* rz. latarnia z *pęcherzaod* jedzenie tutaj
- Tsa'law:** [tsaʔ.ɫaw] *G* rz. wł. członek klanu *Tawkami*
- Tsaro:** [tsa.ro] *G* rz. wł. członek klanu *Tipani*
- Tsmuke:** [tsmu.ke] *G* rz. wł. wioska klanu *Tipani*
- txei:** [t'ɛ.i] *G* rz. równina
- u'imi:** [u.ʔi.mi] *ASG* rz. *proporzec*
- U'imi huyuticaya:** [uʔimi hujutikaja] *ASG* rz. wł. nazwa klanu
- Ukamtsu:** [u.kam.tsu] *G* rz. wł. członek klanu *Tipani*
- ulivi mari'tsey mak'dini'to:** [ulivi mariʔtsej makʔdiniʔto] *ASG* *krosno*, dosł. gałęzie drzewa dające sobie na wzajem siłę lub wiele gałęzi razem daje siłę
- ulu'tah inib'sey mulsi:** [uluʔtah inibʔsej mulsi] *ASG* rz. talerz-liść
- Umkansa:** [um.kan.sa] *G* rz. wł. wioska klanu *Tipani*
- Unipey:** [u.ni.pej] *G* rz. wł. członkini klanu *Tipani*
- utral utu mauti:** [ut.ral u.tu ma.u.ti] *ASG* rz. *push fruit tree* (złożenie **utral** drzewo i **utu mauti** owoc *bananowca* (*Pandory*))
- utu mauti:** [u.tu ma.u.ti] *ASG* rz. owoc *bananowca*
- Va'erä Ramunong:** [va.ʔɛ.ræ ra.mu.noŋ] *G* prop.n. *Vaderas Hollow*
- Vayaha:** [va.ja.ha] *G* rz. wł. Wioska klanu *Tipani*

J Lista zmian

Tu znajduje się lista zmian. Nie trzymam jej tutaj dla tłumaczy, którzy powinni się kontaktować z Tuiq, ale dla czytających, żeby wiedzieli co się zmieniło.

- **13.41** - Added **mo'ara** from Disney's Pandora - The World of Avatar
- **13.4** - Added new Avatar lead character name and clan, **Tomowari** and **Metkayina**
- **13.332** - Disambiguated the definition of **takuk**. Also changed **fmetok** to vtr. Getting more precise all the time!
- **13.331** - Disambiguated the definition of **pongu**.
- **13.33** - Vocabulary added from naviteri.org, February 28, 2017.
- **13.32** - Moved Na'vi clan names to Proper Nouns block.
- **13.31** - Fixed silly typos for **pllhr** and **säpllhr**. Thanks elf!
- **13.301** - Typo/format corrections for several words. No visible changes to the .pdf
- **13.3** - Vocabulary added from naviteri.org, December 31, 2016 and January 2, 2017.
- **13.294** - Corrected stress for **niolo'**
- **13.293** - Corrected infix IPA for **ue'**
- **13.292** - **zong** changed to vtr. Thanks, Plumps!
- **13.291** - Various minor corrections suggested by Plumps and eejmensenikbenhet.
- **13.29** - Vocabulary added from naviteri.org, June 30, 2016. Some important new words in this one.
- **13.284** - Corrected accent for **lefpomtxok** and **kelfpomtokx** Plumps. Wou!
- **13.283** - Corrected IPA for **säplltxe** and **säplltxevi**. Plumps again. ;)
- **13.282** - Added derivatives of **nguway**
- **13.281** - Updated **kan** with vtrm. and vtr. definitions.
- **13.28** - Vocabulary added from naviteri.org, November 30, 2015
- **13.272** - Corrected **mikvä'** to add missing glottal stop. Blue Elf found that one.
- **13.271** - Corrected **narvä'** to add missing glottal stop. Thanks to Tanri for spotting it.
- **13.27** - Added **pxawngip** from naviteri.org, September 30, 2015 and **palulukantsyìp** from naviteri.org January 22, 2012
- **13.26** - Added **plltkeyu** from naviteri.org, August 30, 2015
- **13.251** - Corrected **fekumnga'** as adj.
- **13.25** - Vocabulary added from naviteri.org, August 30, 2015

- **13.24** - Vocabulary added from naviteri.org, July 31, 2015. This addition contains words previously seen in the ASG and Pandorapedia. From Paul: "For those who may have seen different versions of these terms: At the time the Activist Survival Guide was submitted for publication, understanding of the Na'vi language was still developing. As a result, the publication and Pandorapedia do not always reflect the agreed-upon definitions and usage. Please consider the [words added with this update] the most current approved versions."